

Fauna obratlovců ČR (+SR)

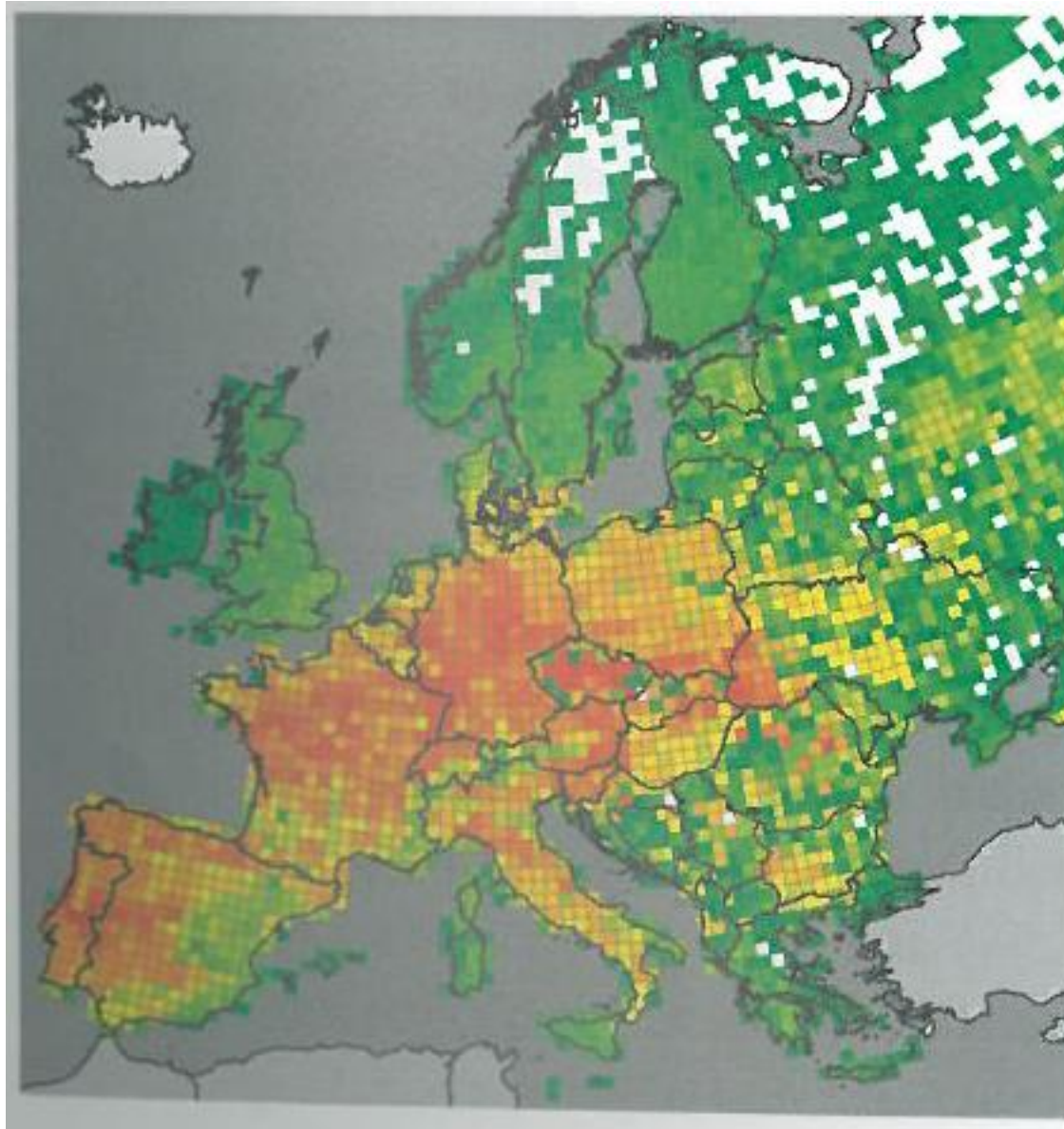
Obojživelníci (LISSAMPHIBIA)

„Plazi“:

šupinatí (SQUAMATA) a želvy (TESTUDINES)

Druhová bohatost obojživelníků (Lissamphibia) v Evropě

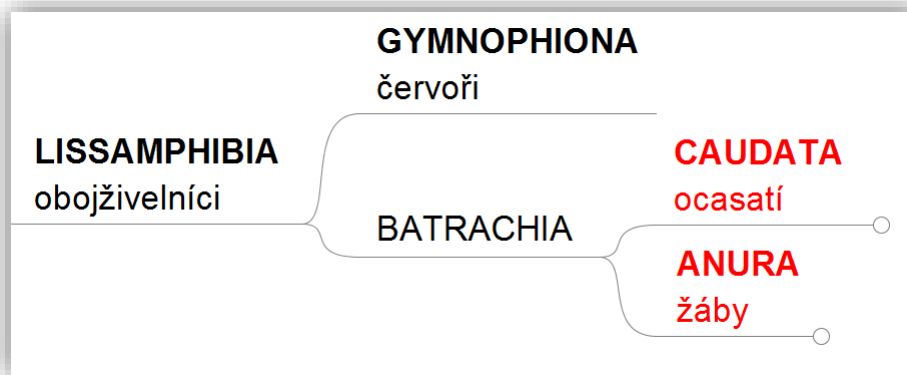
(50x50 km; teplejší barvy = vyšší diverzita)

© 2008 Encyclopædia Britannica, Inc.

3 čeledi červorů, tropy J, centrální Ameriky, Afriky a J Asie
187 druhů

CAUDATA – OCASATÍ OBOJŽIVELNÍCI

v ČR: **8 druhů** v 1 čeledi: **Salamandridae**

(mlokovití)

v SR: **6 druhů** (bez
Triturus carnifex a
Lissotriton helveticus)

pamlok sibiřský

macarát jeskynní

v Evropě celkem 38 druhů ve 4 čeledích:

Hynobiidae – pamlokovití: 1

Proteidae – macarátovití: 1

Plethodontidae – mločkovití: 8

Salamandridae – mlokovití: 28

Nepravé vnitřní oplození

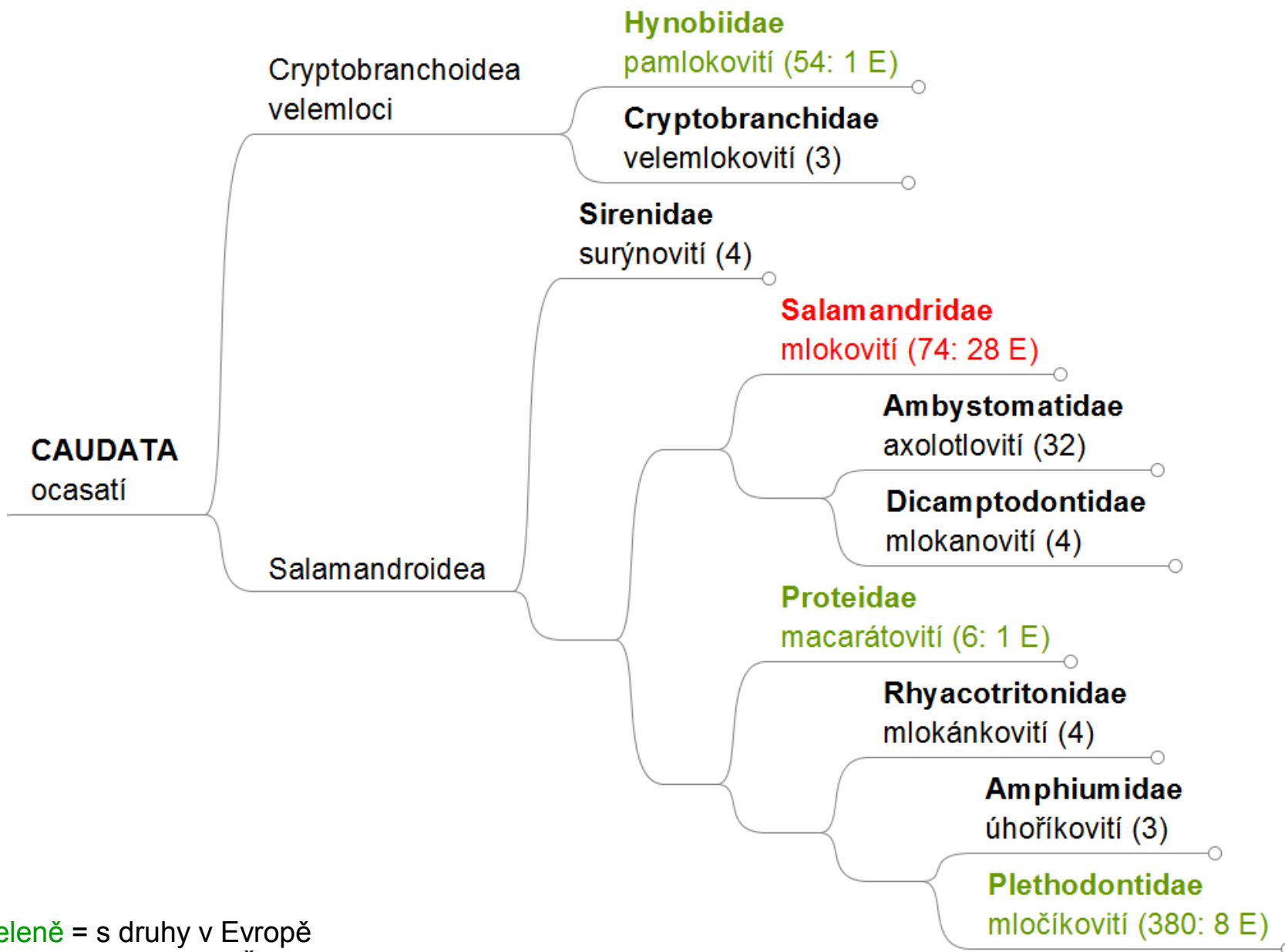
Epigamní projevy

Vodní a suchozemská fáze

Larvy s vnějšími peříčkovitými žábami, dravé

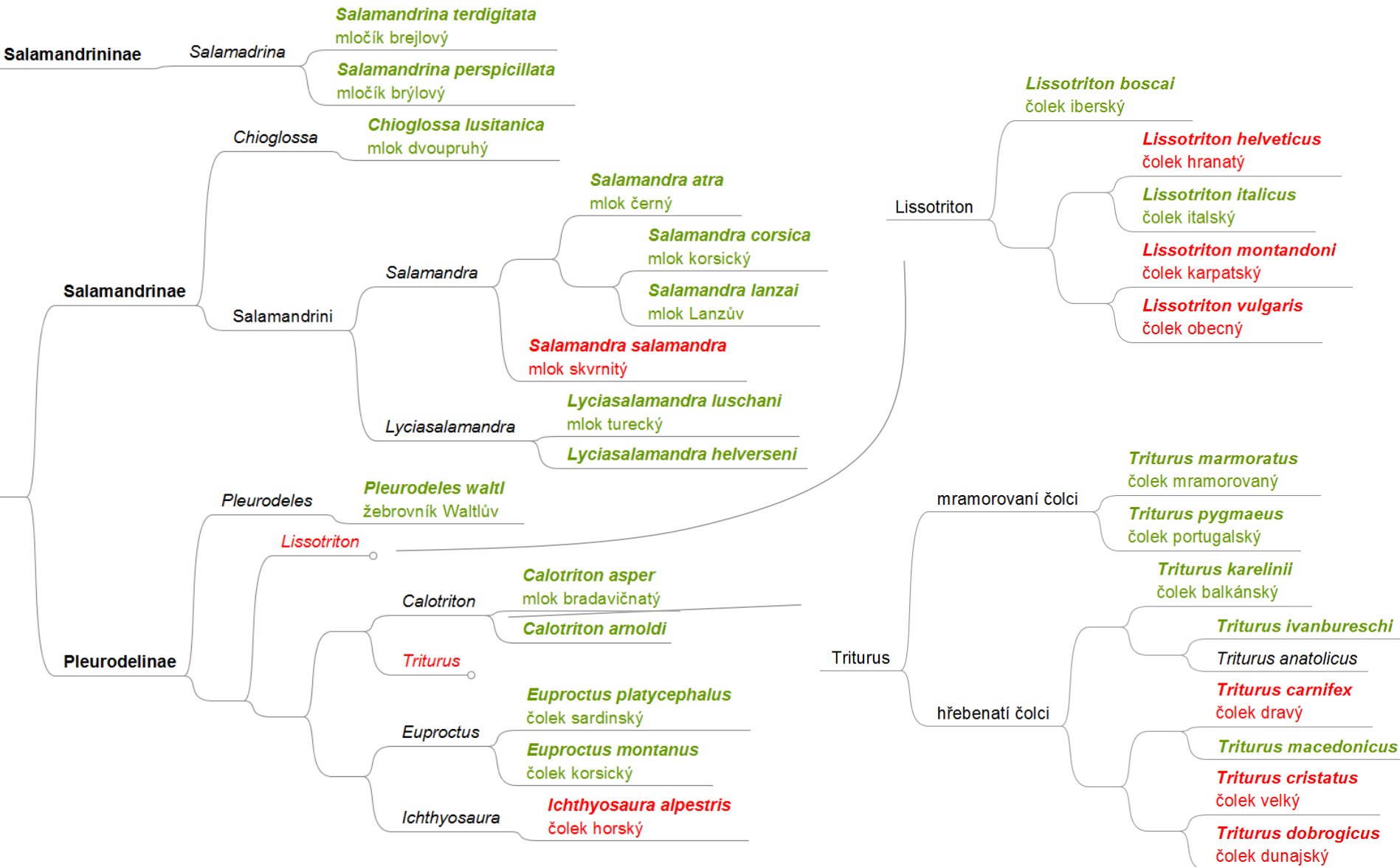
mločík italský

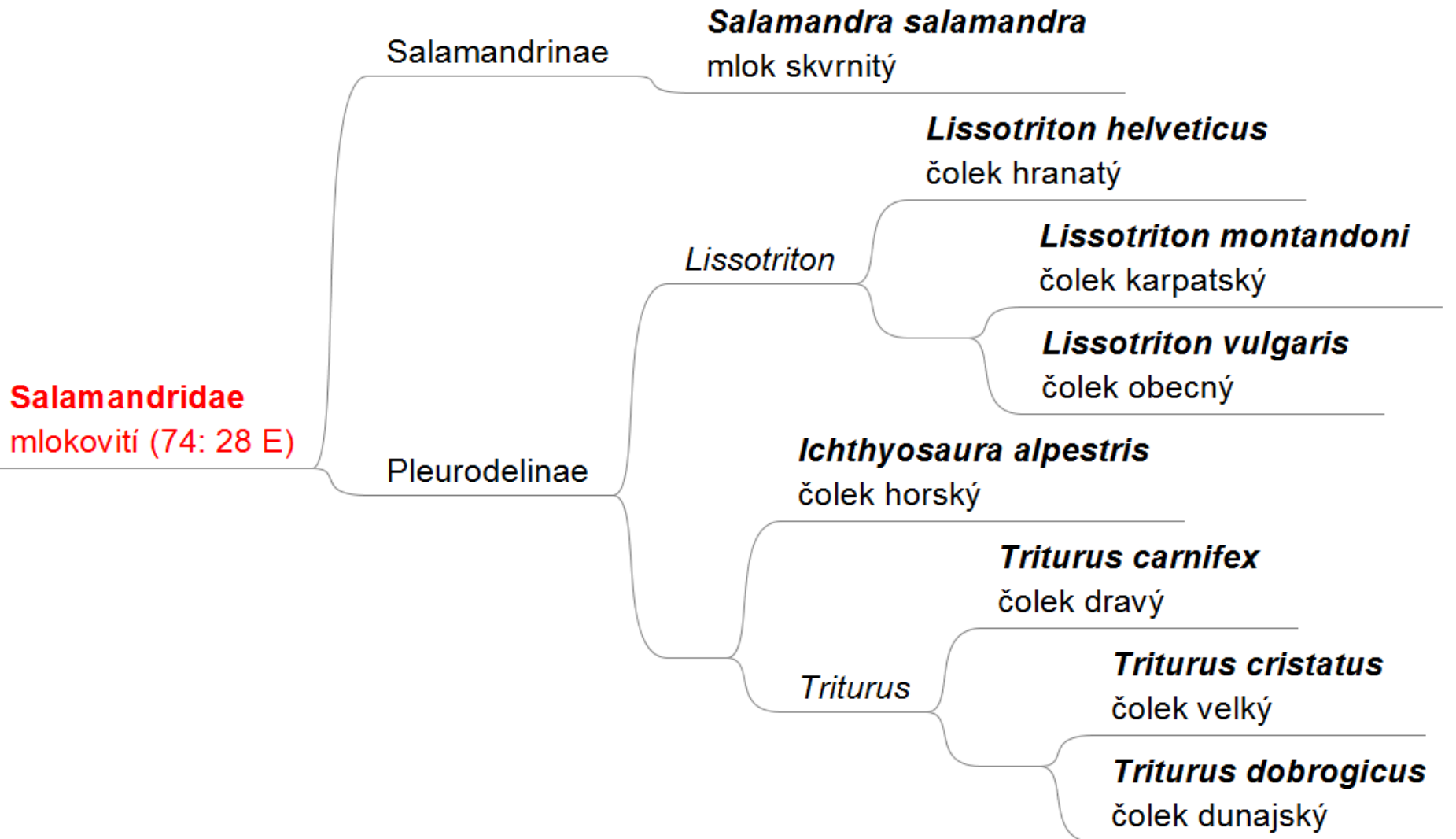
zeleně = s druhy v Evropě

červeně = s druhy v ČR a SR

SALAMANDRIDAE (74: 28 E)

SALAMANDRIDAE (mlokovití) v ČR a SR

Obojživelníci – Lissamphibia

Ocasatí – Caudata

Čeď: mlokovití (Salamandridae)

Salamandra salamandra (Linnaeus, 1758) – mlok skvrnitý

Triturus carnifex (Laurenti, 1768) – čolek dravý

Triturus cristatus (Laurenti, 1768) – čolek velký

Triturus dobrogicus (Kiritzescu, 1903) – čolek dunajský

Ichthyosaura alpestris (Laurenti, 1768) – čolek horský

Lissotriton helveticus (Razoumovsky, 1789) – čolek hranatý

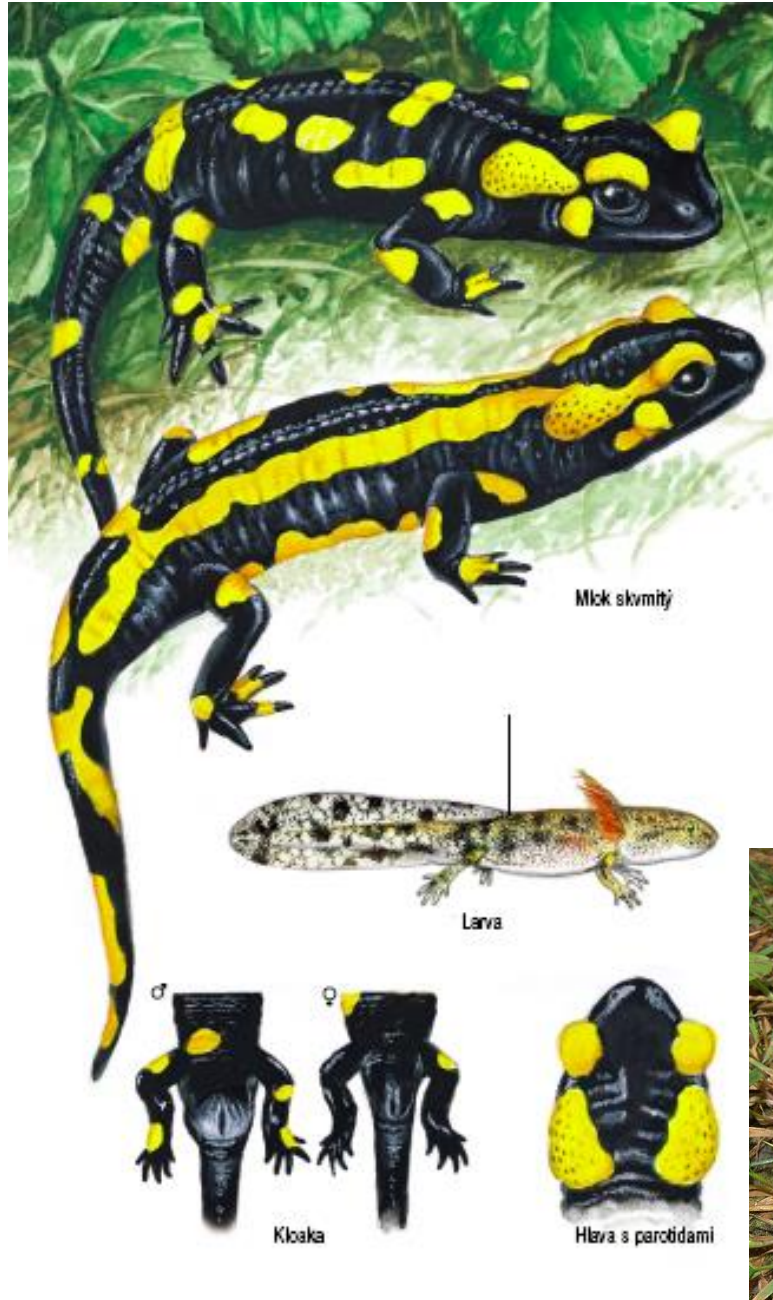
Lissotriton montandoni (Boulenger, 1880) – čolek karpatský

Lissotriton vulgaris (Linnaeus, 1758) - čolek obecný

Mlok skvrnitý - *Salamandra salamandra* (Linnaeus, 1758)

VU,-, SO

U nás do 20 cm
Příušní žlávy – parotidy
Aposematische zbarvení
S. s. terrestris –
západoevropský –
na hřbetě splývají 2 podélné žluté pruhy

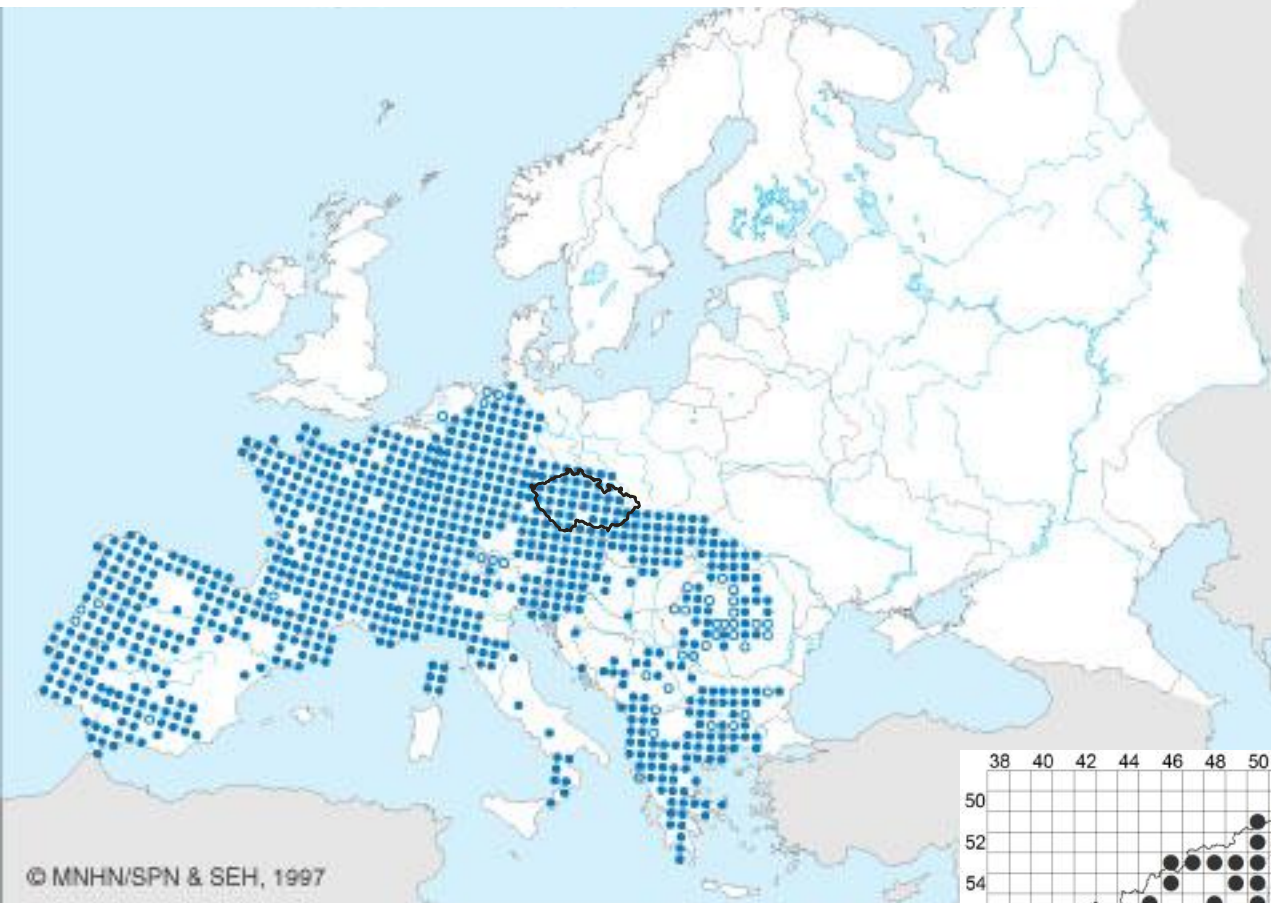
OVOVIVIPARIE, rozmnožují se na souši,
následujícího nebo až dalšího roku klade
F do vody již dobře vyvinuté larvy (ještě
ve vaj. obalech)

Část larev metamorfuje na jaře po
přezimování. Pozemní druh s noční
aktivitou.

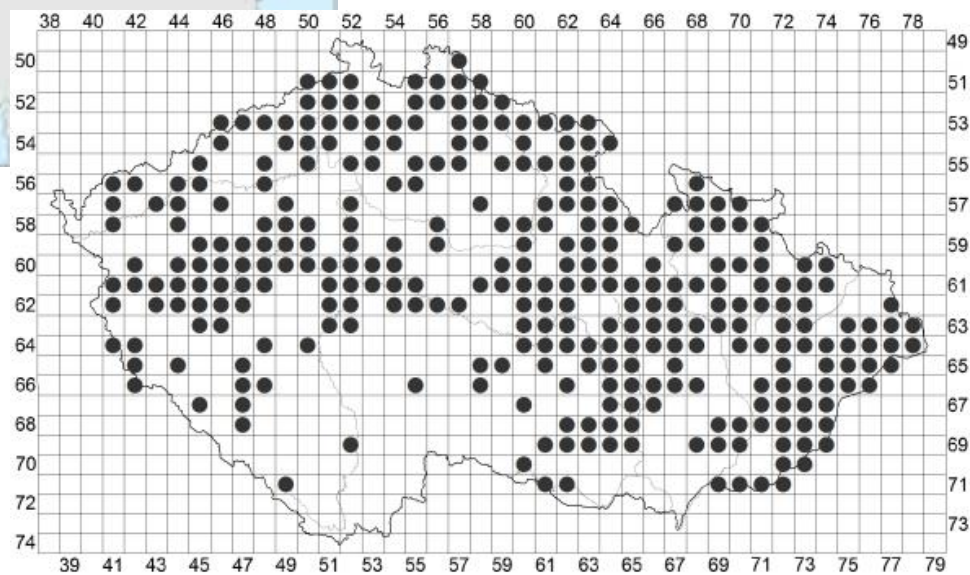
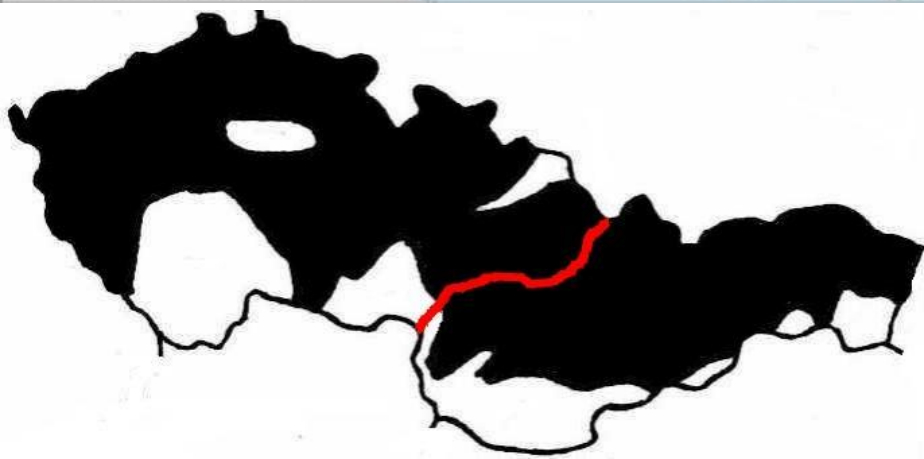
Jinak schován pod kořeny stromů,
kameny, v norách hlodavců. Po dešti i ve
dne. Zimuje často ve velkých skupinách.
Pohl. dospělost 3-4 roky, dožívá se 20, v
zajetí až 50 let.

Mlok skvrnitý - *Salamandra salamandra*

Mozaikovitě v obou státech S. s. salamandra
Chybí v bezlesých nížinách. Vlhké smíšené
a listnaté lesy středních poloh, zejm. bučiny
V členitém terénu v blízkosti čistých lesních
potůčků a tůní

Šandera (2010)

Velcí čolci

T. carnifex (cca 20 cm) – *T. cristatus* (18 cm) –
T. dobrogicus (15 cm)

Čolek velký - *Triturus cristatus*
(Laurenti, 1768)

EN, LC, SO

Čolek dunajský - *Triturus dobrogicus*
(Kiritzescu, 1903)

CR, NT, -

Čolek dravý - *Triturus carnifex*
(Laurenti, 1768)

EN (CR), LC, KO

CRISTATUS: ostatní obdobně

Během vodní fáze preferuje větší a hlubší nádrže, MM přezimují na dně vod,
FF většinou na souši

Rozmn. cyklus v 1 sezóně

Žije i přes 16 let (max. 28 let)

Larvy se živí zooplanktonem, adulti hmyzem a měkkýši

Crested Newts *Triturus* spp.

Great Crested Newt *Triturus cristatus* (Laurenti, 1768)

Italian Crested Newt *Triturus carnifex* (Laurenti, 1768)

Macedonian Crested Newt *Triturus macedonicus* (Karaman, 1922)

Danube Crested Newt *Triturus dobrogicus* (Kiritzescu, 1903)

Buresch's Crested Newt *Triturus ivanbureschi*

Arntzen & Wielstra, 2013

Karelin's Crested Newt *Triturus karelinii* (Strauch, 1870)

CRISTATUS: ostrůvkovitě ve vhodných biotopech od nížin až do 800 m n.m. Na většině území ČR, vých a severní SR

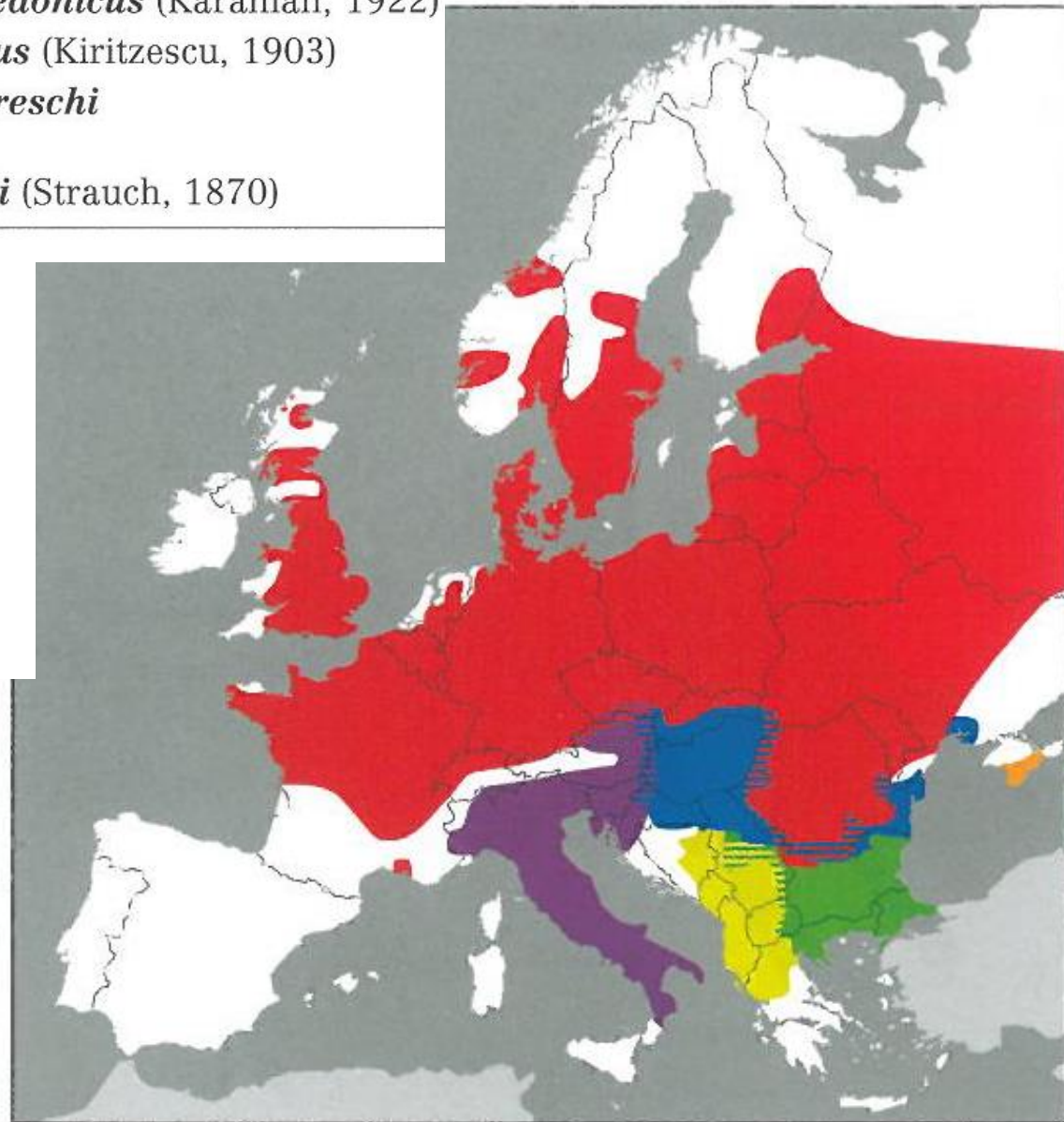
CARNIFEX: není v SR!

Na Znojemsku zjištěni hybridi s *cristatus* v roce 1997

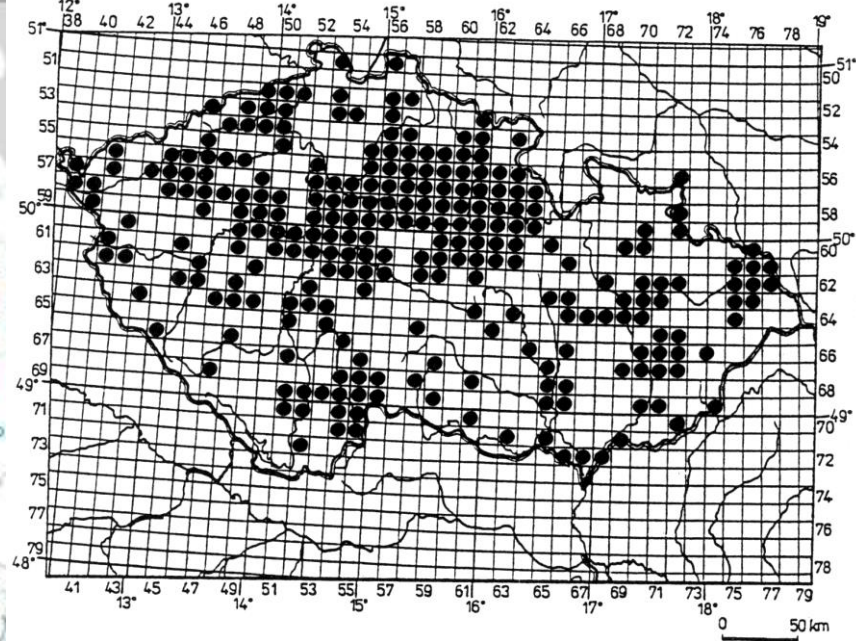
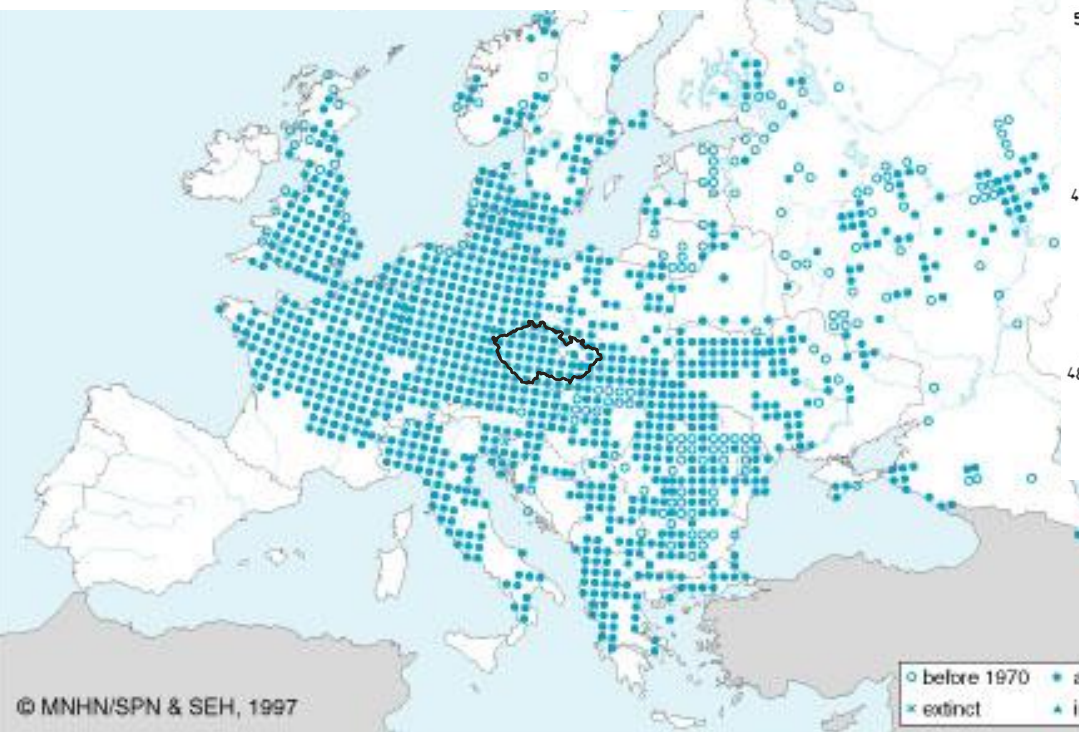
DOBROGICUS:

Nížiny jižního a jv Slovenska (do 250 m n.m.)

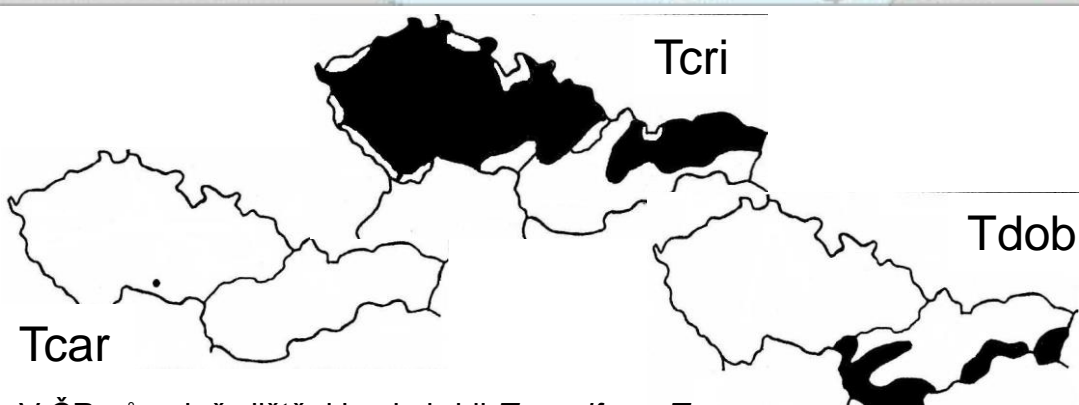
V ČR poprvé 1993 v oblasti soutoku Moravy a Dyje

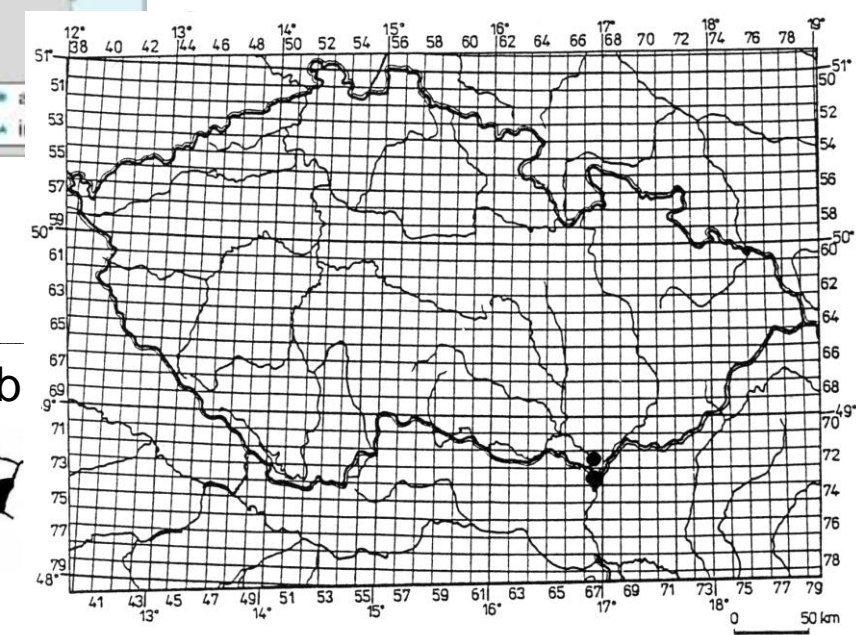
Čolek dravý - *Triturus carnifex*
 Čolek velký - *Triturus cristatus*
 Čolek dunajský - *Triturus dobrogicus*

Obr. 7. Rozšíření *T. cristatus* v ČR

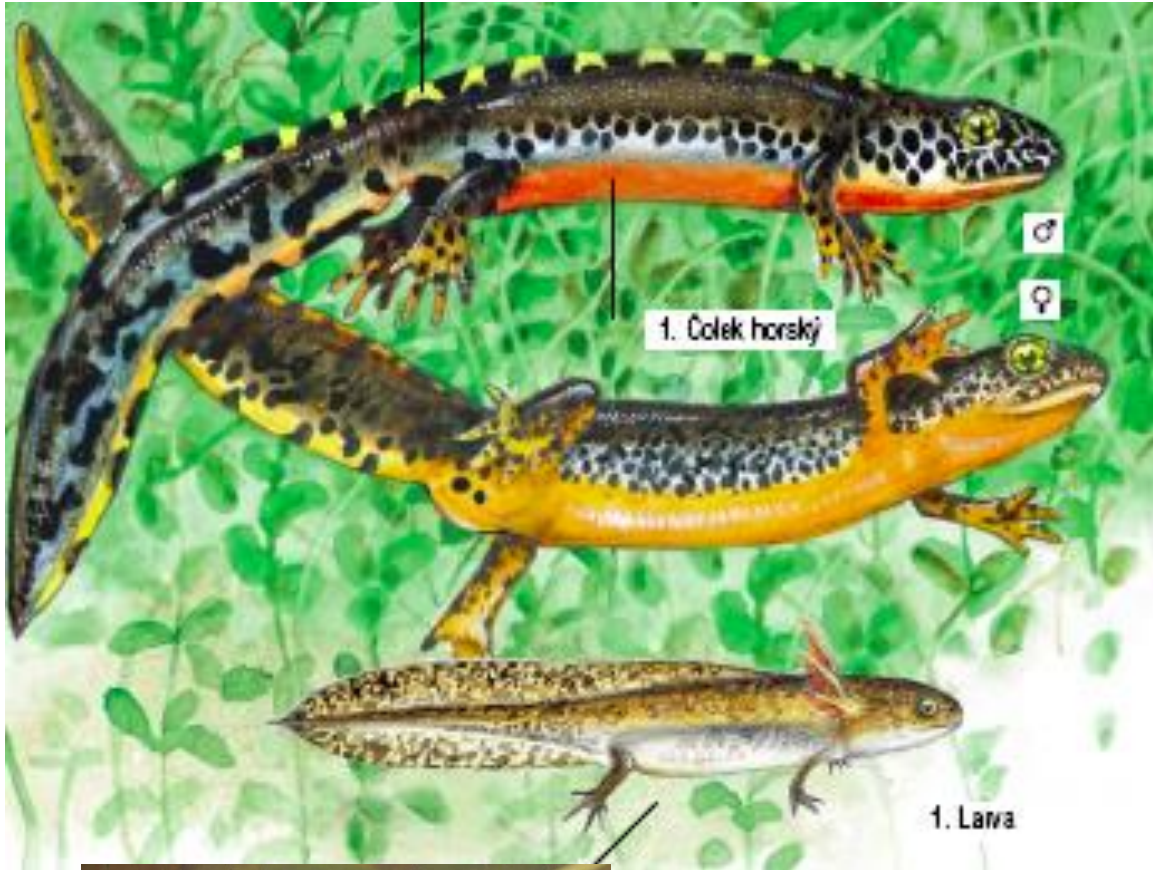
V ČR původně zjištěni jen hybridy *T. carnifex* x *T. cristatus*, dnes již i čistá populace *T. carnifex*, na V Slovensku i hybridy *T. dobrogicus* x *T. cristatus*

Obr. 8. Rozšíření *T. dobrogicus* v ČR

Čolek horský – *Ichthyosaura alpestris* (Laurenti, 1768)

VU (NT), -, SO

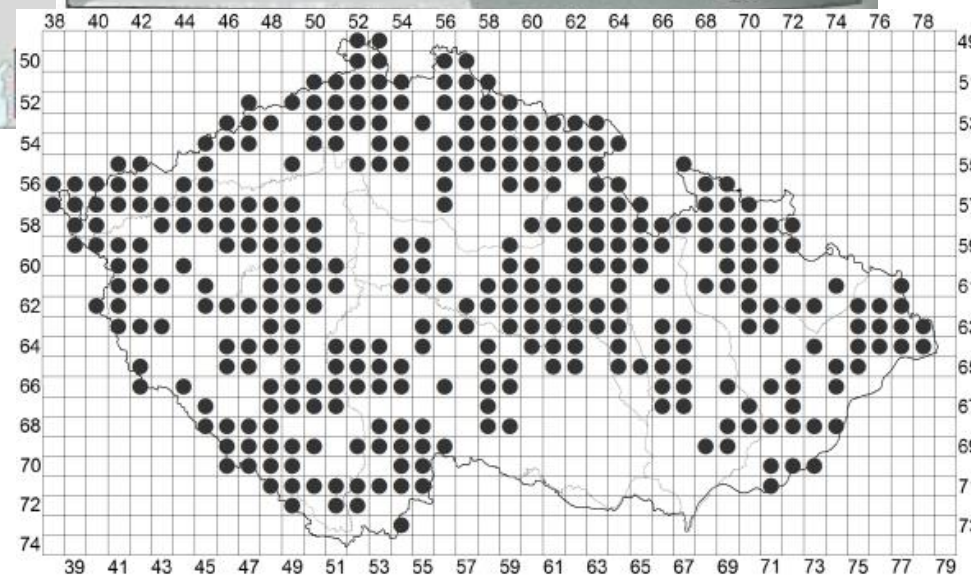
Do 12 cm

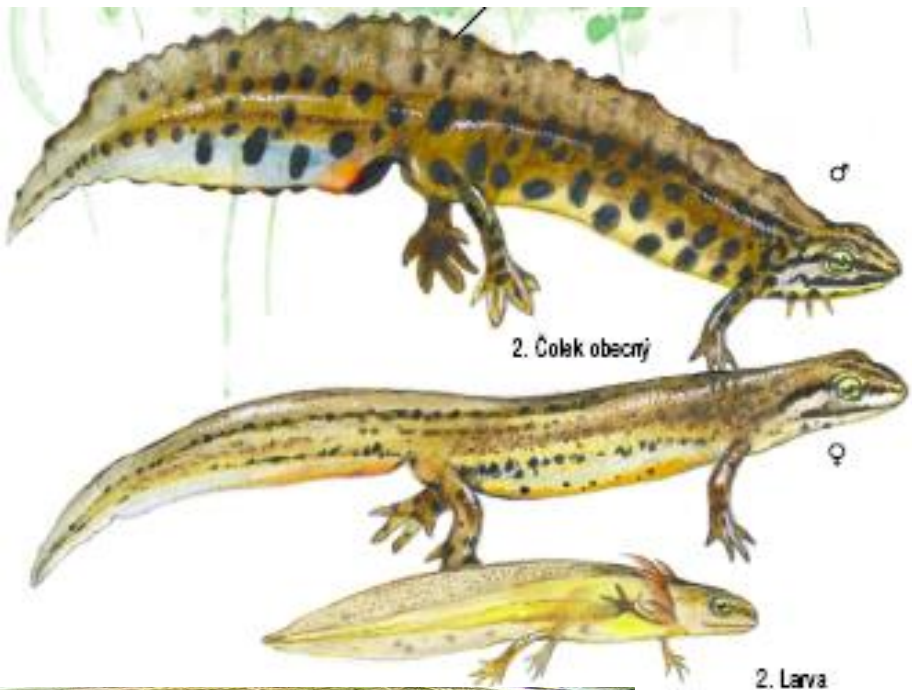
Čolek horský - *Ichthyosaura alpestris*

Nejčastěji nad 350 m n.m.
v obou státech. Na jaře vázán
na zastíněné menší vodní nádrže,
vyhýbá se velkým rybníkům a tekoucím vodám. V suchozemské fázi preferuje
vlhké lesní prostředí. Přezimuje obvykle na souši

Čolek obecný – *Lissotriton vulgaris* (Linnaeus, 1758)

VU (NT),-, SO

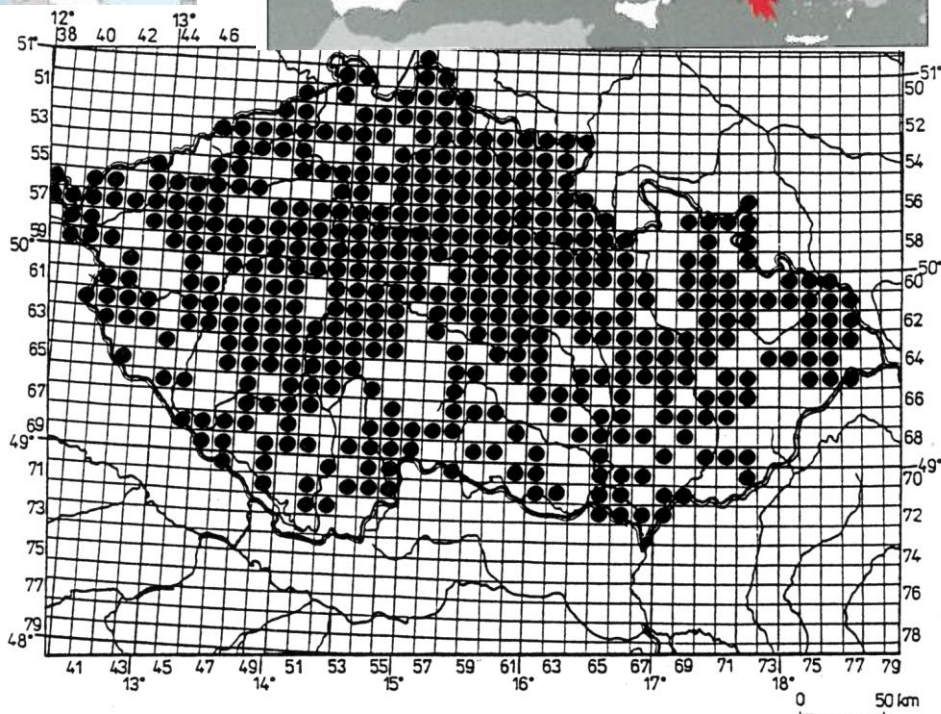
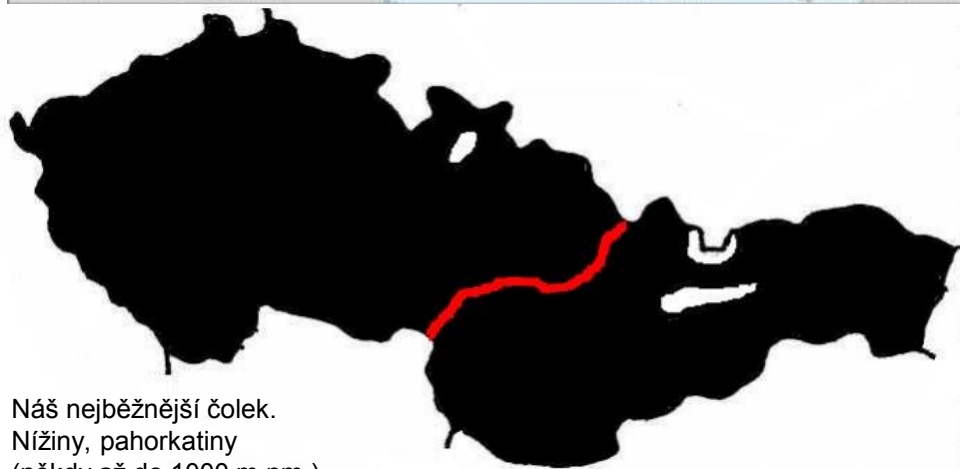
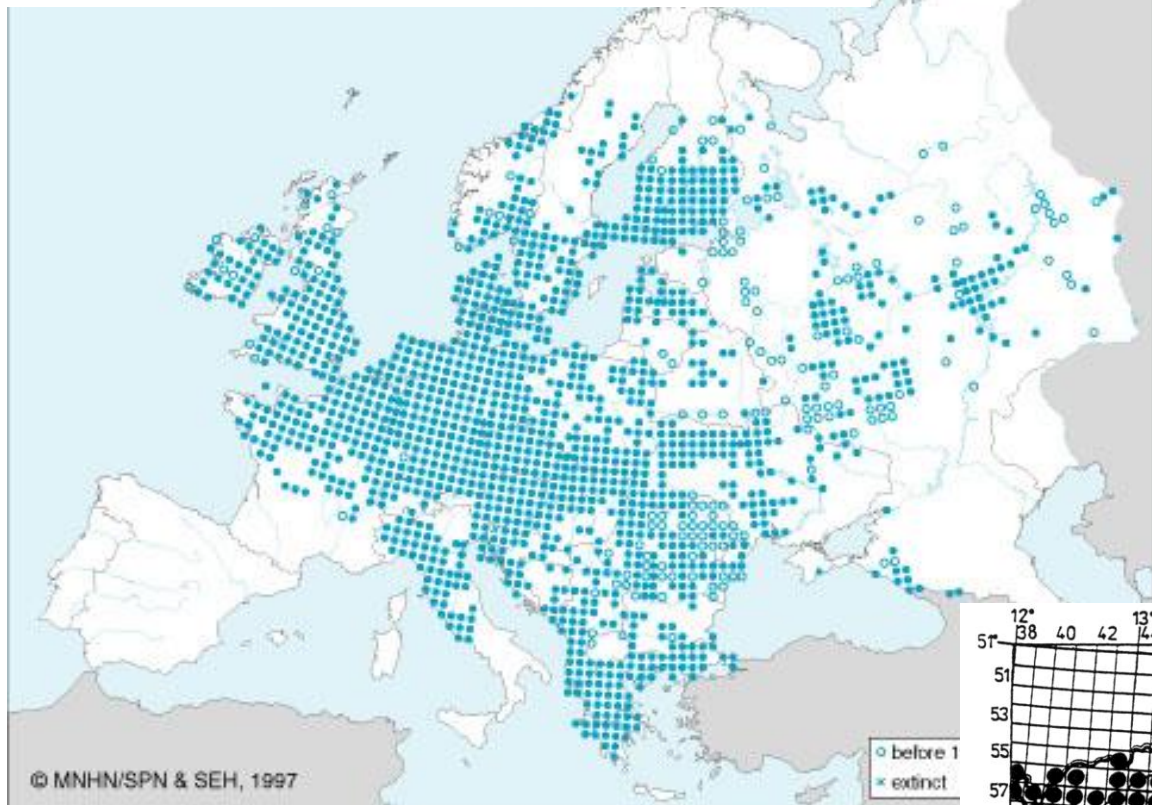

Max MM do 10 cm,
FF menší

Čolek obecný – *Lissostriton vulgaris*

Náš nejběžnější čolek.
Nížiny, pahorkatiny
(někdy až do 1000 m nm.)
Preferuje více otevřené plochy v nižších polohách. Přezimuje na souši.
8-10 let. Může dosáhnout i vysokých hustot (až 1000 ks/ha v nížinných tůňích na jaře)

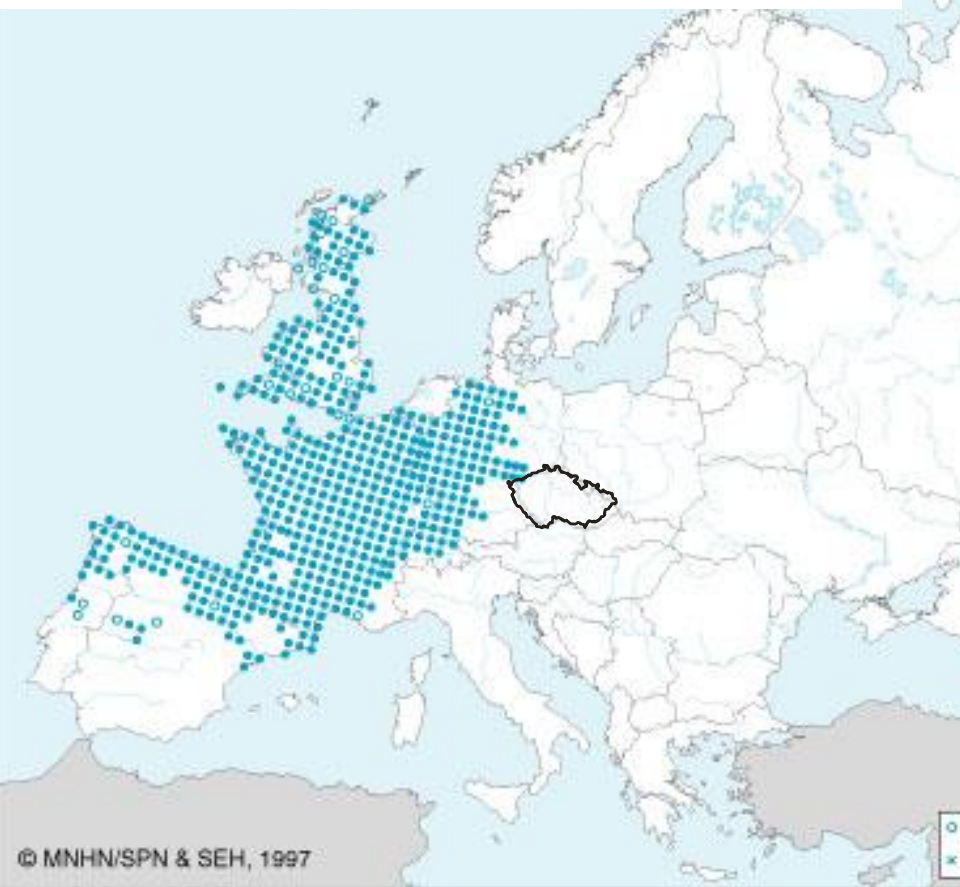
Obr. 6. Rozšíření *T. vulgaris* v ČR

Čolek hranatý - *Lissotriton helveticus* (Razoumovsky, 1789)

CR,-, KO

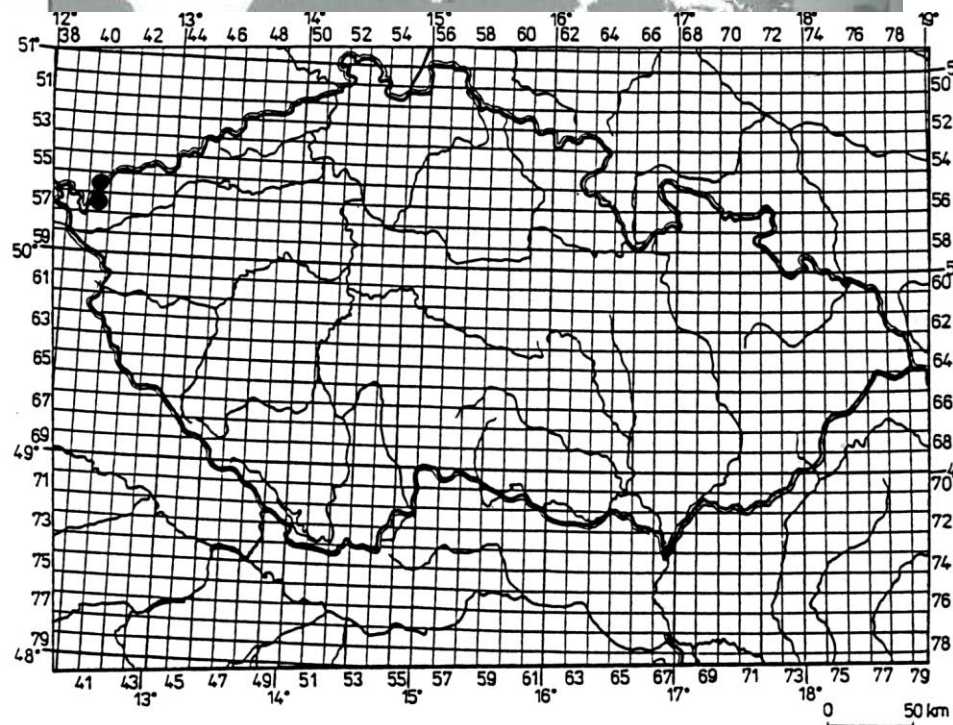

Čolek hranatý - *Lissotriton helveticus*

Žije v lesích, rozmn. V zastíněných mělkých periodických tůňích. V létě žije skrytě.

Není v SR.
Západoevropský lesní druh vyšších poloh. V ČR poprvé zjištěn 1990. Lokality v Krušných horách (540-820 m n.m.) – populace silně ohrožená vyhynutím (zánik kaluží na blátivých cestách)

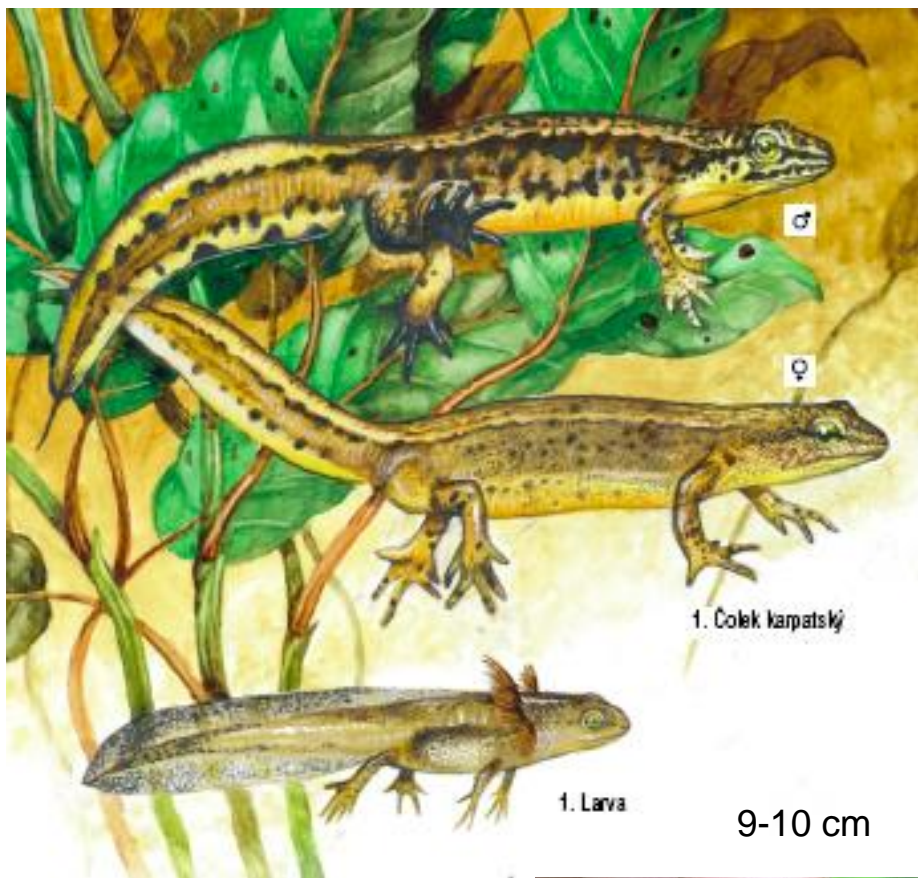

Obr. 4. Rozšíření *T. helveticus* v ČR

Čolek karpatský - *Lissotriton montandoni* (Boulenger, 1880)

CR/EN,-, KO

CR – sudetská populace, EN – karpatská populace

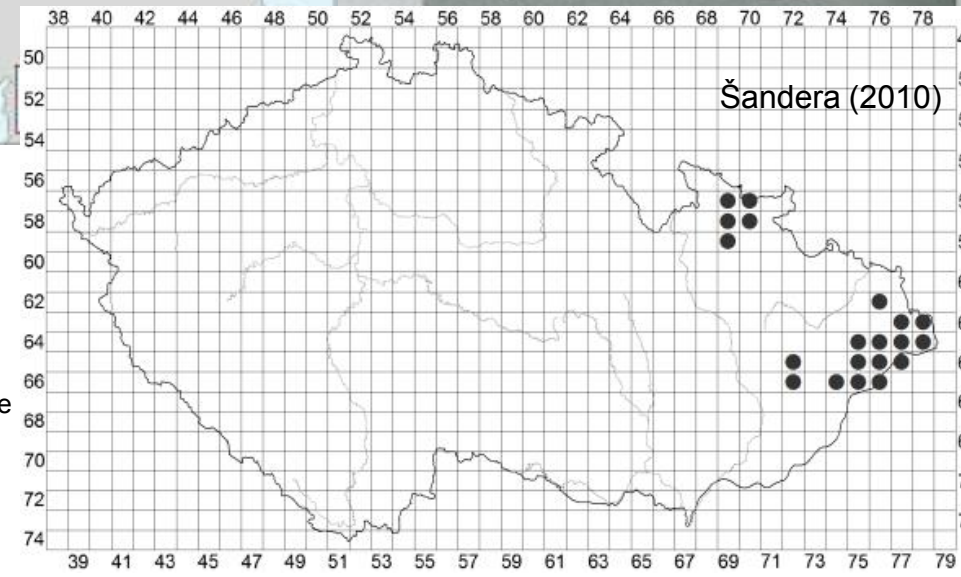
Čolek karpatský - *Lissotriton montandoni*

Vlhké zastíněné lesní biotopy
Rozmn. V malých lesních tůních, vlhkých
loukách či v kalužích.

Suchozemská fáze
větš v lese, někdy
v rel. suchých
a osluněných
Biotopech. Přezimuje
Větš. na souši.

Karpatský endemit vázaný na jehličnaté a smíšené lesy středních a vyšších poloh (zejm 500 – 900 m, max 1750). Rozšířený zejm. na Slovensku
Na západě proniká i do pohoří sv Moravy. Populace v Hrubém Jeseníku –
patrně izolovaná po odlesnění nížinných poloh

ANURA – ŽÁBY

v ČR: **13 druhů** v 5 čeledích:

v SR: 12 druhů (bez
Epidalea calamita)

Bombinatoridae – kuňkovití – 2

Pelobatidae – blatnicovití – 1

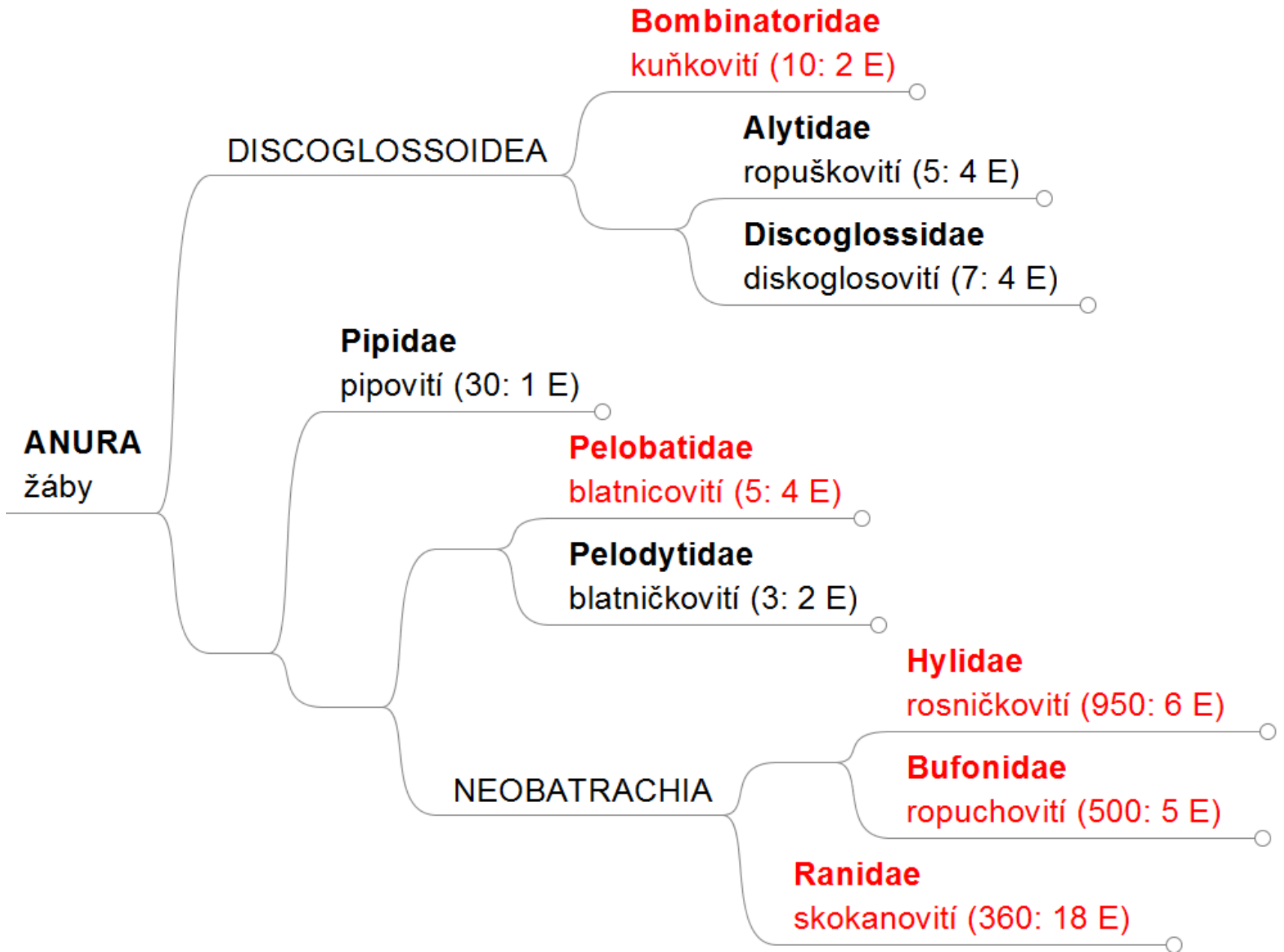
Hylidae – rosníčkovití – 1

Bufonidae – ropuchovití – 3

Ranidae – skokanovití – 6

v Evropě celkem **46 druhů** v 9 čeledích: Alytidae (4), Discoglossidae (4), Bombinatoridae (2), Pipidae (1 nepův.), Pelobatidae (4), Pelodytidae (2), Hylidae (6; 1 nepův.), Bufonidae (5) a Ranidae (18, 1 nepův.)

Amplexus, pulci býložraví

Žáby – Anura

„Palaeobatrachia“

kuňkovití (Bombinatoridae)

Bombina bombina (Linnaeus, 1761) – kuňka obecná (ohnivá)

Bombina variegata (Linnaeus, 1758) – kuňka žlutobřichá

blatnicovití (Pelobatidae)

Pelobates fuscus (Laurenti, 1768) – blatnice skvrnitá

old

Discoglossidae

Bombinatoridae

new

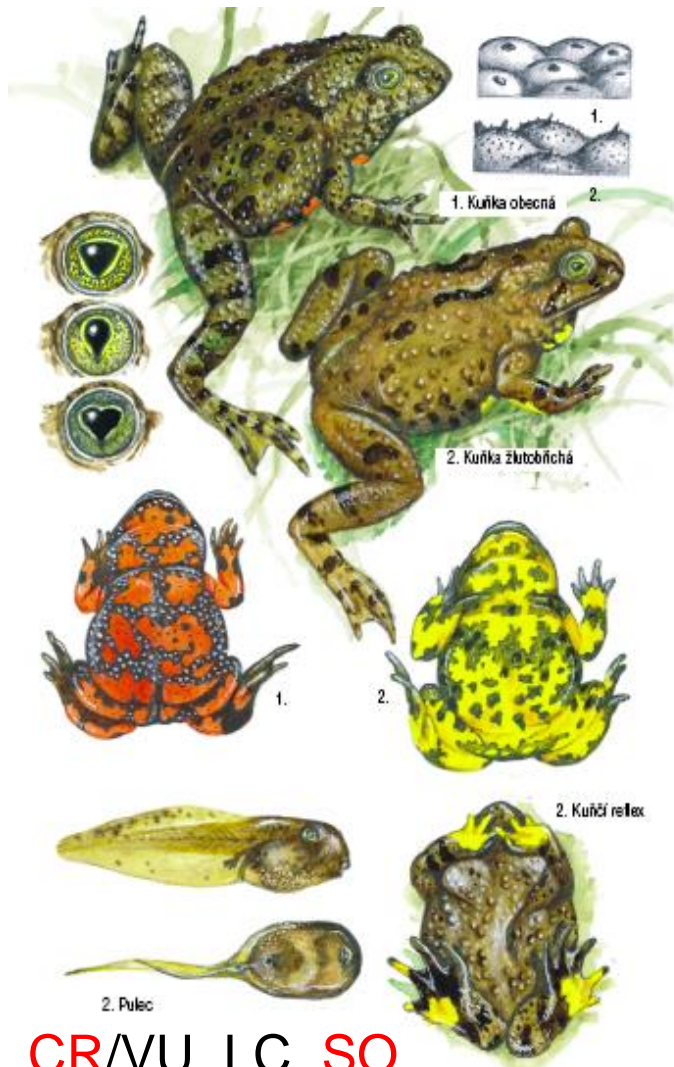
Alytidae

Bombinatoridae

Kuňka obecná - *Bombina bombina* (Linnaeus, 1761)

EN, LC, SO

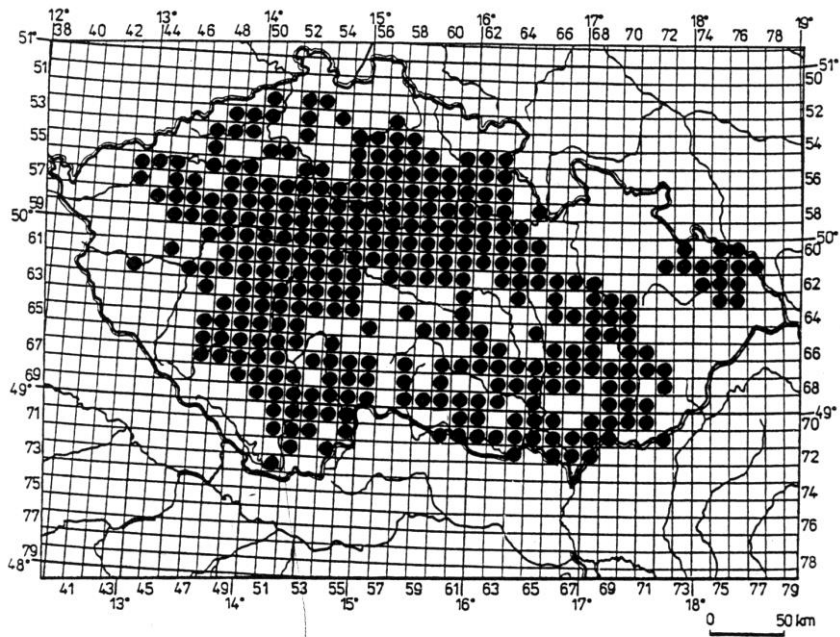
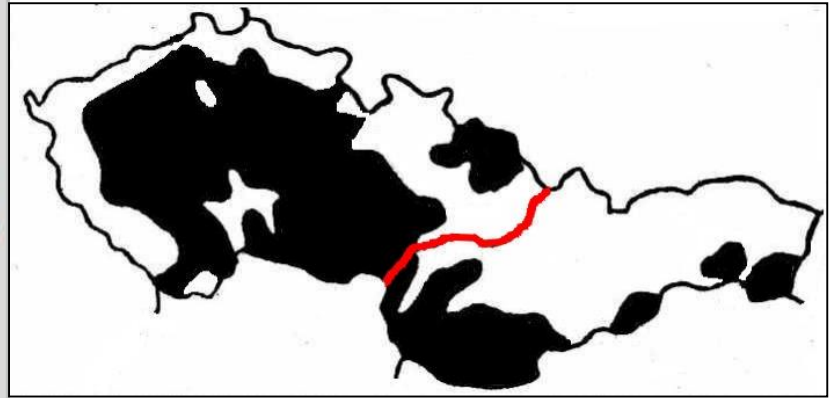
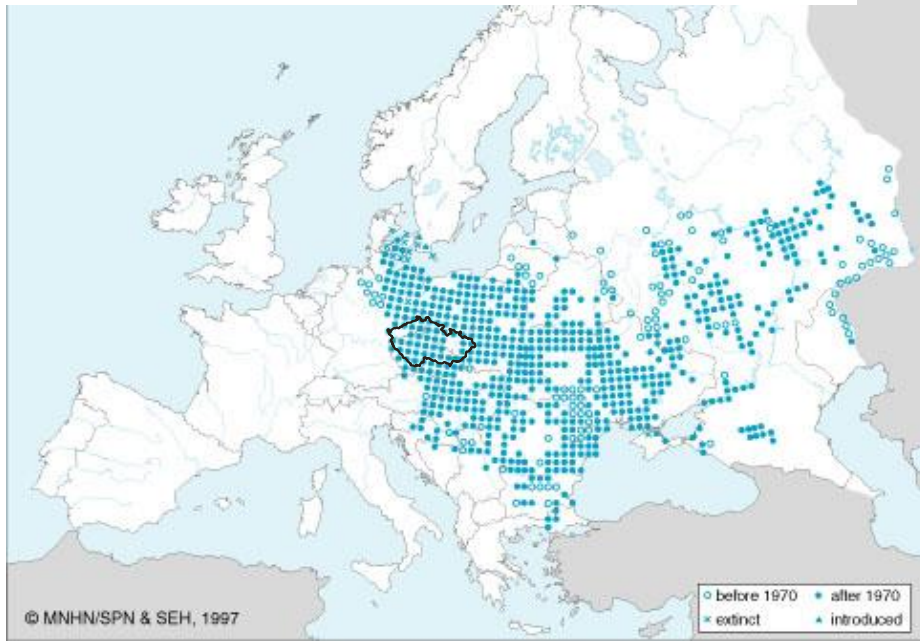
CR/VU, LC, SO

CR – alpská větev, VU – karpatská větev

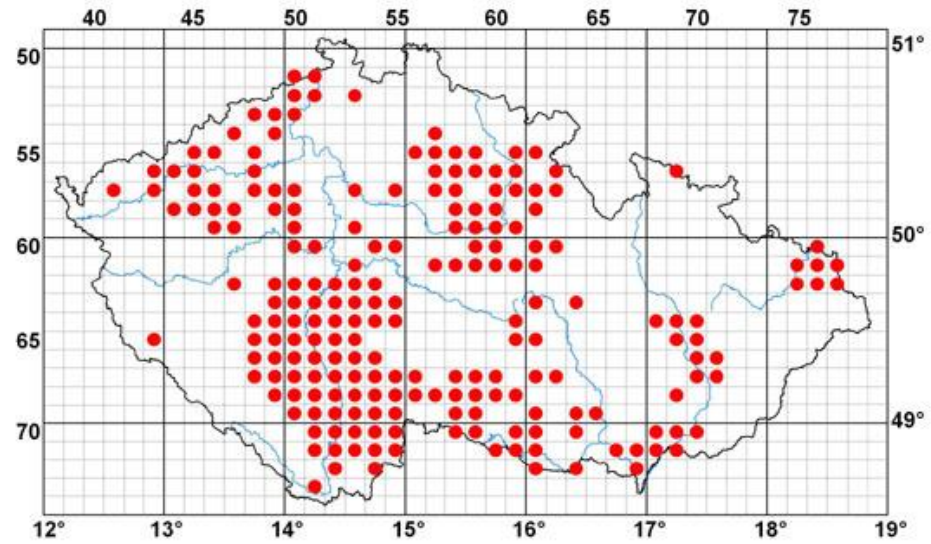

Kuňka žltobřichá - *Bombina variegata* (Linnaeus, 1758)

Kuňka obecná - *Bombina bombina*

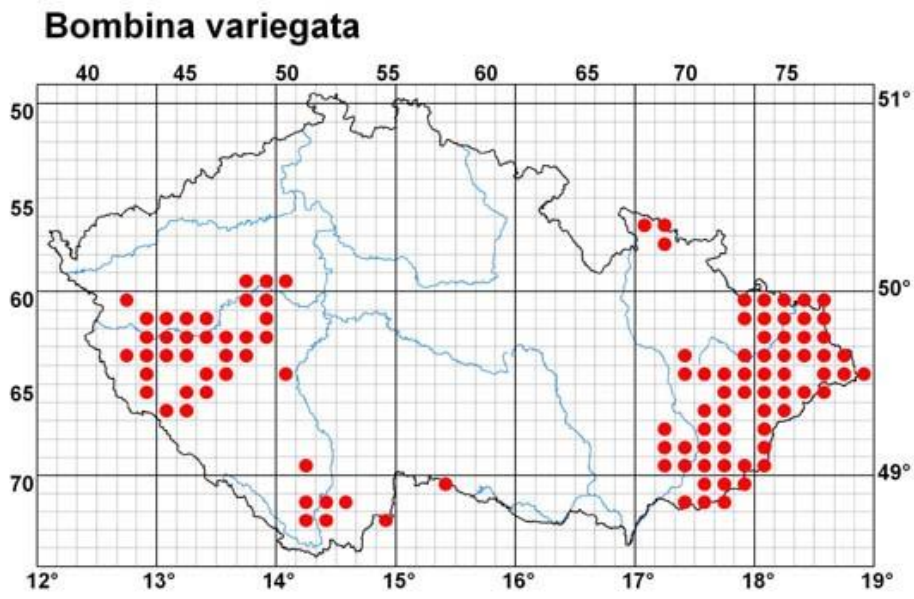
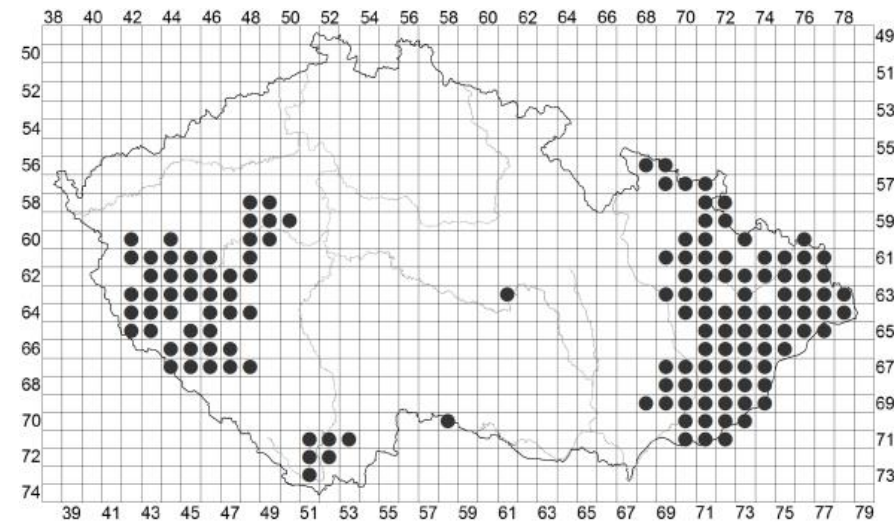
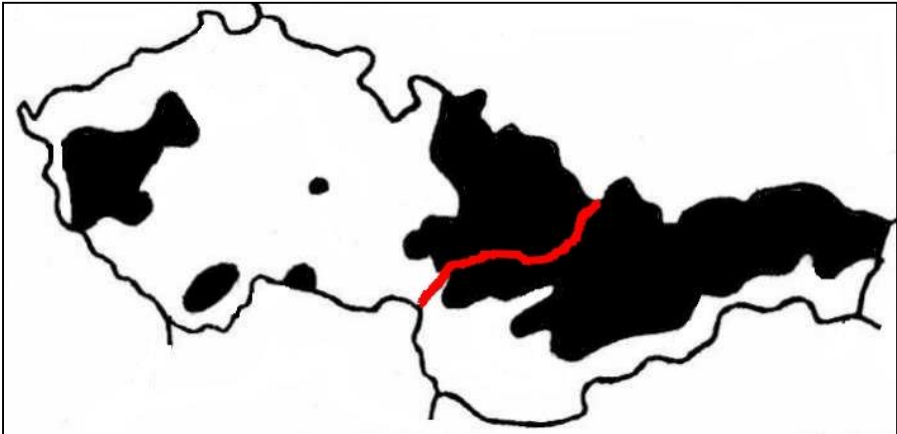
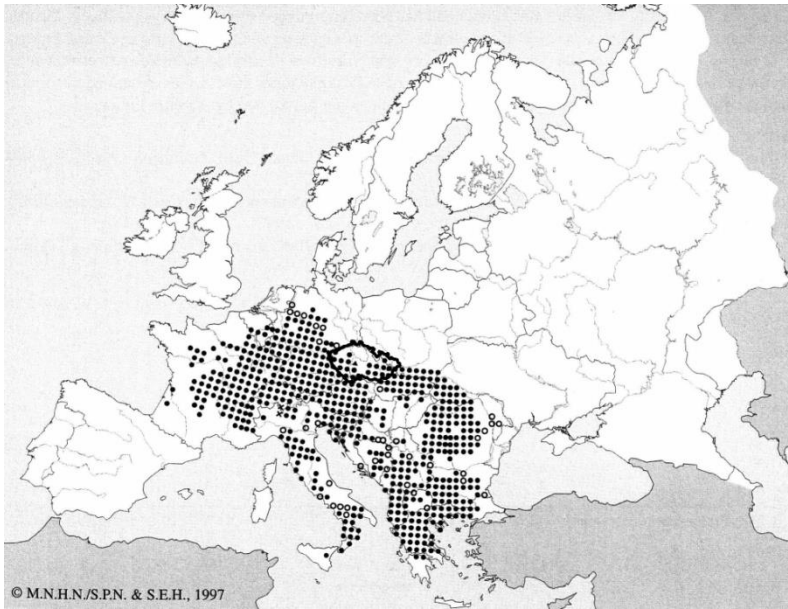

Bombina bombina

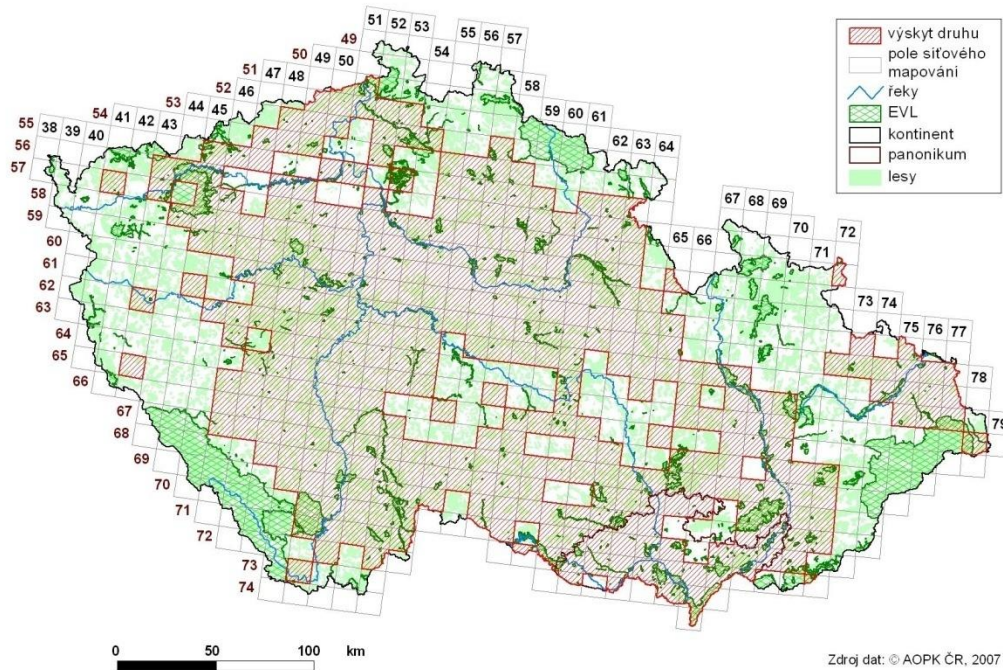
Obr. 9. Rozšíření *B. bombina* v ČR

Kuňka žlutobřichá - *Bombina variegata*

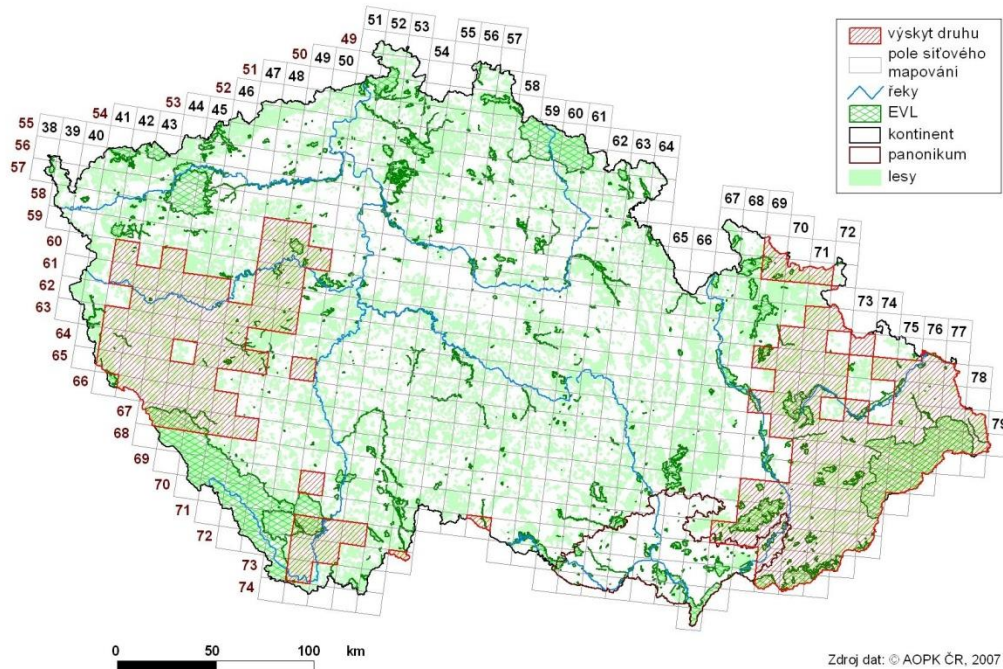

ŠANDERA, M. (2010): Mapa rozšíření *Bombina variegata* v České republice. In: Zicha O. (ed.) Biological Library – BioLib. Citováno 30.11.2010.

CR – alpská větev, VU – karpatská větev

Kuňka obecná -
 - *Bombina bombina*

Kuňka žlutobřichá -
 - *Bombina variegata*

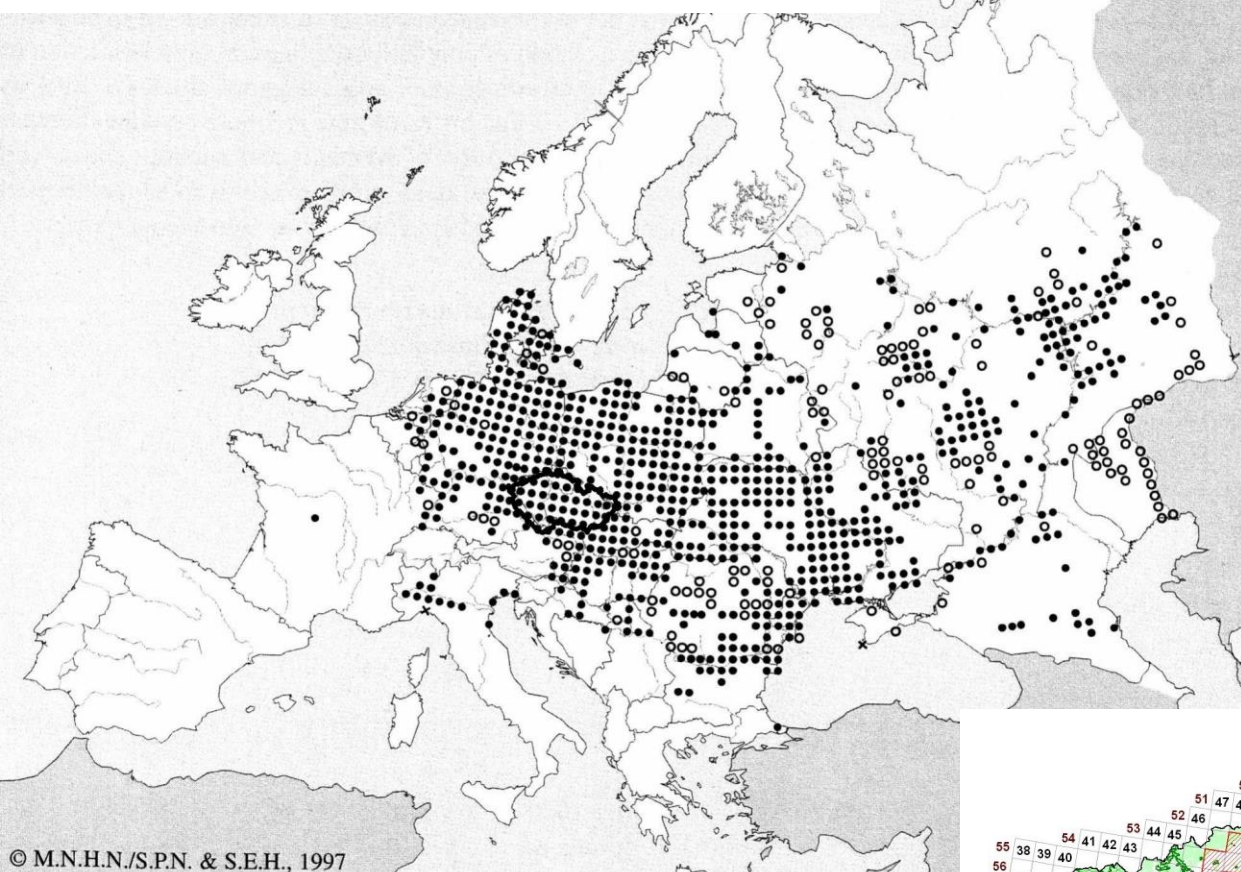
Blatnice skvrnitá - *Pelobates fuscus* (Laurenti, 1768)

NT, LC, SO

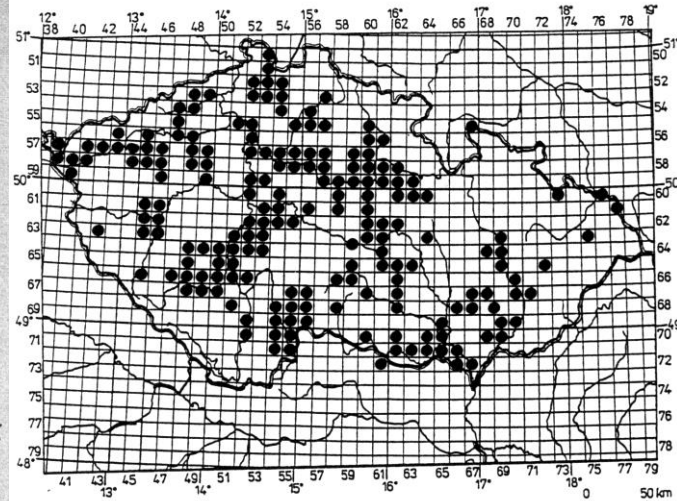

<https://www.youtube.com/watch?v=mYNP1iMGTB8>
<https://www.youtube.com/watch?v=E2NCWzeAzPs>

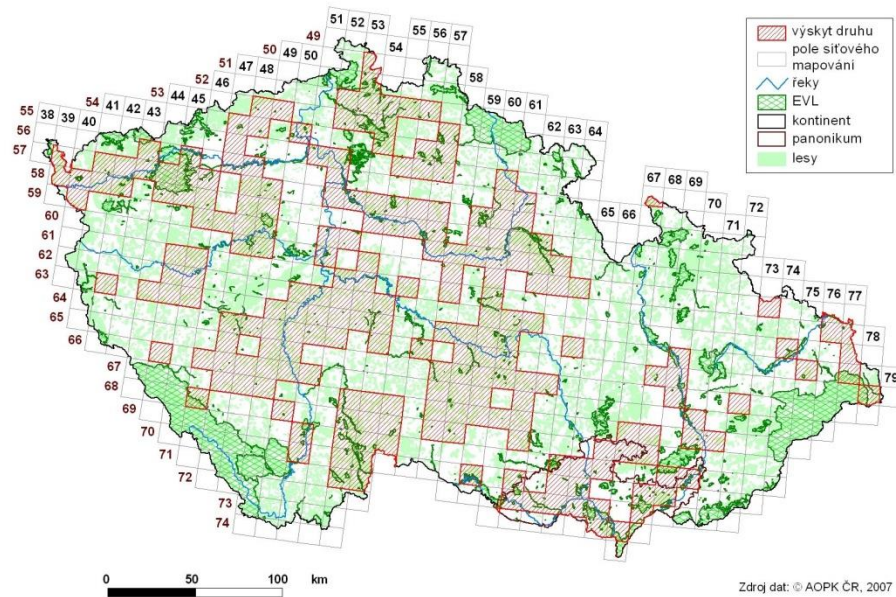
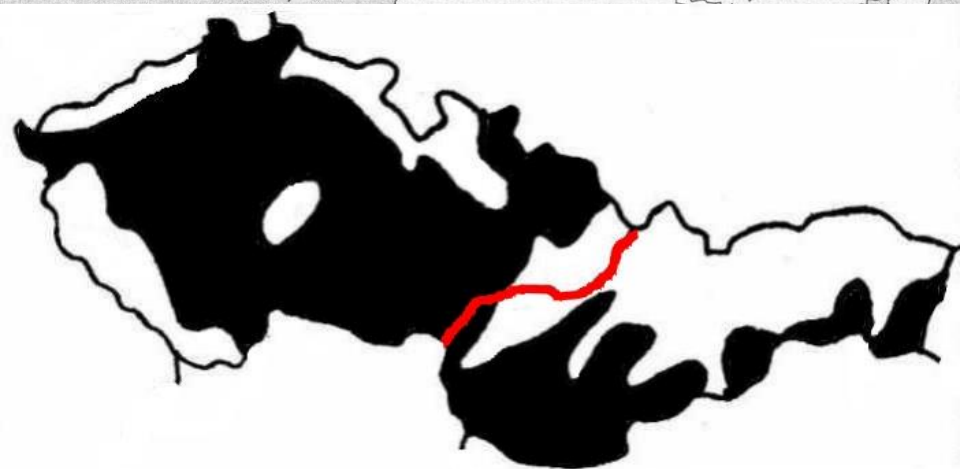
Blatnice skvrnitá - *Pelobates fuscus*

© M.N.H.N./S.P.N. & S.E.H., 1997

Obr. 11. Rozšíření *P. fuscus* v ČR

Zdroj dat: © AOPK ČR, 2007

Žáby – Anura

Neobatrachia

ropuchovití (Bufonidae)

Bufo bufo (Linnaeus, 1758) – ropucha obecná

Epidalea calamita (Laurenti, 1768) – ropucha krátkonohá

Bufotes viridis (Laurenti, 1768) – ropucha zelená

rosničkovití (Hylidae)

Hyla arborea (Linnaeus, 1758) – rosnička zelená

skokanovití (Ranidae)

Rana arvalis Nilsson, 1842 – skokan ostronosý

Rana dalmatina Fitzinger in Bonaparte, 1839 – skokan štíhlý

Rana temporaria Linnaeus, 1758 – skokan hnědý

Pelophylax lessonae (Camerano, 1882) – skokan krátkonohý

Pelophylax ridibundus (Pallas, 1771) – skokan skřehotavý

Pelophylax kl. *esculentus* (Linnaeus, 1758) – skokan zelený

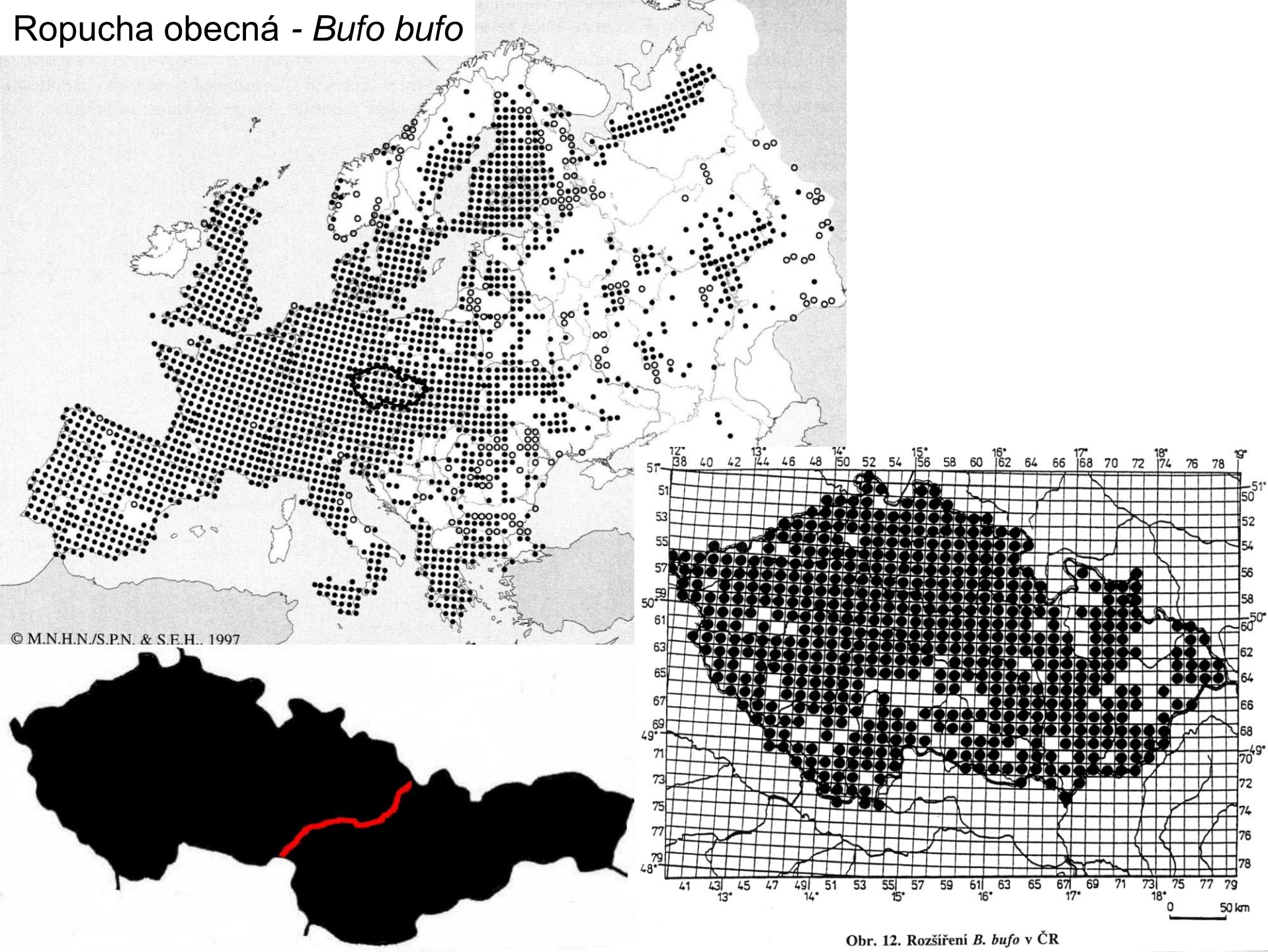
Ropucha obecná - *Bufo bufo* (Linnaeus, 1758)

VU (NT), LC, O

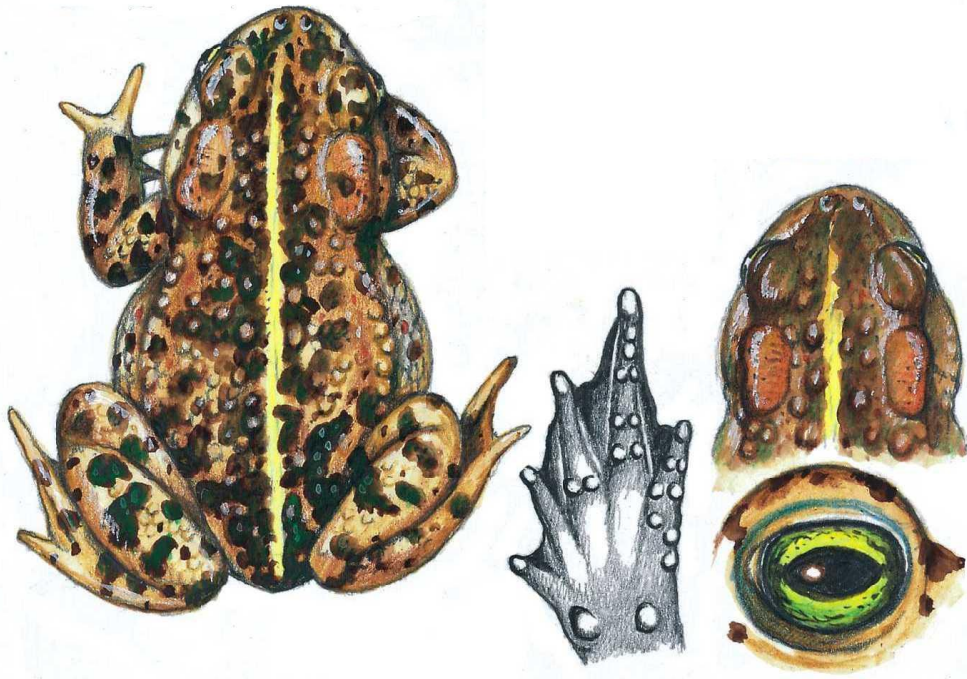
Ropucha obecná - *Bufo bufo*

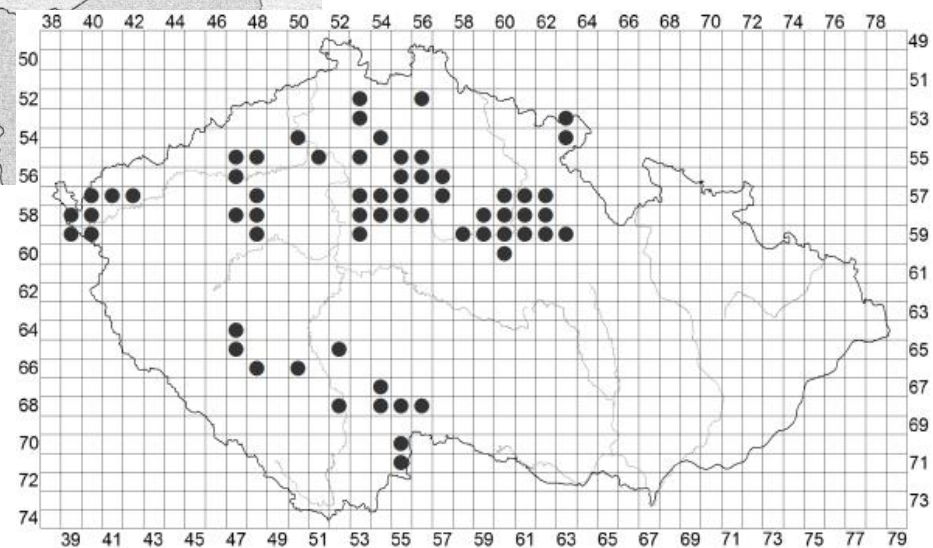
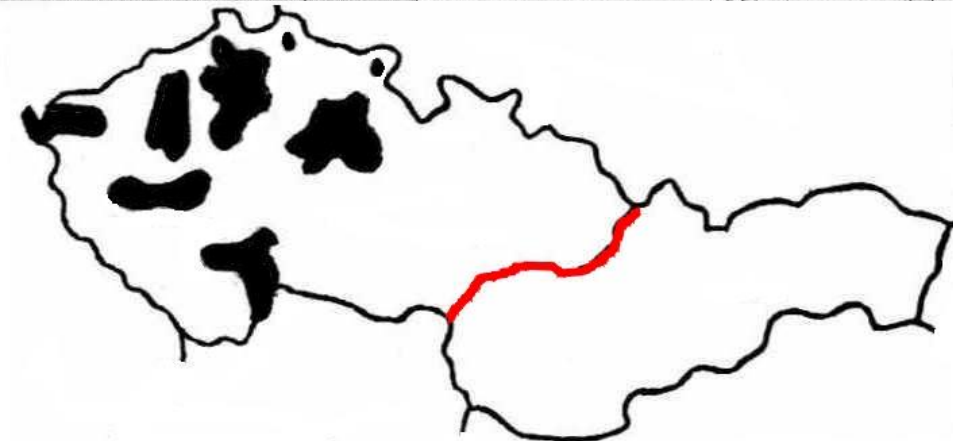
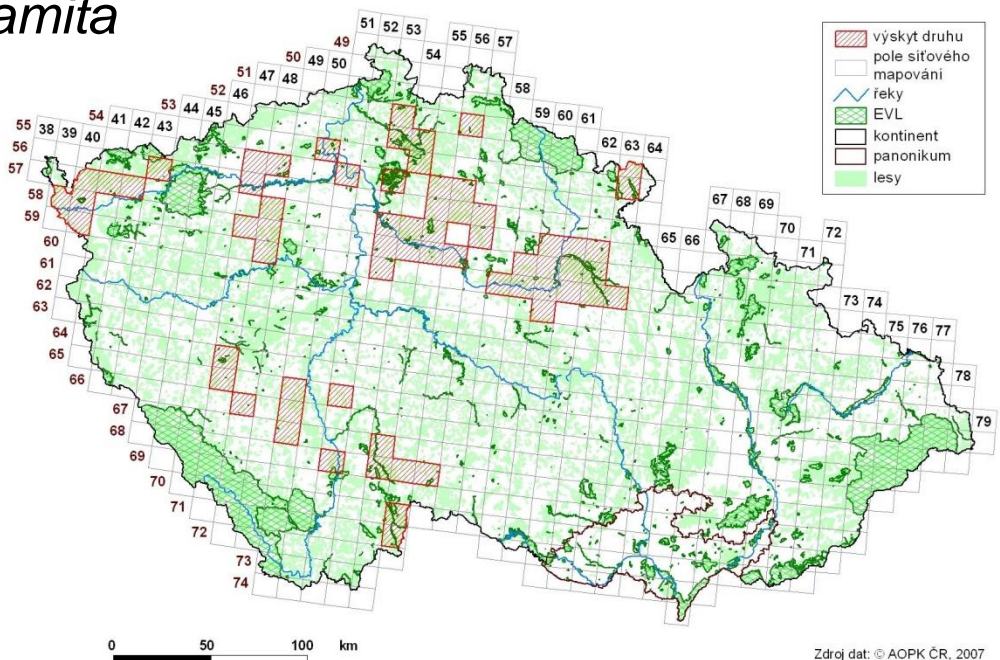
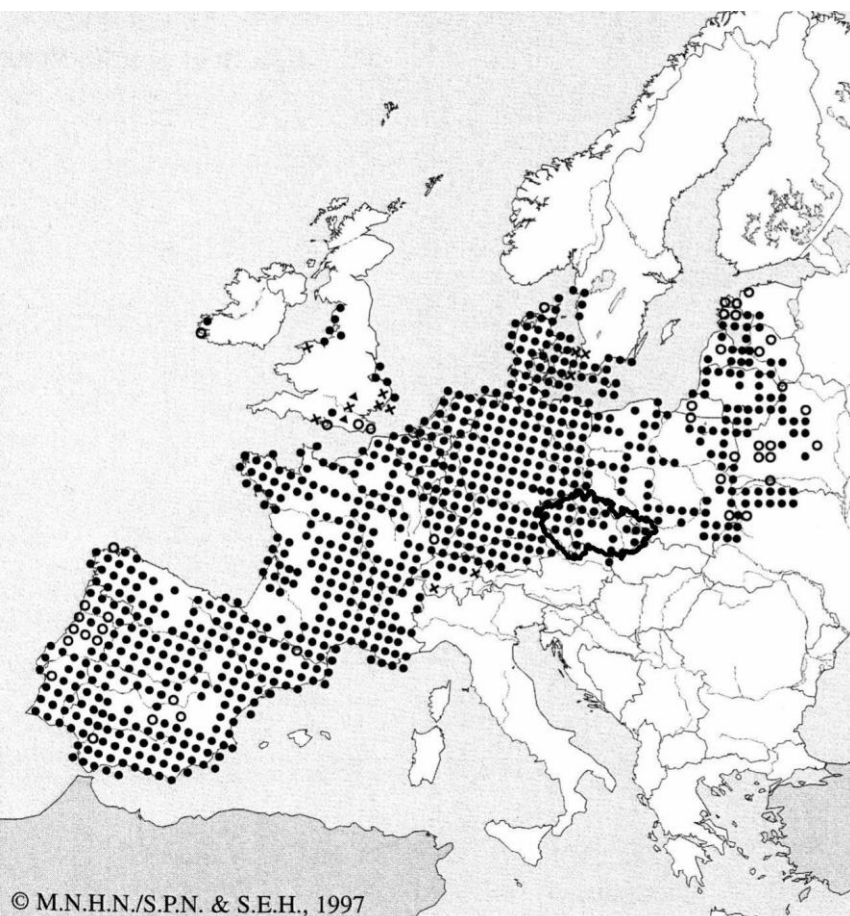
Obr. 12. Rozšíření *B. bufo* v ČR

Ropucha krátkonohá - *Epidalea calamita* (Laurenti, 1768)

CR (EN), LC, KO

Ropucha krátkonohá - *Epidalea calamita*

stav 2010

Ropucha zelená – *Bufo viridis* (Laurenti, 1768)

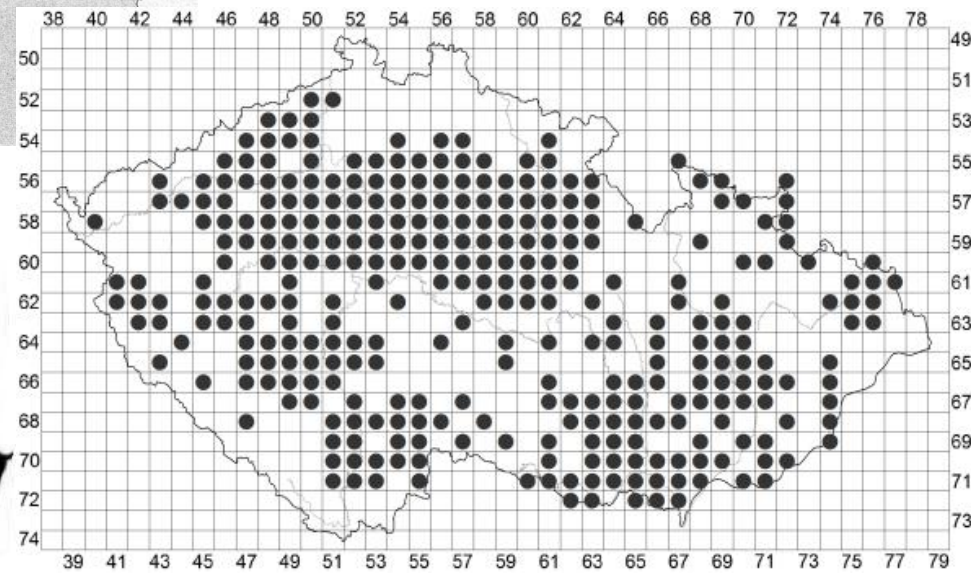
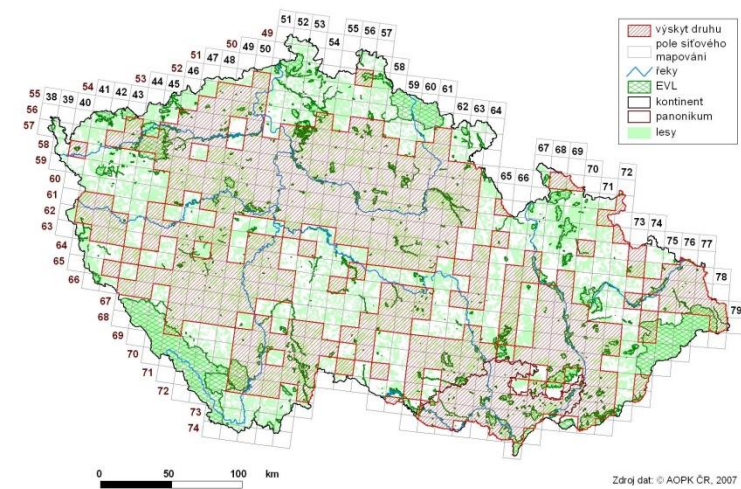
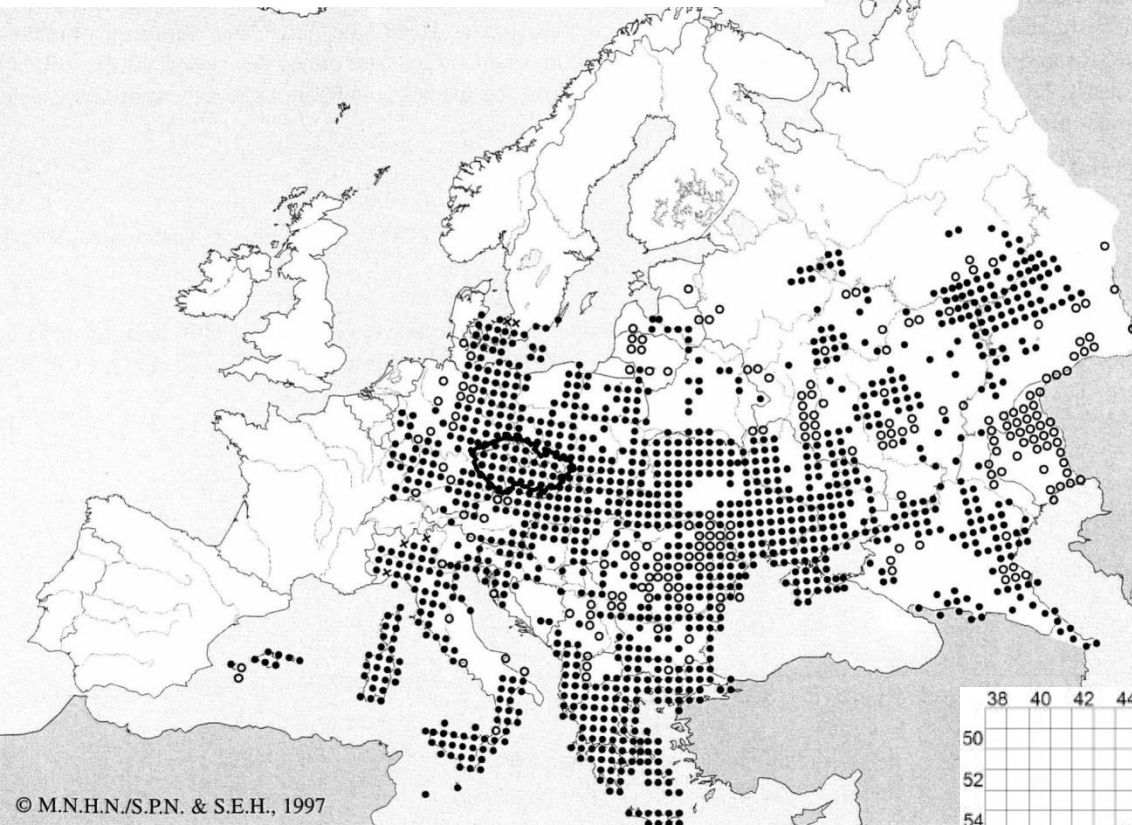
EN (NT), LC, SO

Ropucha krátkonohá -
- *Epidalea calamita*

Ropucha zelená – *Bufores viridis*

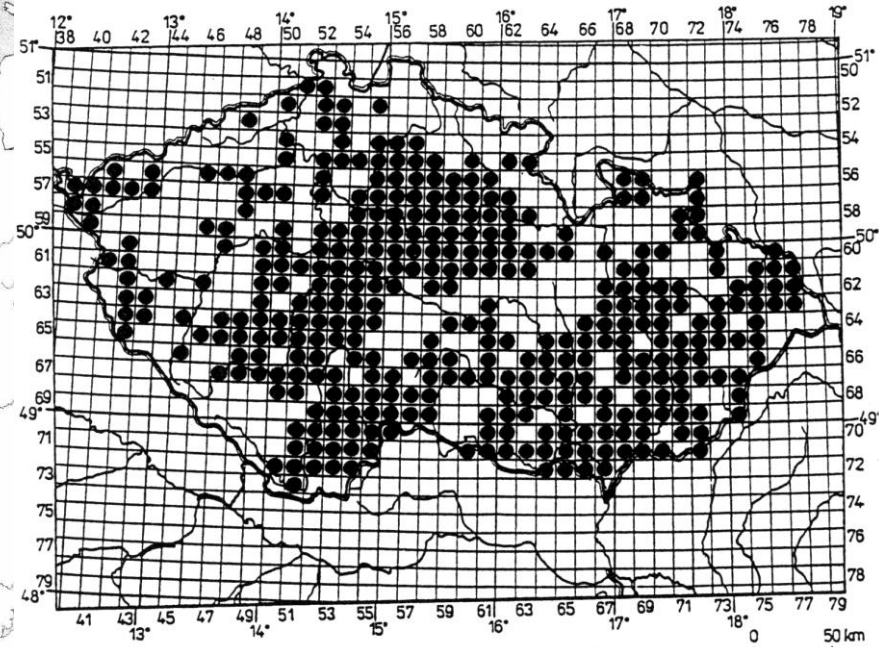
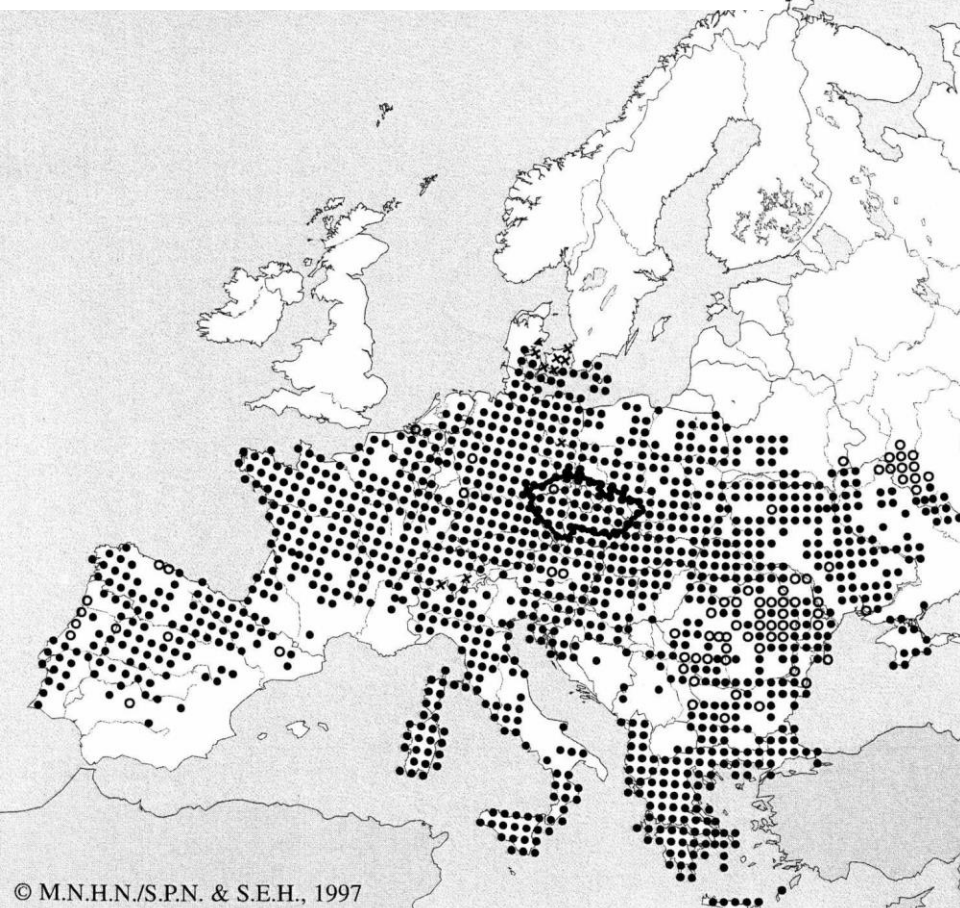
ŠANDERA, M. (2010): Mapa rozšíření *Bufores viridis* v České republice. In: Zicha O. (ed.) Biological Library – BioLib. Citováno 03.12.2010.

Rosnička zelená - *Hyla arborea* (Linnaeus, 1758)

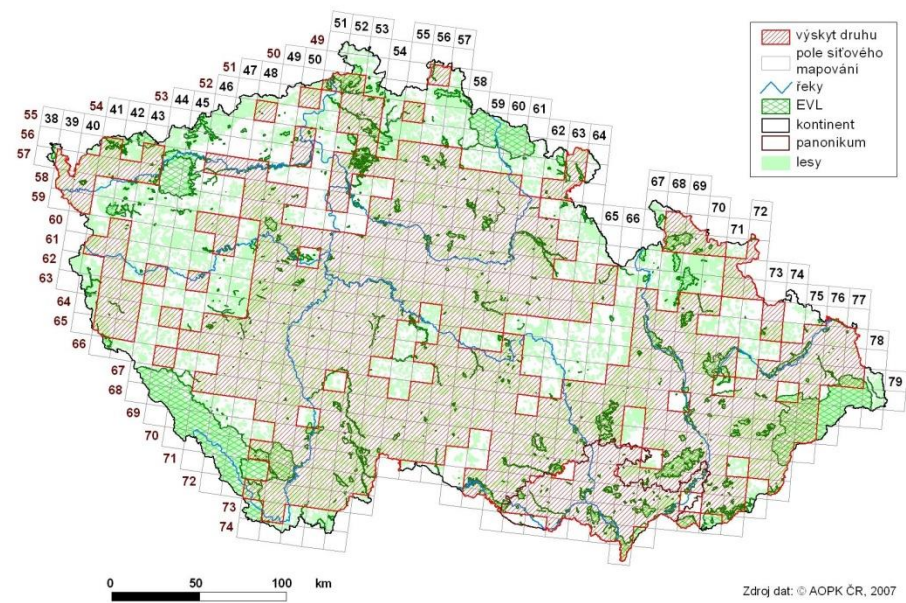
NT, LC, **SO**

Rosnička zelená - *Hyla arborea*

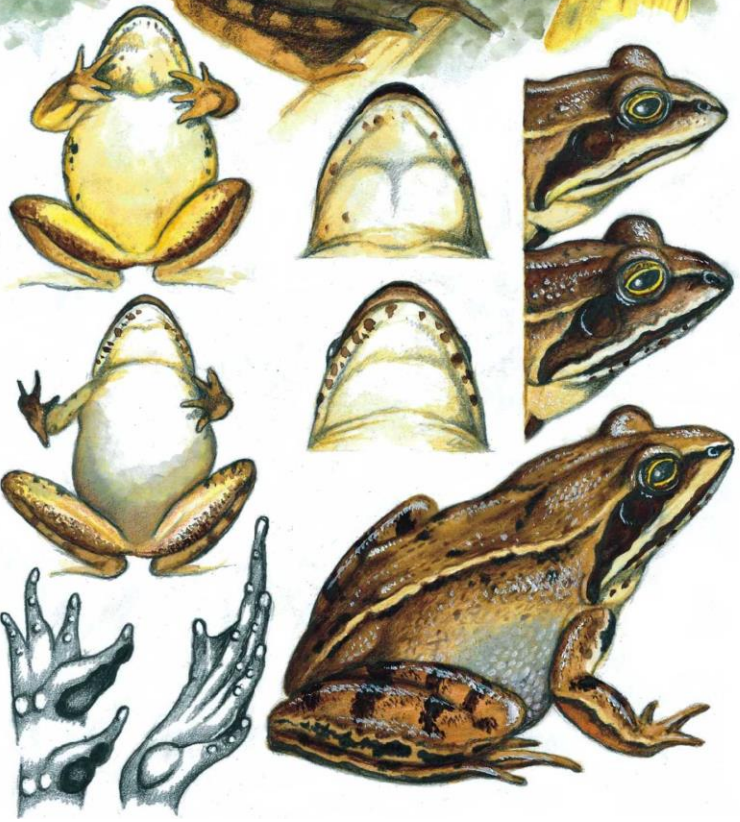

Obr. 15. Rozšíření *H. arborea* v ČR

Skokan ostronosý - *Rana arvalis* Nilsson, 1842

EN,-, KO

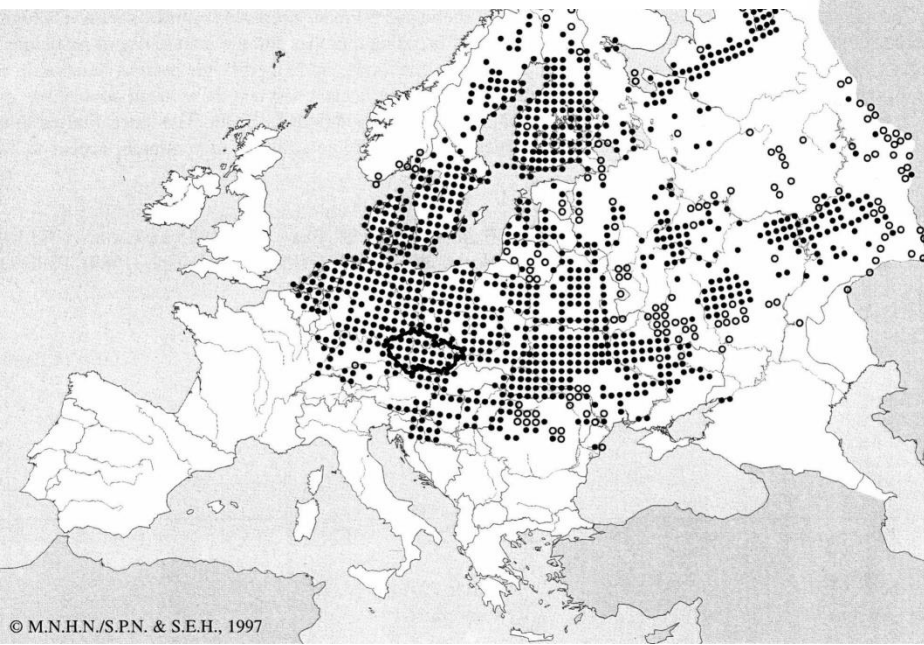

Skokan štíhlý - *Rana dalmatina* Fitzinger in Bonaparte, 1839

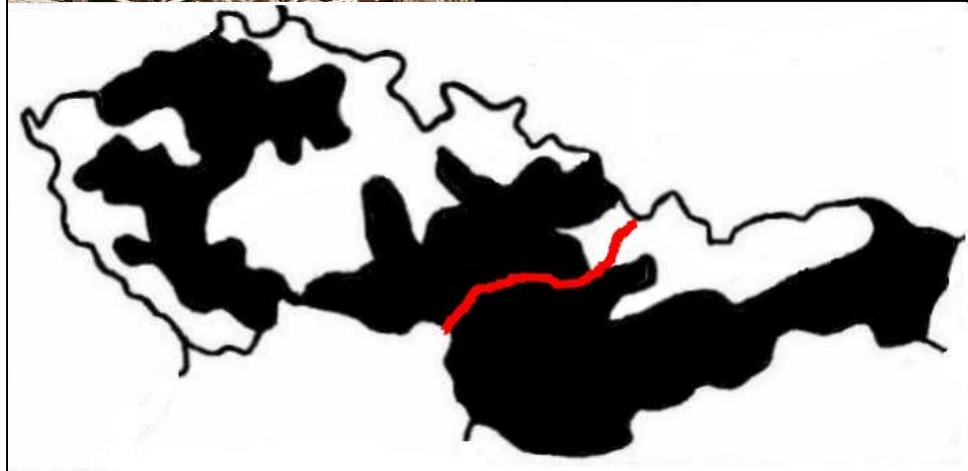
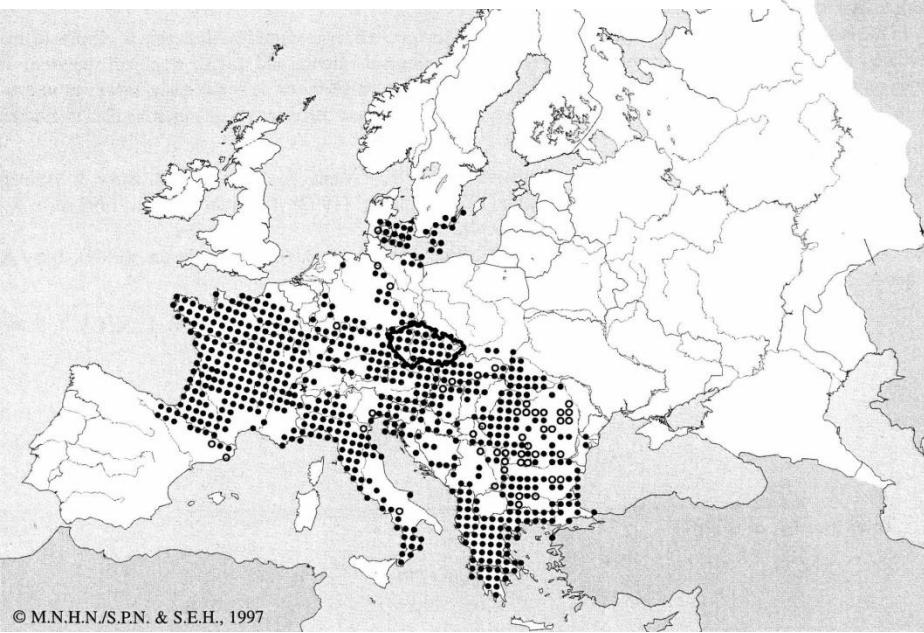
NT,-, SO

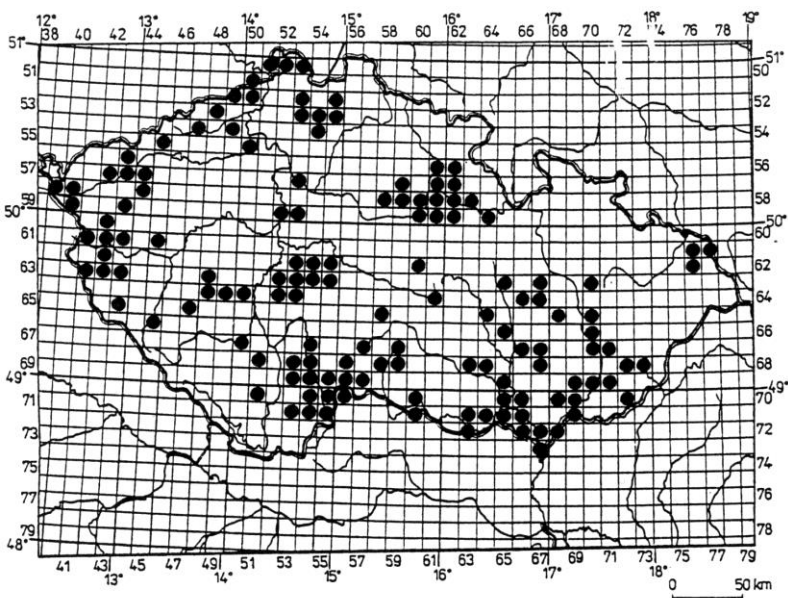
Skokan ostronosý - *Rana arvalis*

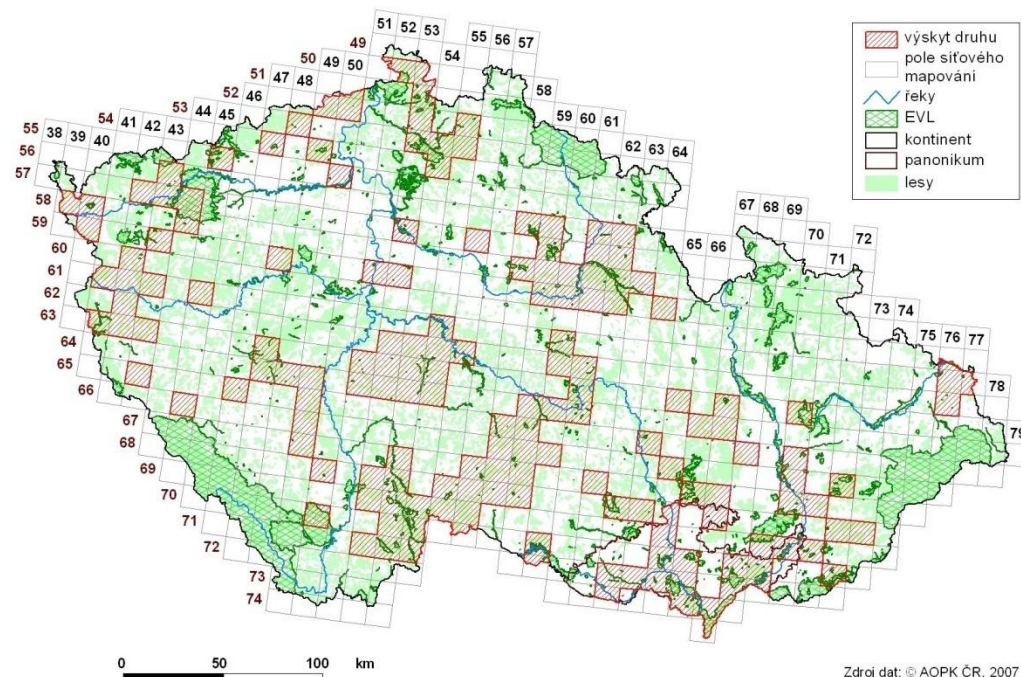
Skokan štíhlý - *Rana dalmatina*

Skokan ostronosý - *Rana arvalis*

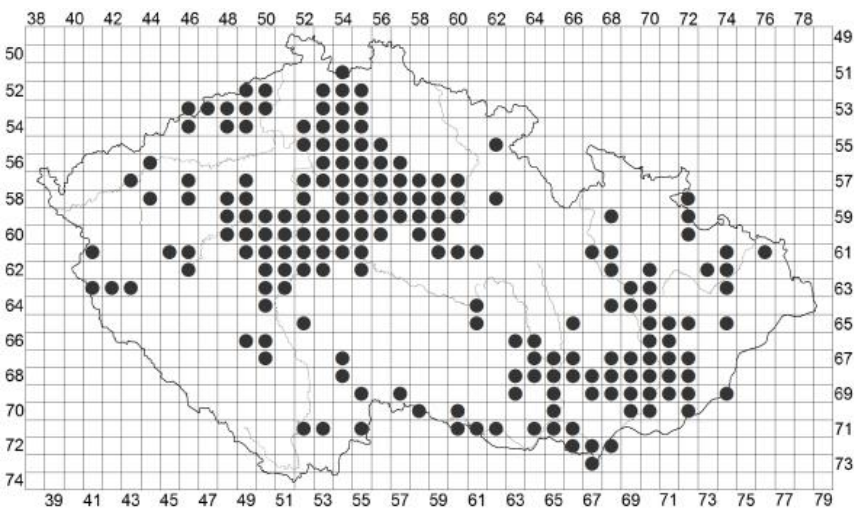

Obr. 16. Rozšíření *R. arvalis* v ČR

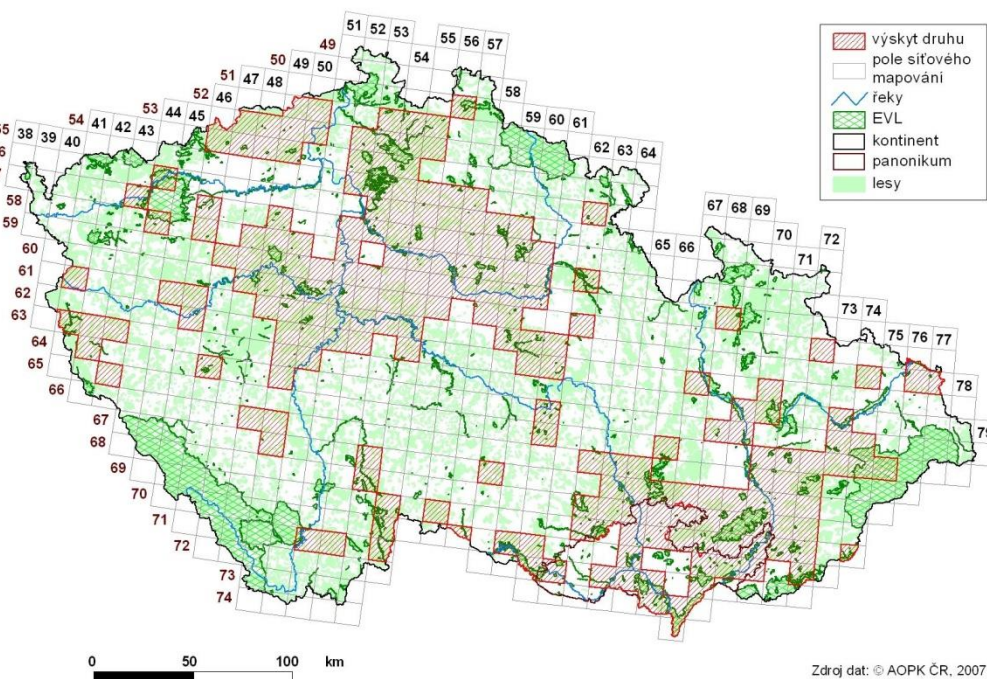

Zdroj dat: © AOPK ČR, 2007

Skokan štíhlý - *Rana dalmatina*

Šandera (2010)

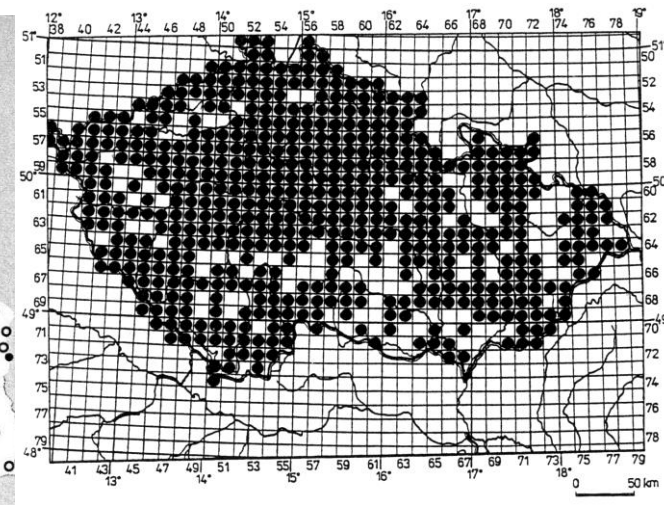
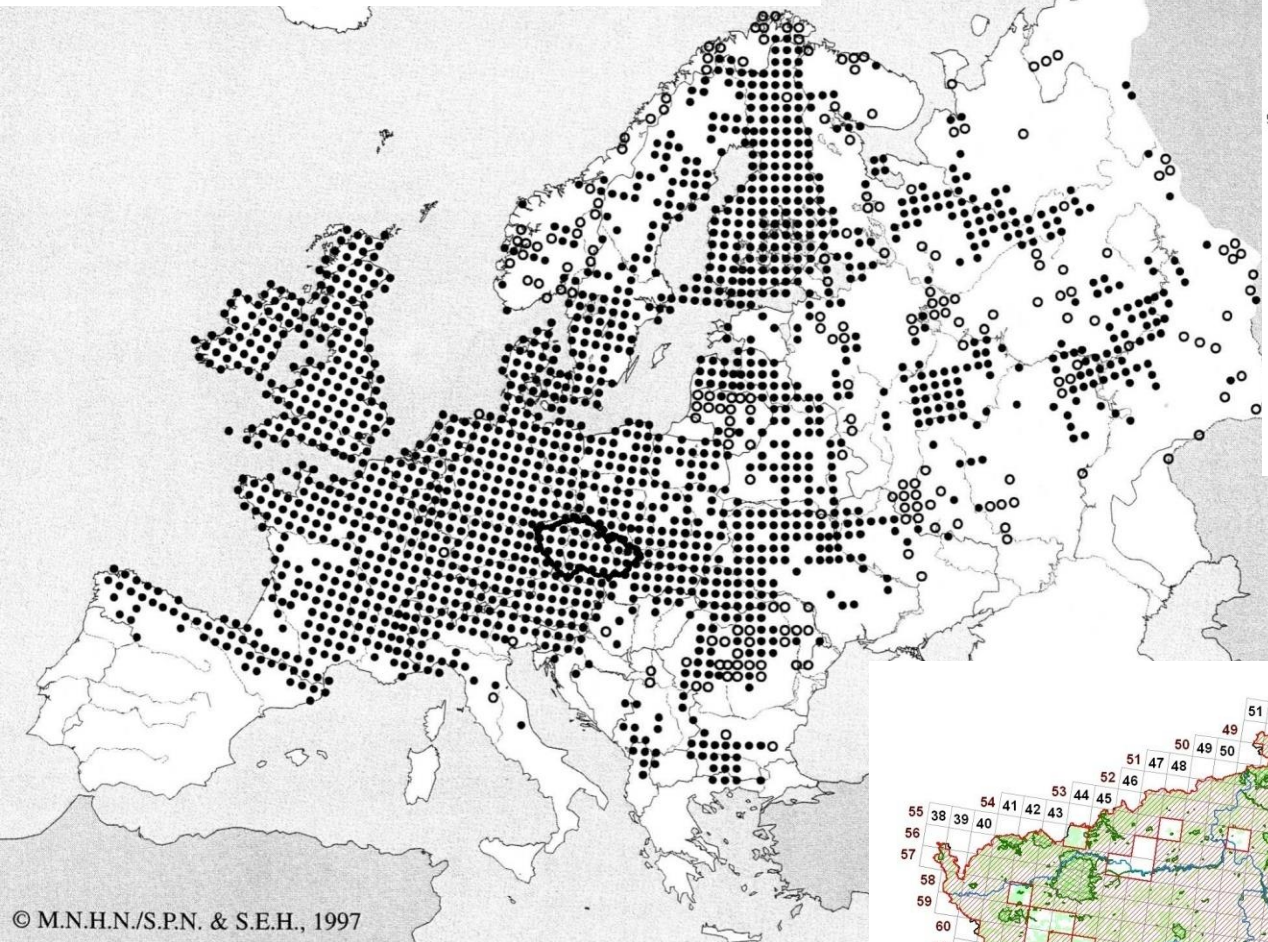
Zdroj dat: © AOPK ČR, 2007

Skokan hnědý - *Rana temporaria* Linnaeus, 1758

VU (NT), -, -

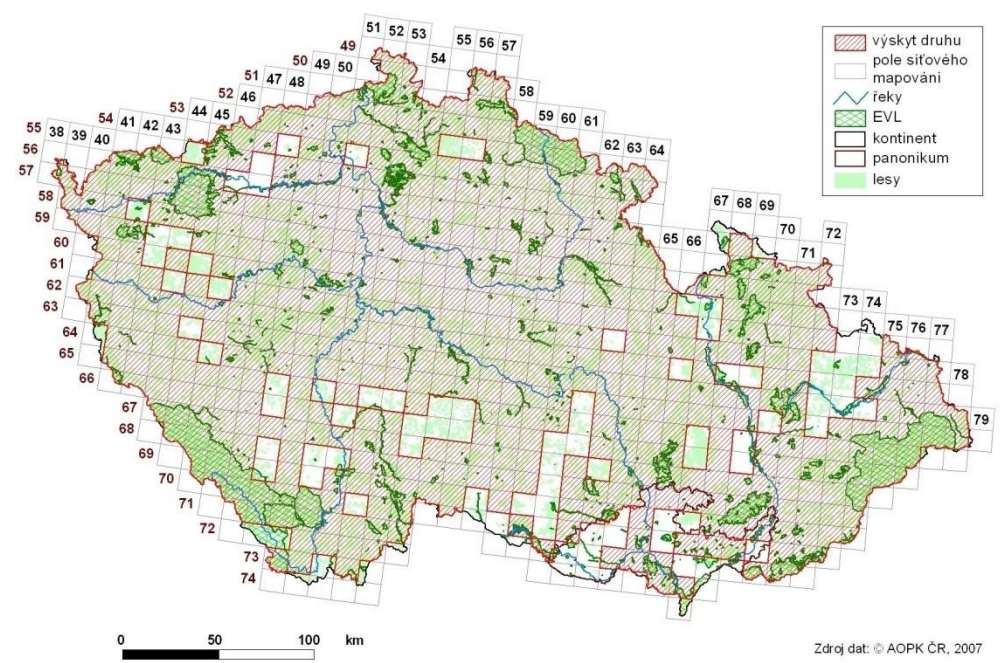

Skokan hnědý - *Rana temporaria*

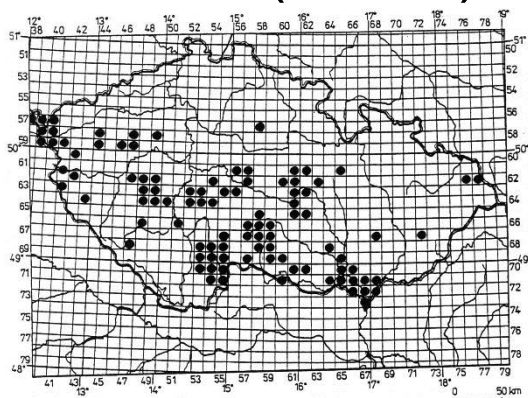
Obr. 18. Rozšíření *R. temporaria* v ČR

© M.N.H.N./S.P.N. & S.E.H., 1997

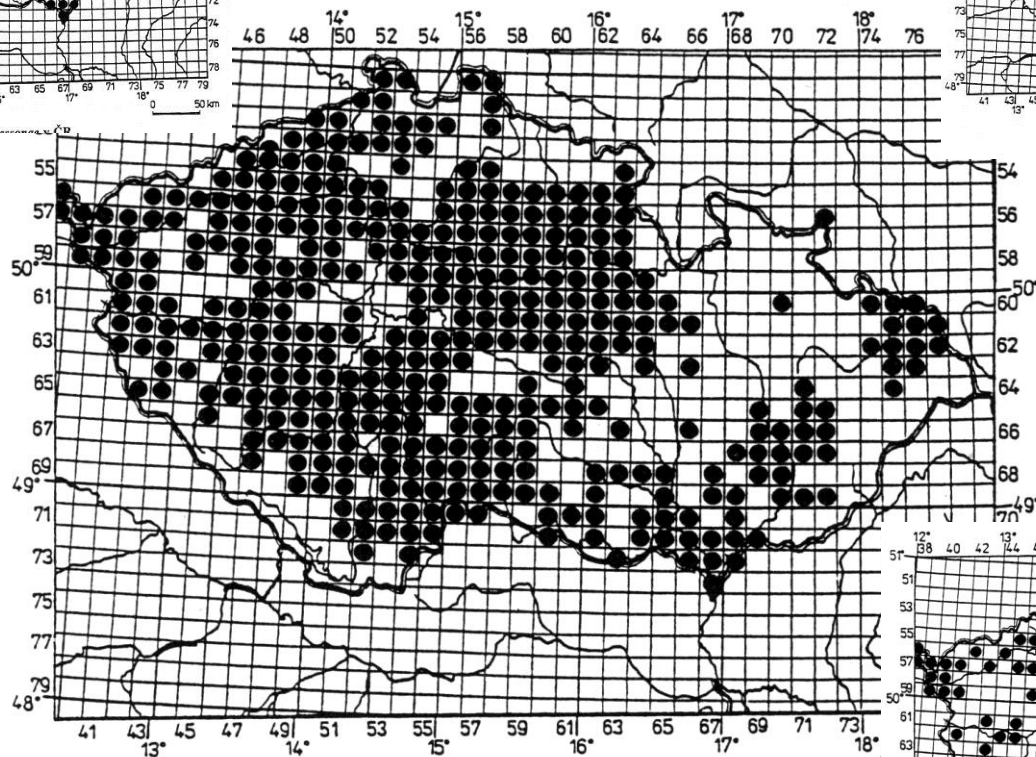

Zdroj dat: © AOPK ČR, 2007

Vodní (zelení) skokani – rod *Pelophylax*

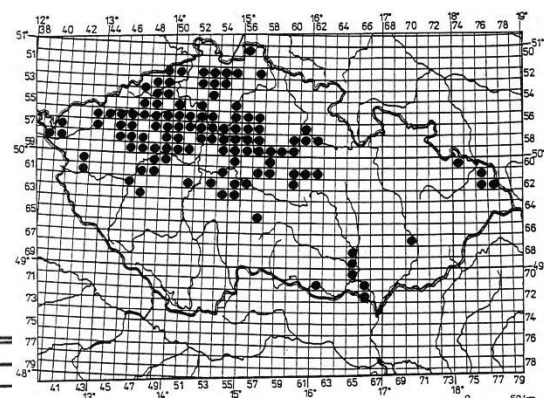

P. lessonae

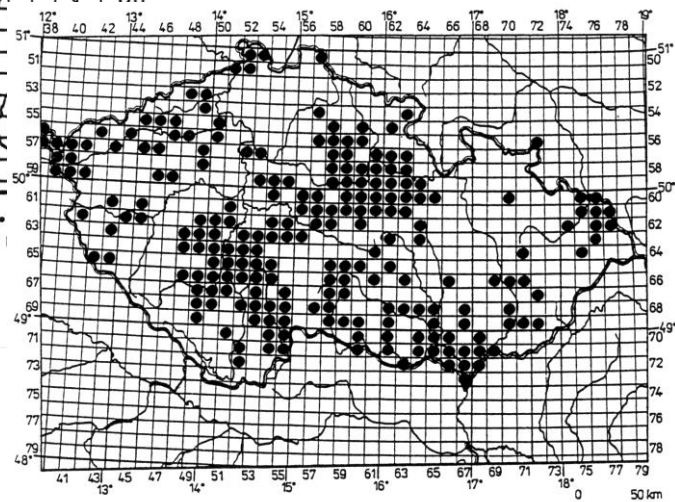
Obr. 23. Rozšíření *R. esculenta* synklepton v ČR

P. kl. esculentus

Obr. 20. Rozšíření *R. ridibundus* v ČR

P. ridibundus

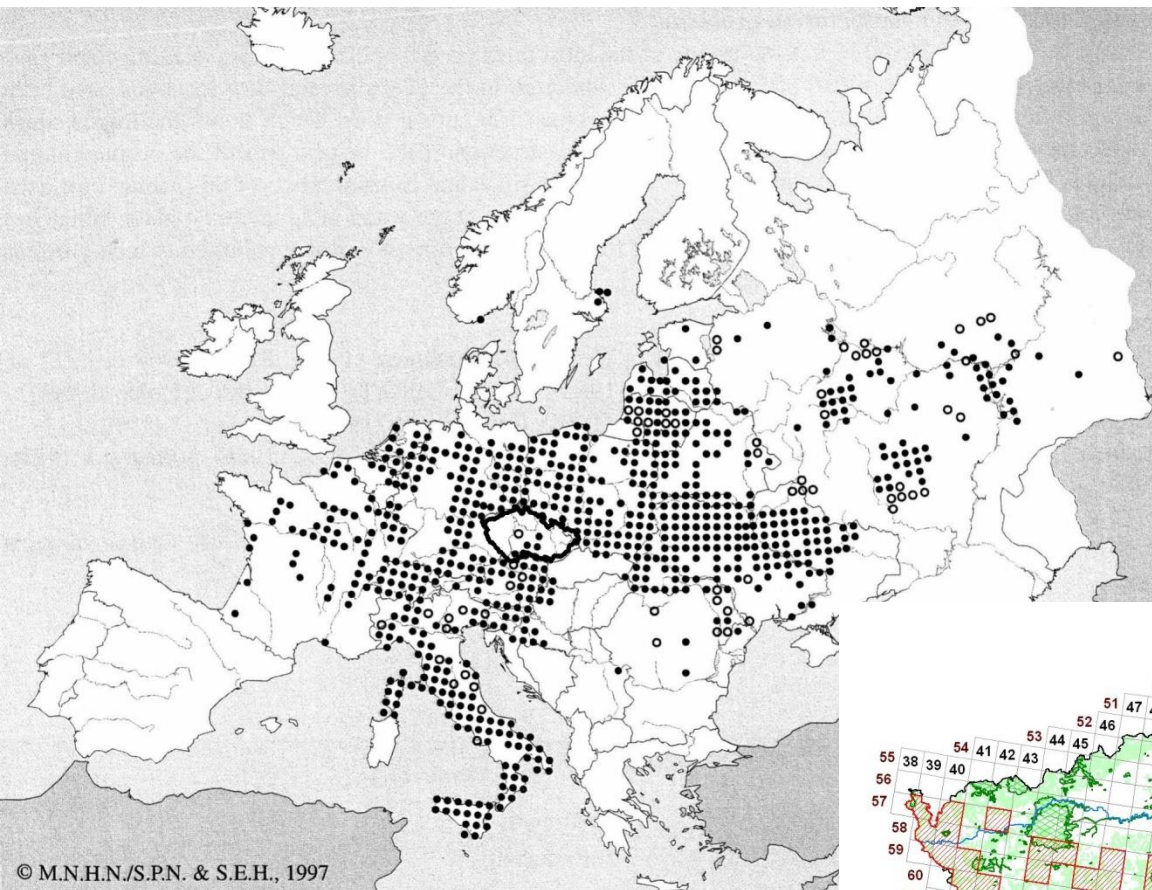

Obr. 22. Rozšíření *R. kl. esculenta* v ČR

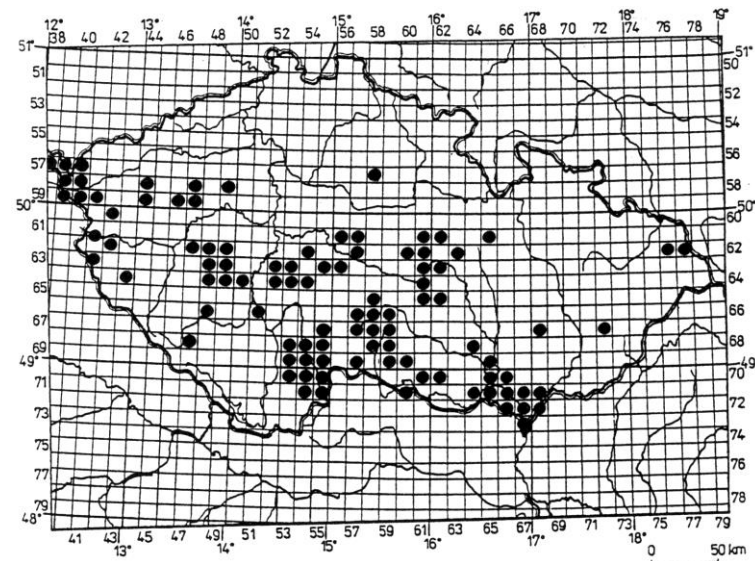
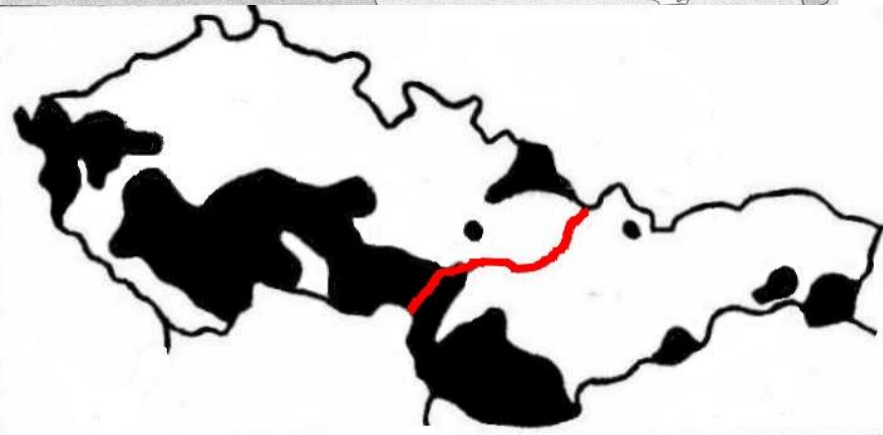
Skokan krátkonohý (menší) - *Pelophylax lessonae* (Camerano, 1882) VU,-, SO

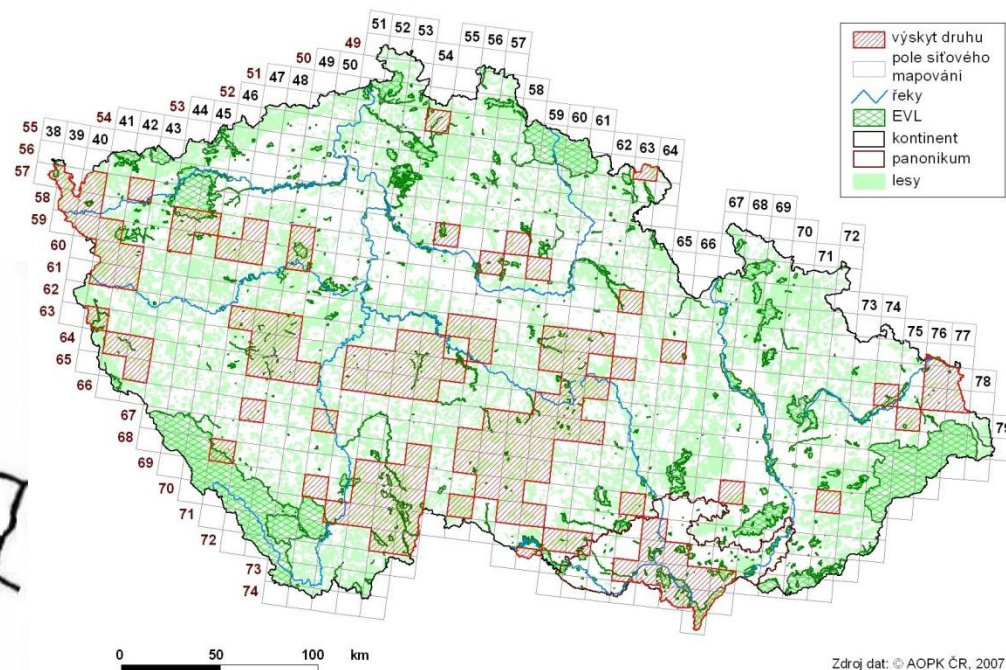
Skokan krátkonohý - *Pelophylax lessonae*

© M.N.H.N./S.P.N. & S.E.H., 1997

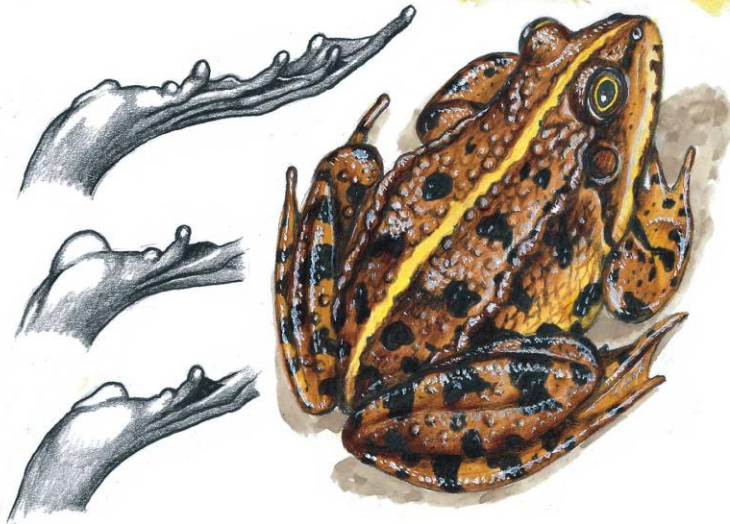
Map 10. Rozšíření *P. lessonae* v ČR

Zdroj dat: © AOPK ČR, 2007

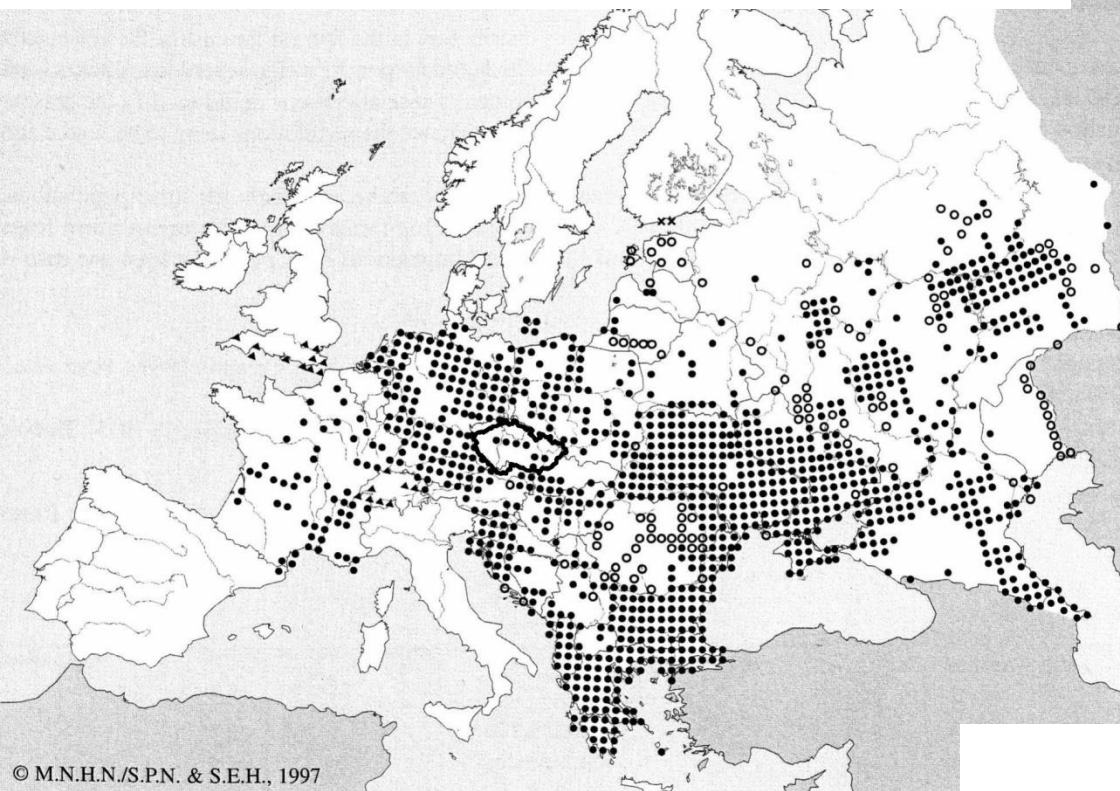
Skokan skřehotavý - *Pelophylax ridibundus* (Pallas, 1771)

NT,-, KO

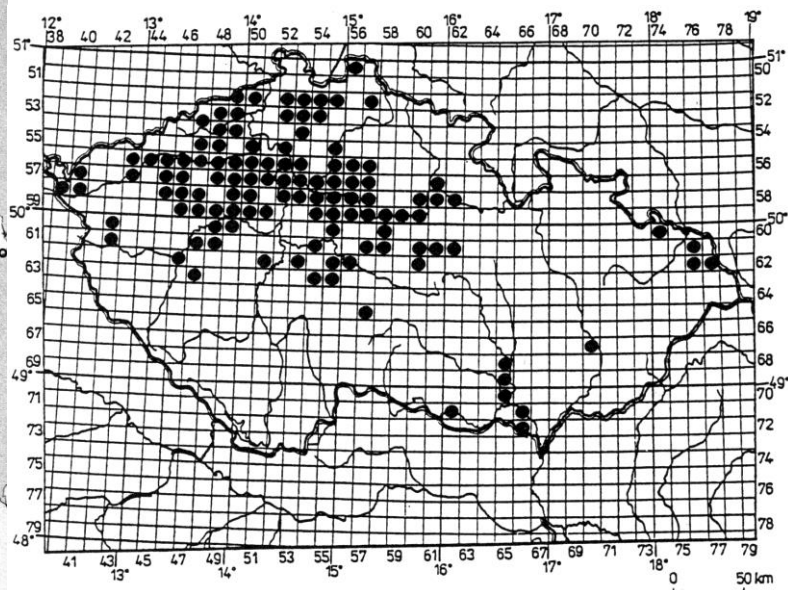

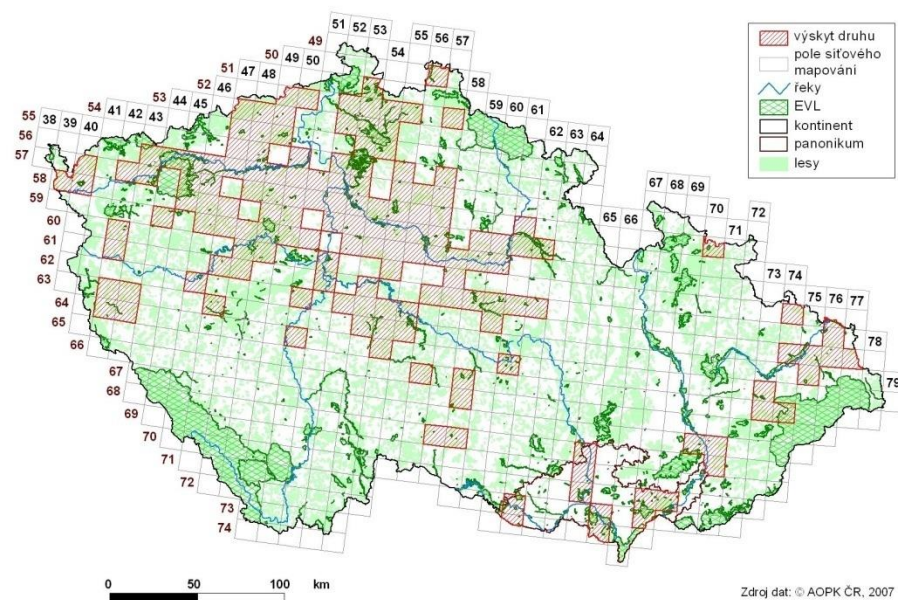
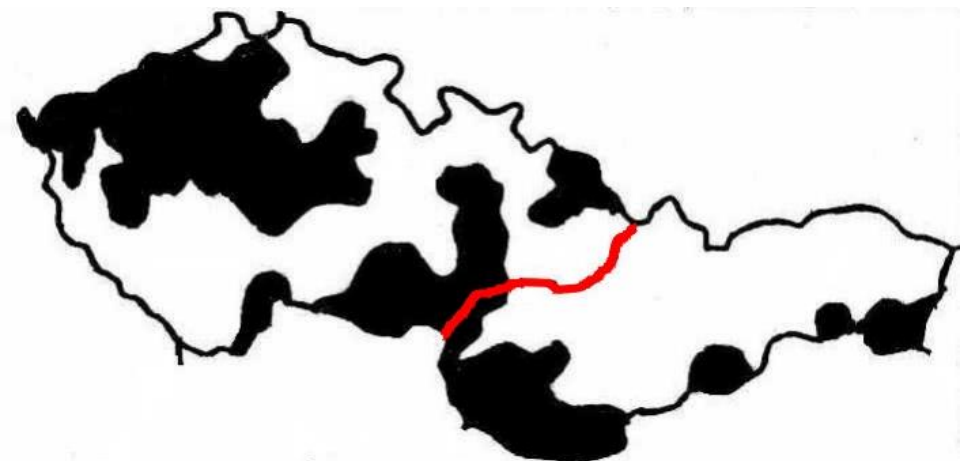
Skokan skřehotavý – *Pelophylax ridibundus*

© M.N.H.N./S.P.N. & S.E.H., 1997

Obr. 20. Rozšíření *R. ridibunda* v ČR

Zdroj dat: © AOPK ČR, 2007

Skokan zelený - *Pelophylax kl. esculentus* (Linnaeus, 1758)

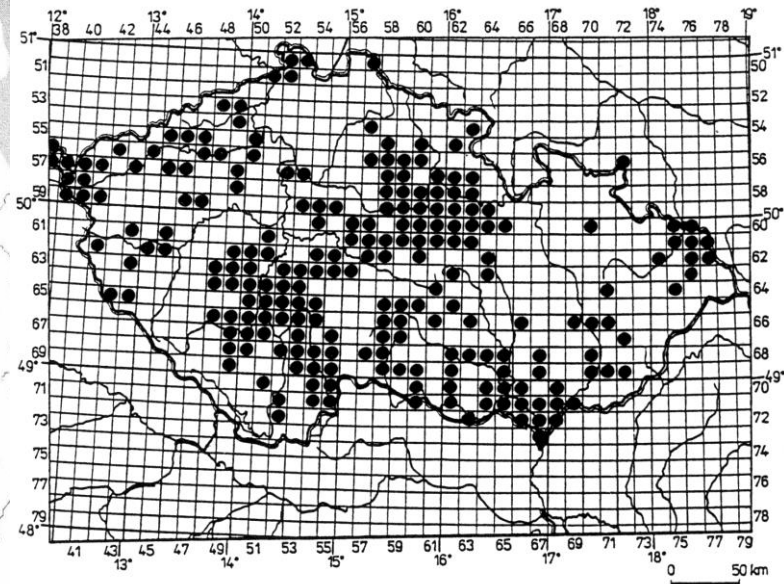
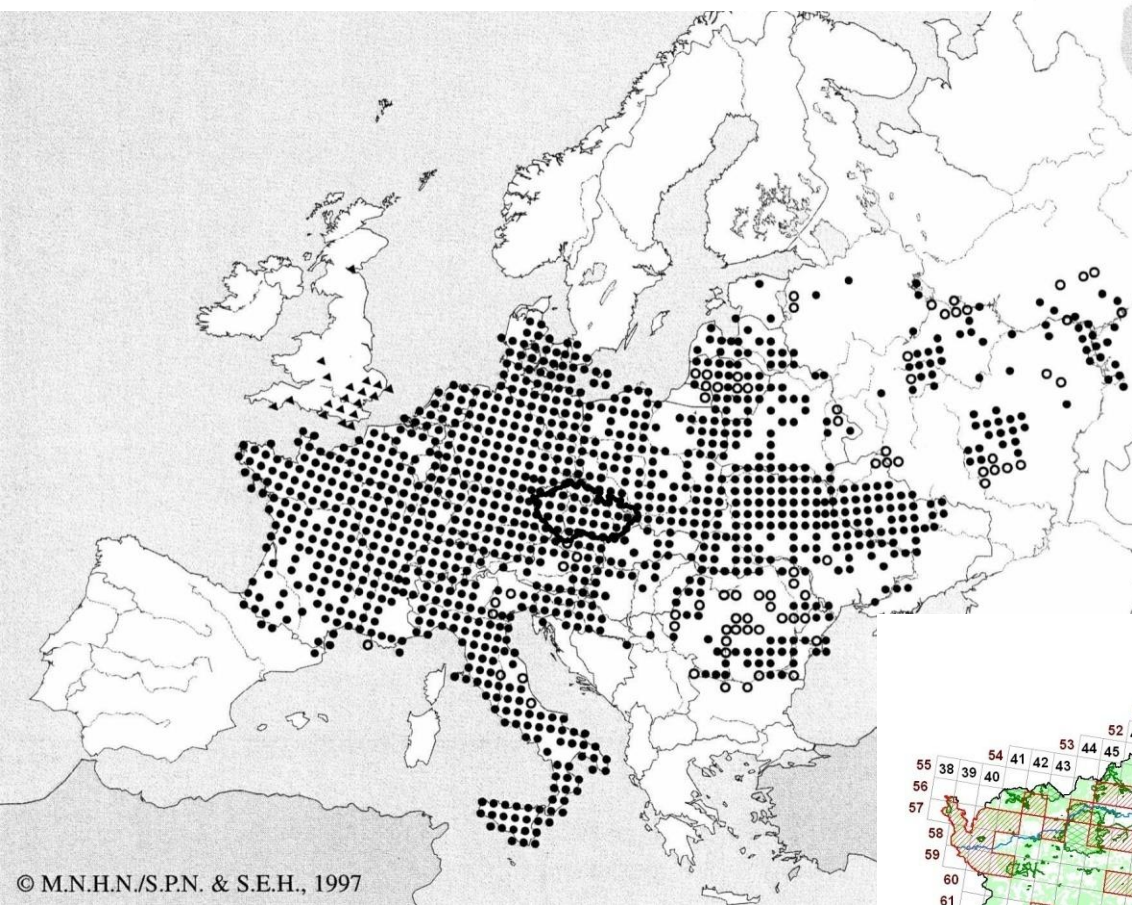
NT,-, SO

hybridogenní
hybrid

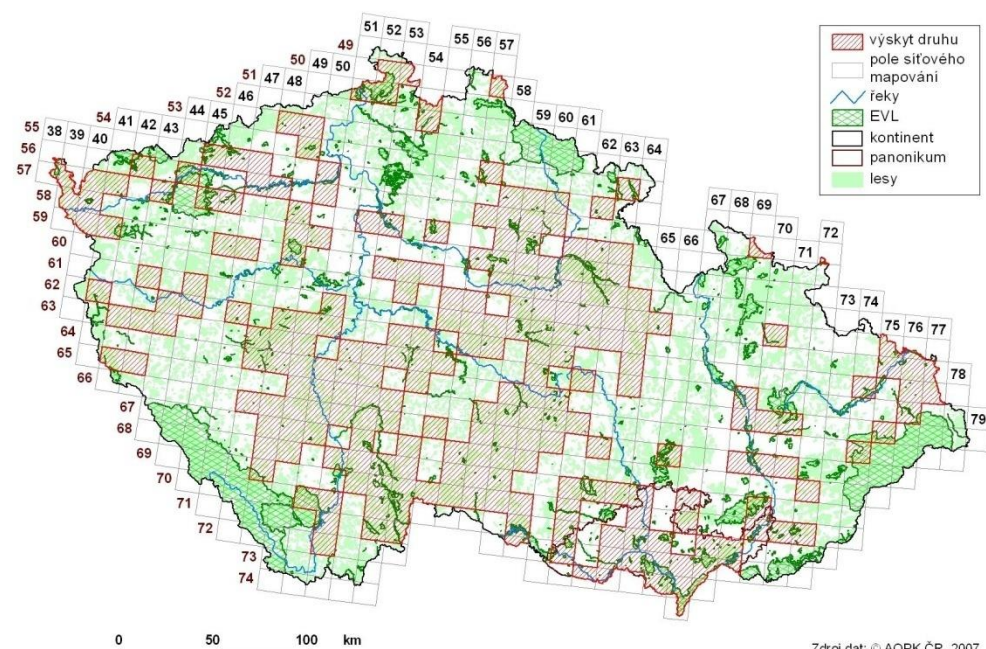
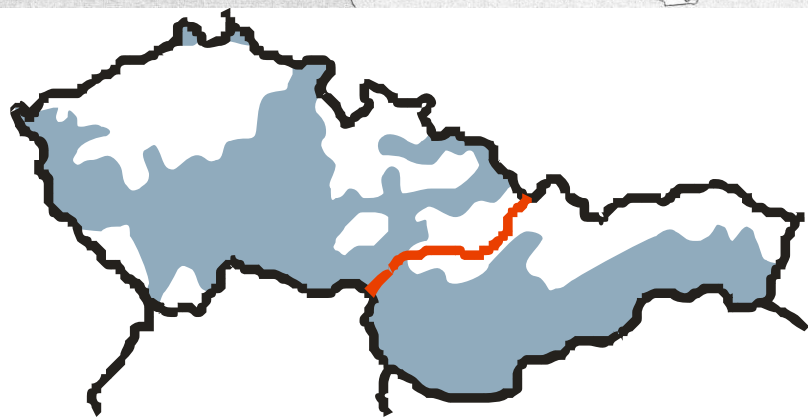

Skokan zelený - *Pelophylax kl. esculentus*

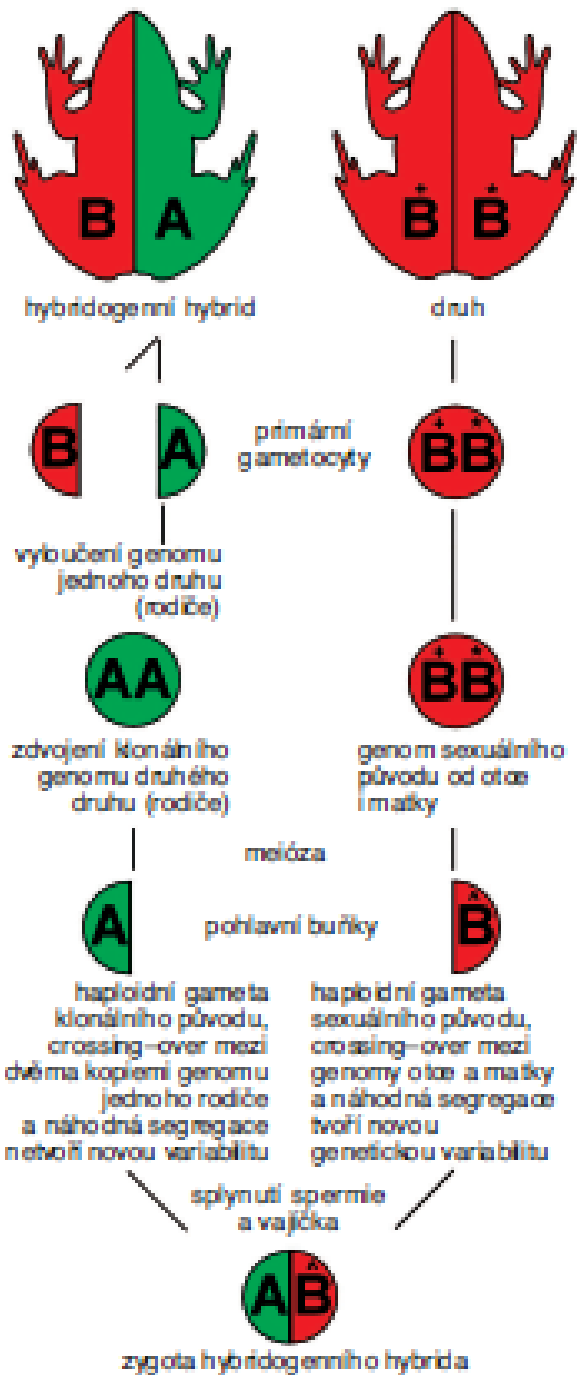

Obr. 22. Rozšíření *R. kl. esculenta* v ČR

© M.N.H.N./S.P.N. & S.E.H., 1997

Zdroj dat: © AOPK ČR, 2007

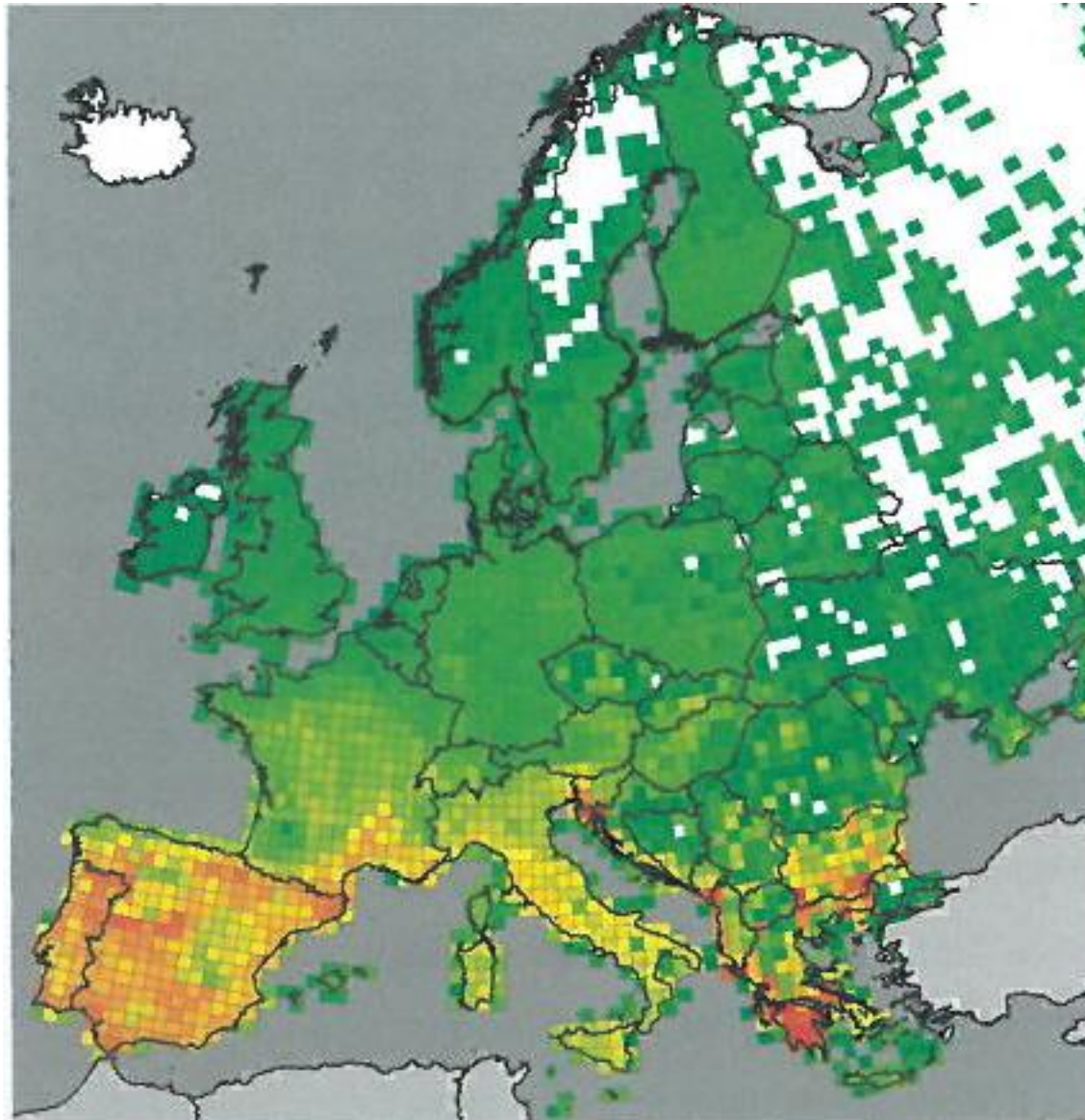
Výskyt, ohrožení a ochrana

Druh		Species	ČR	SR	ČS	IUCN	vyhl. 395	vyhl. 175	MD	ES
mlok skvrnitý	salamandra škvřnitá	<i>Salamandra salamandra</i>	+	+	VU	-	SO	SO	-	-
čolek velký	mlok hřebenatý	<i>Triturus cristatus</i>	+	+	CR, EN	LR	KO	SO	Bern II	Habitats II
čolek dunajský	mlok dunajský	<i>Triturus dobrogicus</i>	+	+	CR	DD	-	?	Bern II	Habitats II
čolek dravý	mlok dravý	<i>Triturus carnifex</i>	+	-	CR	-	-	KO	Bern II	Habitats II
čolek horský	mlok horský	<i>Ichthyosaura alpestris</i>	+	+	NT	-	SO	SO	-	-
čolek obecný	mlok bodkovaný	<i>Lissotriton vulgaris</i>	+	+	LC	-	SO	SO	Bern III	-
čolek karpatský	mlok karpatský	<i>Lissotriton montandoni</i>	+	+	CR/EN	-	KO	KO	Bern II	-
čolek hranatý	mlok hranatý	<i>Triturus helveticus</i>	+	-	CR	-	-	KO	Bern III	-
kuňka ohnivá (obecná)	kunka červenobruchá	<i>Bombina bombina</i>	+	+	EN	-	O	SO	Bern II	-
kuňka žlutobřichá	kunka žltobruchá	<i>Bombina variegata</i>	+	+	CR/VU	-	O	SO	Bern II	Habitats II
blatnice skvrnitá	hrabavka škvřnitá	<i>Pelobates fuscus</i>	+	+	NT	-	KO	SO	Bern II	Habitats II
ropucha obecná	ropucha bradavičnatá	<i>Bufo bufo</i>	+	+	LC	-	SO	O	Bern III	-
ropucha zelená	ropucha zelená	<i>Pseudepidalea viridis</i>	+	+	NT	-	O	SO	Bern II	Habitats IV
ropucha krátkonohá	ropucha krátkonohá	<i>Epidalea calamita</i>	+	-	EN	-	KO	KO	Bern II	Habitats IV
rosnička zelená	rosnička zelená	<i>Hyla arborea</i>	+	+	NT	LR	SO	SO	Bern II	Habitats IV
skokan hnědý	skokan hnědý	<i>Rana temporaria</i>	+	+	LC	-	-	-	Bern III	-
skokan ostronosý	skokan ostropyský	<i>Rana arvalis</i>	+	+	EN	-	SO	KO	-	Habitats IV
skokan štíhlý	skokan štíhlý	<i>Rana dalmatina</i>	+	+	NT	-	SO	SO	Bern II	Habitats IV
skokan skřehotavý	skokan rapotavý	<i>Pelophylax ridibundus</i>	+	+	NT	-	KO	KO	-	-
skokan menší (krátkonohý)	skokan krátkonohý	<i>Pelophylax lessonae</i>	+	+	VU	-	KO	SO	-	Habitats IV
skokan zelený	skokan zelený	<i>Pelophylax</i> kl. <i>esculentus</i>	+	+	NT	-	SO	SO	-	-

Fauna obratlovců ČR a SR

Plazi - „Reptilia“

Druhová bohatost „plazů“ (Squamata + Testudines) v Evropě (50x50 km; teplejší barvy = vyšší diverzita)

PETROMYZONTIDA

mihule

ACTINOPTERYGII

paprskoploutví

LISSAMPHIBIA

obojživelníci

MAMMALIA

savci

SQUAMATA

šupinatí plazi

TESTUDINES

želvy

ARCHELOSAURIA

archosauři a želvy

AVES

ptáci

VERTEBRATA
obratlovci

GNATHOSTOMATA

čelistnatci

TETRAPODA

čtyřnožci

AMNIOTA

blanatí

SAUROPSIDA

plazi a ptáci

iris yellowish
or greyish

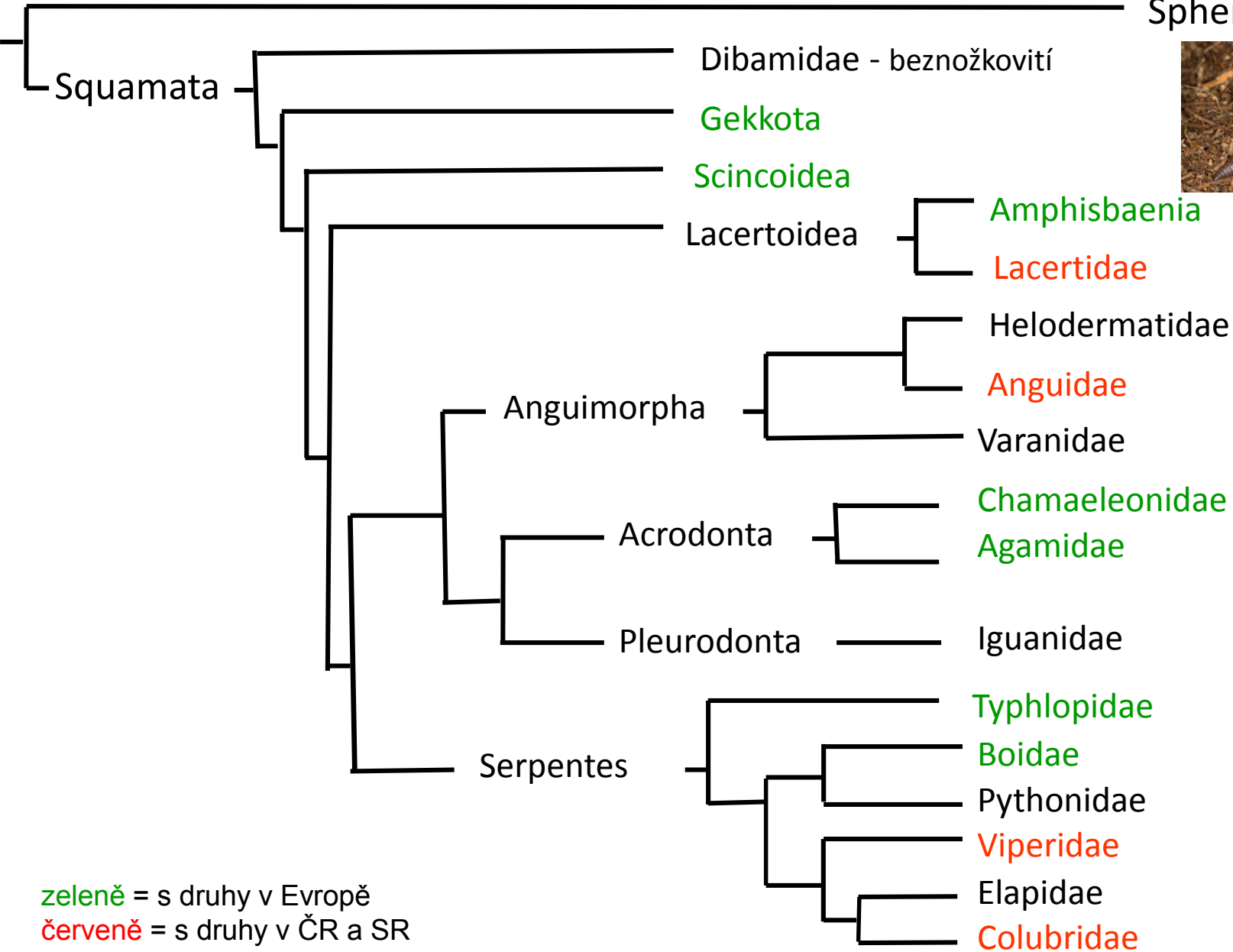
juvenile

Aesculapian Snake

Sphenodontida

zeleně = s druhy v Evropě
červeně = s druhy v ČR a SR

SQUAMATA – ŠUPINATÍ

v ČR **11 druhů** ve 4 čeledích

(v SR: 12 druhů, navíc **krátkonožka evropská** (Scincidae))

Lacertidae	(ještěrkovití)	4 druhy
Anguidae	(slepýšovití)	2 druhy
Colubridae	(užovkovití)	4 druhy
Viperidae	(zmijovití)	1 druh

v Evropě celkem **124 druhů** ve **14 čeledích** (včetně **41 druhů hadů, 5 č.**):

Agamidae: 1 nepůvodní; **Chamaeleonidae**: 2 (1 nepův.); **gekoni**: 4; **Lacertidae**: 60 (1 nepův.); **Scincidae**: 7; **Anguidae**: 6; **Blanidae (dvouplazi)**: 3;

hadi: **Typhlopidae**: 1; **Erycidae**: 1; **Colubridae**: 26 (2 nepův.); **Lamprophiidae**: 2;
Viperidae: 11

SQUAMATA

Scincidae
scinkovití

Ablepharus kitaibelii
krátkonožka evropská

Zootoca vivipara
ještěrka živorodá

Lacertidae
ještěrkovití

Lacerta

Lacerta agilis
ještěrka obecná

Lacerta viridis
ještěrka zelená

Podarcis muralis
ještěrka zední

Anguidae
slepýšovití

Anguis fragilis
slepýš křehký

Anguis colchica
slepýš východní

SERPENTES
hadi

Scincoidea

Čeľad': scinkovití (Scincidae)

Ablepharus kitaibelii (Bibron & Bory de Saint-Vincent, 1833)
– krátkonožka evropská

Lacertoidea

Čeľad': ještěrkovití (Lacertidae)

Lacerta viridis (Laurenti, 1768) – ještěrka zelená

Lacerta agilis Linnaeus, 1758 – ještěrka obecná

Zootoca vivipara (Jacquin, 1787) – ještěrka živorodá

Podarcis muralis (Laurenti, 1768) – ještěrka zední

Anguimorpha

Čeľad': slepýšovité (Anguidae)

Anguis fragilis Linnaeus, 1758 – slepýš křehký (severní)

Anguis colchica (Nordmann, 1840) – slepýš východní

Ablepharus kitaibelii Bibron et Bory, 1833 – krátkonožka evropská

Lesostepní biotopy, návěže dubového listí, Kováčovské kopce (Burda), Krupinská pahorkatina, Domica, Kečov, Silická a Plešivecká planina

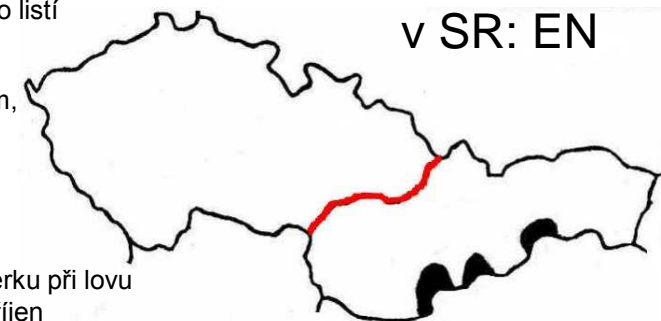
vzácně a ostrůvkovitě na jižním a jv Slovensku na nejteplejších stepních lokalitách, preferuje prosluněné stráně a návěže dubového listí

drobný štíhlý plaz s válcovitým tělem, do 10 cm končetiny drobné, tenké, daleko od sebe

pohybuje se plazením a končetiny (zejm. přední) používá jen k odstrkování od překážek, jako opěrku při lovu a polykání kořisti, aktivita: duben – říjen

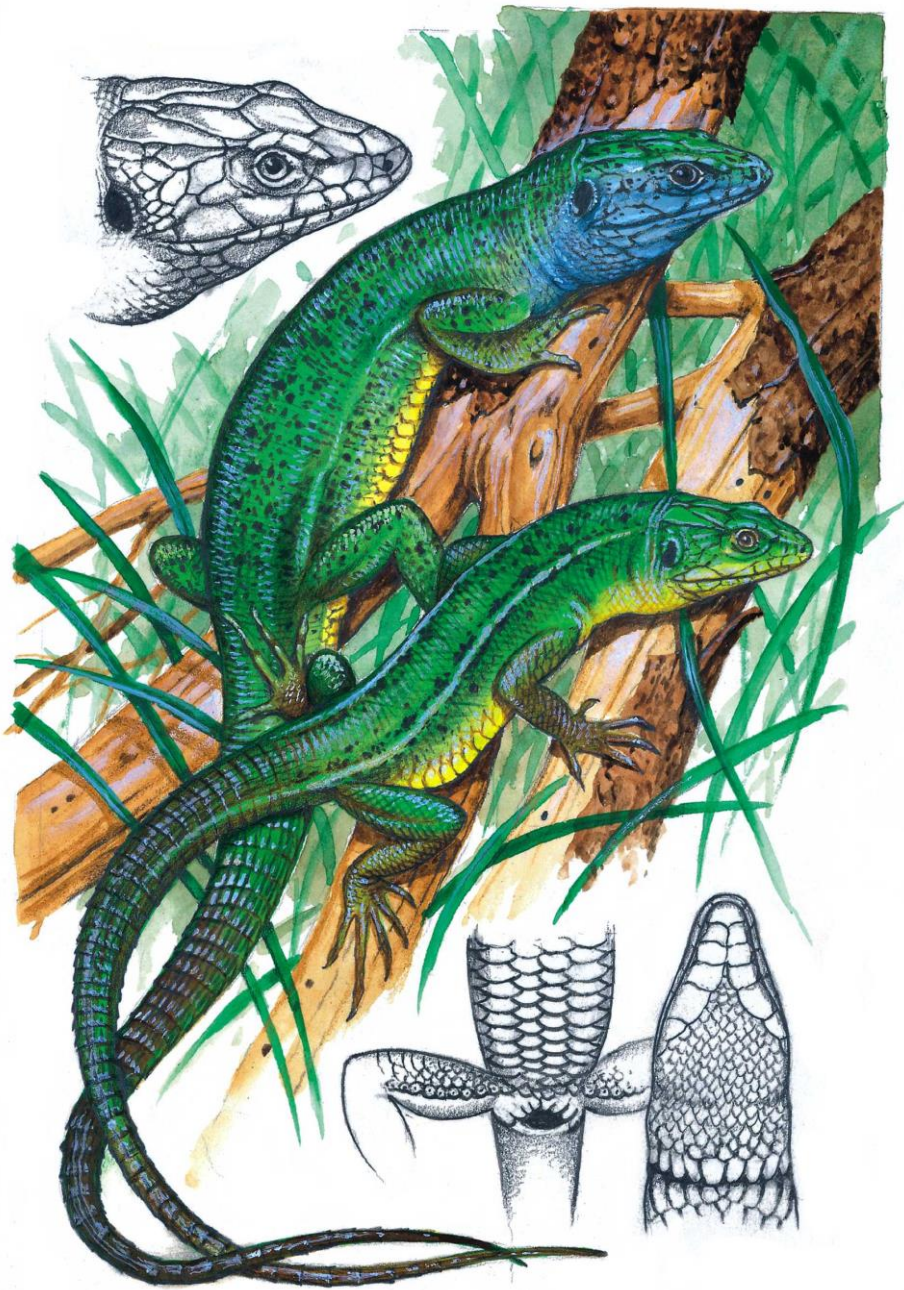
úkryt pod kameny, listím, v děrách (odpočívá stočená do kruhu se zadními končetinami dosahujícími až za hlavu)

potrava: drobní bezobratlí (hmyz, pavouci, stínky, drobní máloštětinatci)

Lacerta viridis (Laurenti, 1768) – ještěrka zelená

EN (CR/EN),-, KO

CR – hercynské populace, EN – panonské a karpatské populace

v SR zranitelný druh - VU

naše největší ještěrka – až přes 40 cm s velmi dlouhým ocasem (až 66 % délky těla)

agresivní teritoriální druh s velkým domovským okrskem

zimuje v norách, skalních puklinách

aktivita: konec března až říjen

pohl. dospělost ve 3. roce života, délka života 10-12 let

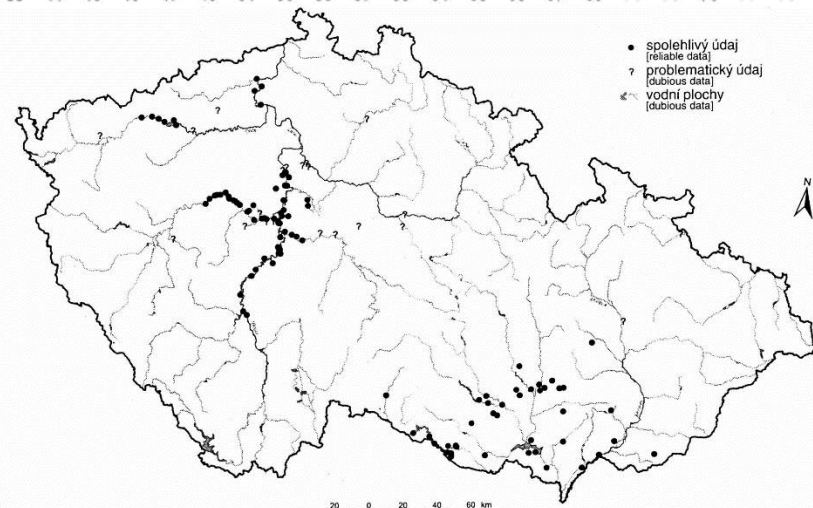
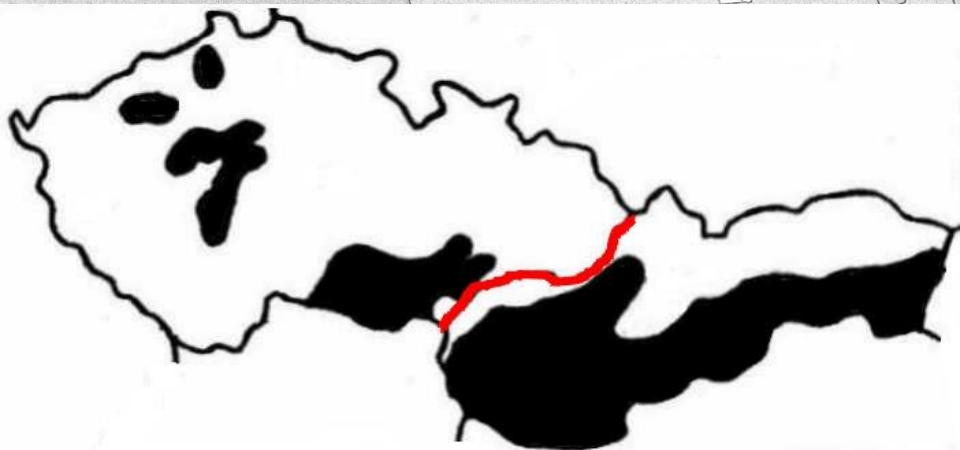
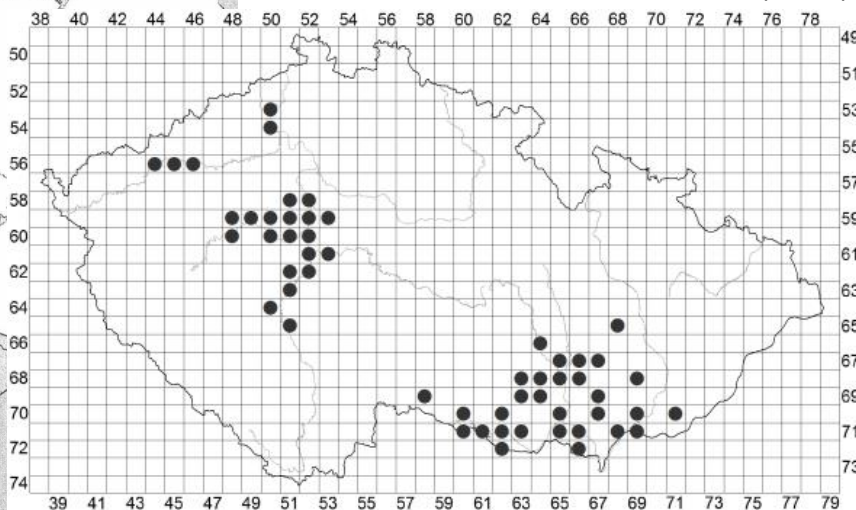
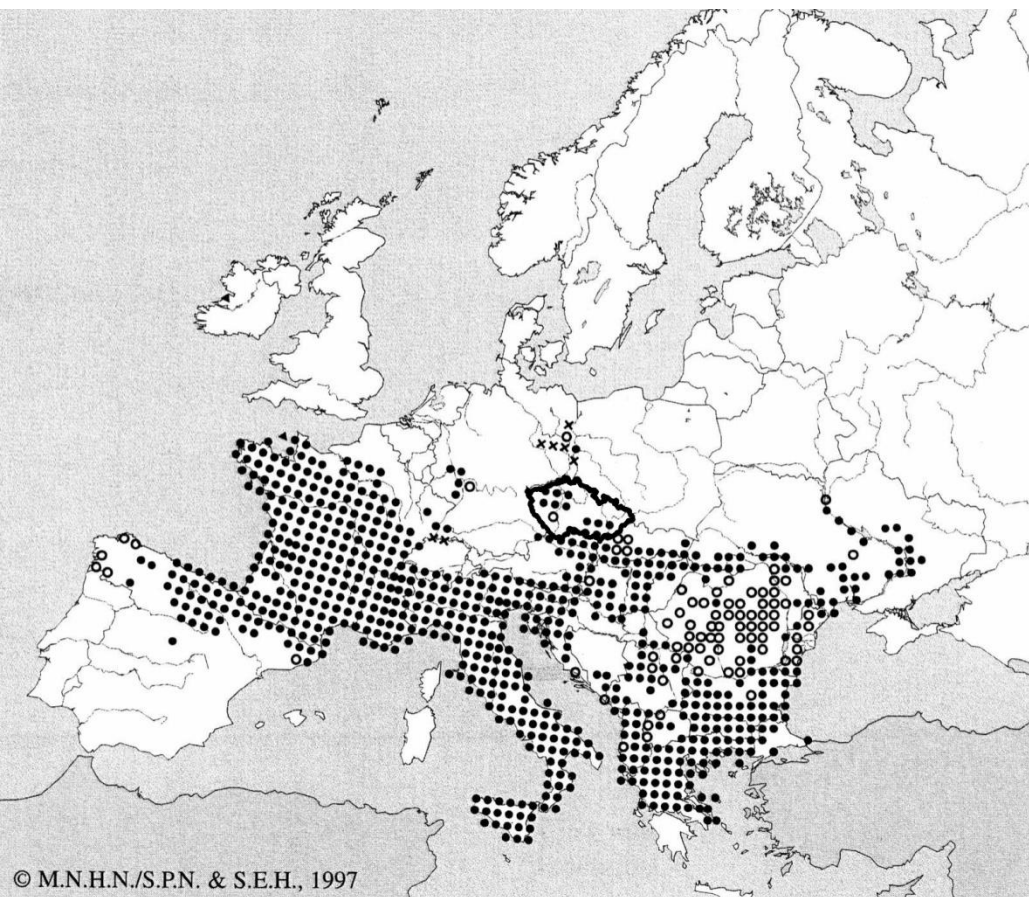
loví zejm. hmyz (brouci, rovnokřídlí), ale i malé ještěrky, ptáky nebo hlodavce

Lacerta viridis (Laurenti, 1768) – ještěrka zelená

v ČR i SR výskyt ostrůvkovitý
preferuje nížiny (výjimečně do 550 m n.m.,
v SR až 1000 m) a členitý terén, stepní až
lesostepní stanoviště, suché osluněné křovinaté
stráně a vápencové skály, okraje teplých lesů i
terasové vinohrady.

v ČR 2 ohniska rozšíření: j Morava po Brno;
skalní stepi v kaňonech středního a dolního Povltaví
(až k Praze), kolem soutoku Bíliny a Labe
v Českém středohoří a podél řeky Ohře

Šandera (2010)

Lacerta agilis Linnaeus, 1758 – ještěrka obecná

VU (NT), -, SO

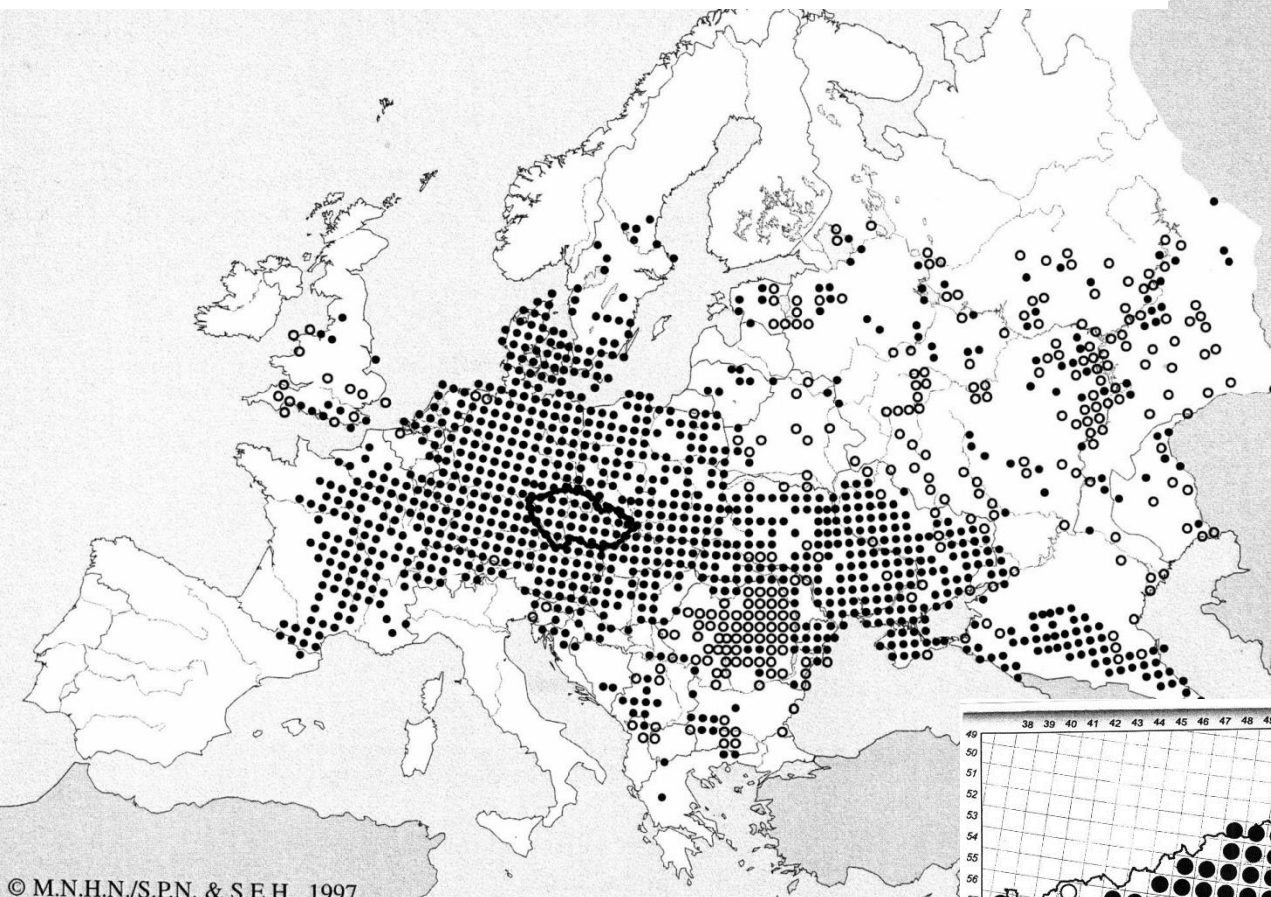
do 24 cm, silný krátký ocas (cca 55 % délky těla)
zimuje v norách, pod kořeny stromů a keřů
aktivita: březen až říjen

teritoriální, MM bojují před pářením (květen-
červenec), dospívají ve 2. – 3. roce, dožívají se
13 let

potrava: bezobratlí (zejm. hmyz)

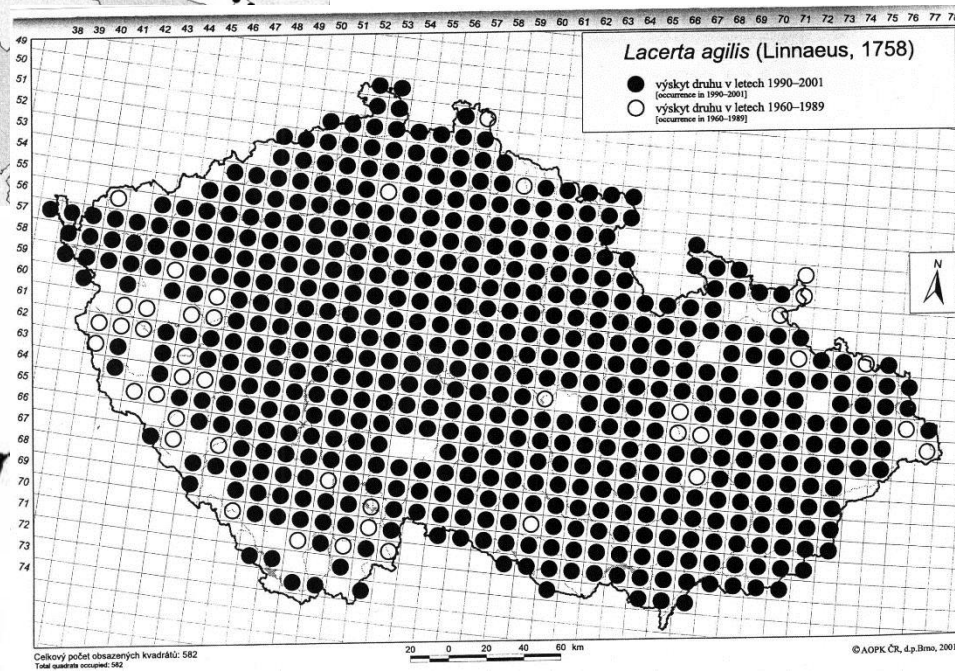
Lacerta agilis Linnaeus, 1758 – ještěrka obecná

Slunná suchá stanoviště do 600 m n.m.

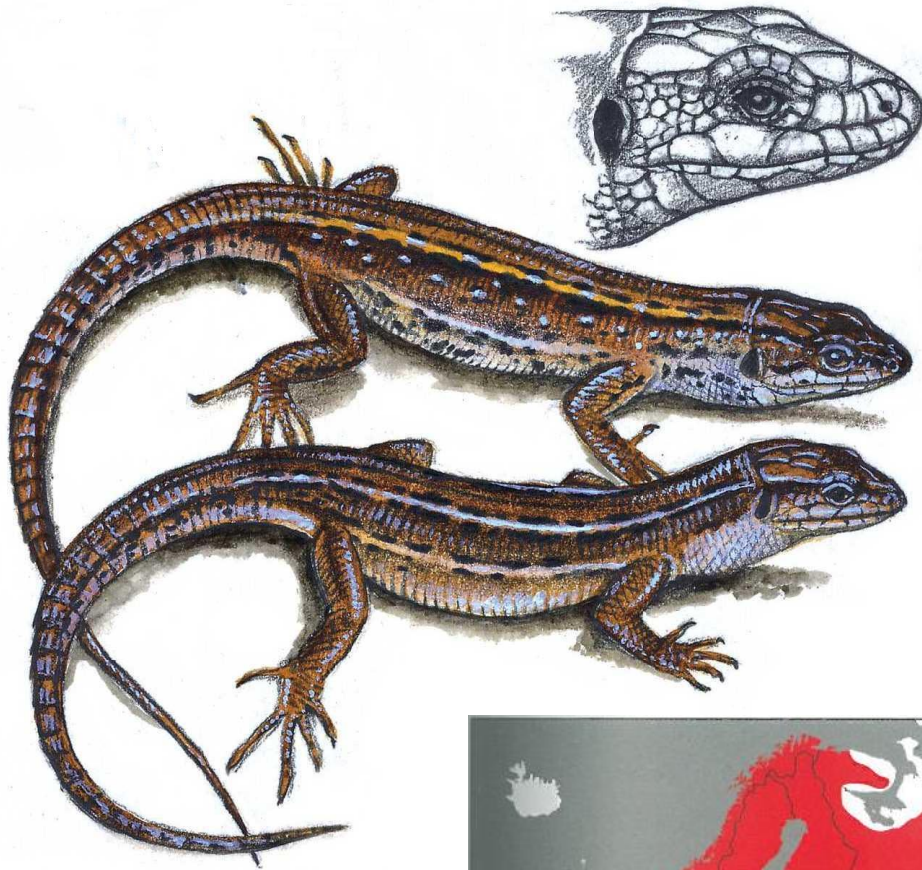
© M.N.H.N./S.P.N. & S.E.H., 1997

v ČR i SR běžný a rozšířený druh
– nejběžnější naše ještěrka

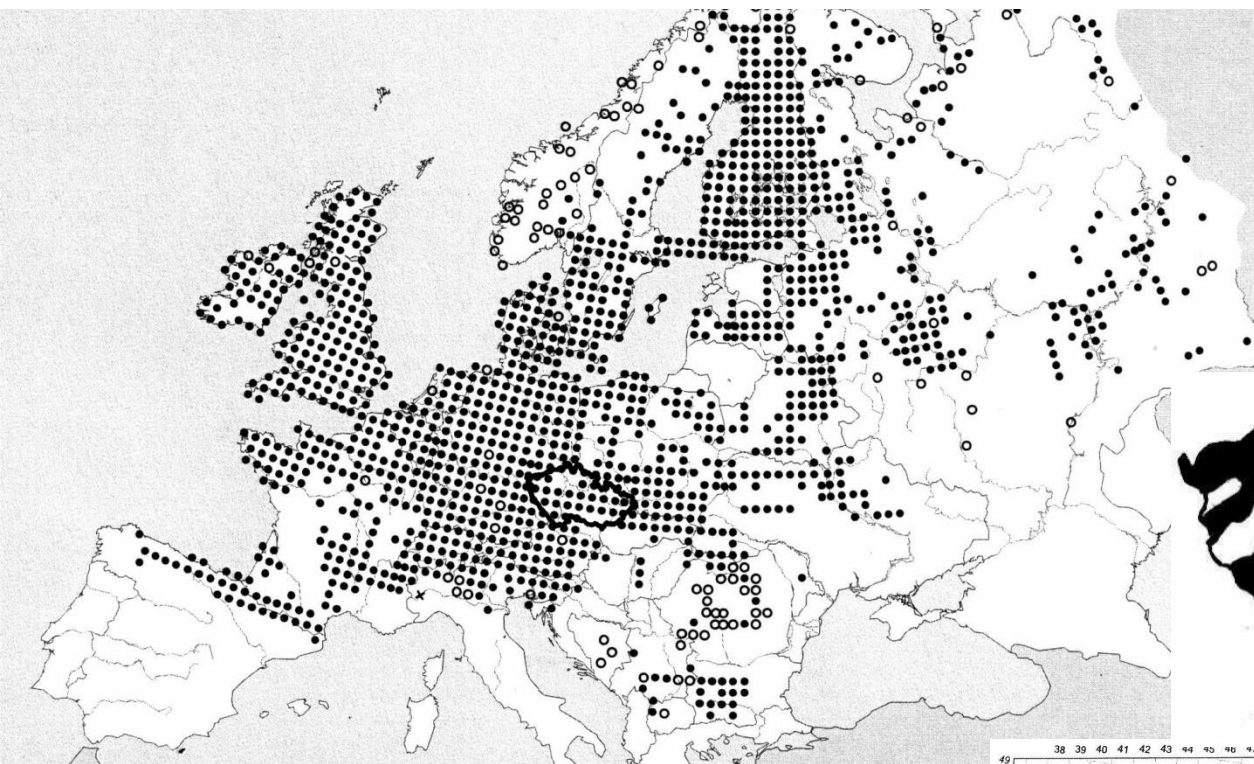

Zootoca vivipara (Jacquin, 1787) – ještěrka živorodá

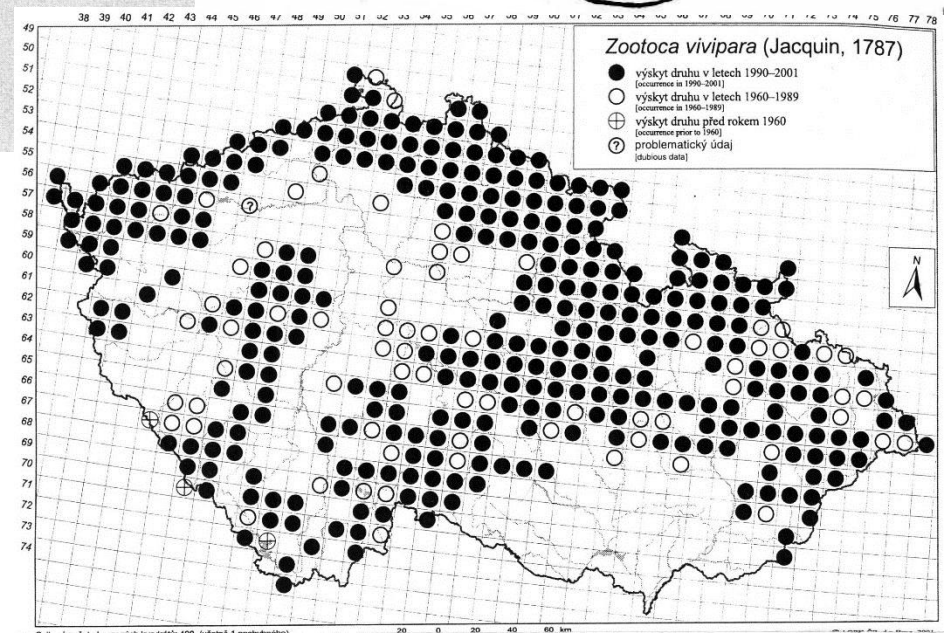
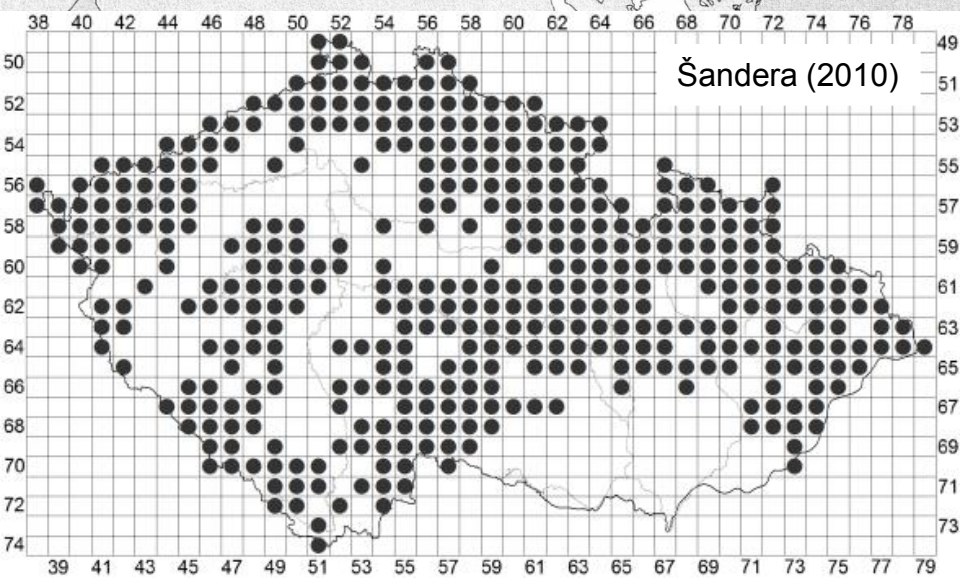
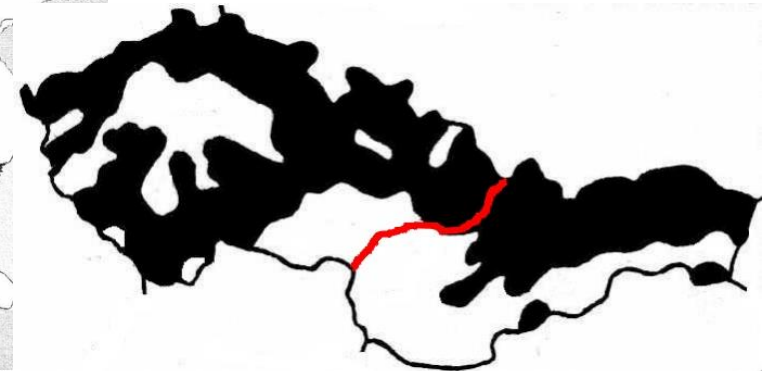
NT,-, SO

Zootoca vivipara (Jacquin, 1787) – ještěrka živorodá

Světliny v bučinách a horských smrččinách, horské louky, imisní holiny. Vlhkomilný druh. (aktivně vstupuje i do vody). V nížinách osidluje podmáčené louky u nás od středních poloh výše postupně nahrazuje ještěrku obecnou

Podarcis muralis (Laurenti, 1768) – ještěrka zední

CR,-, KO

potrava: hmyz a jeho larvy, pavouci,

štíhlá mrštná ještěrka – 18-20 cm s dlouhými končetinami, díky nimž dobře skáče
naše nejmrštnější, nejpohyblivější ještěrka
plachá, ukryvá se pod kameny, v děrách a štěrbinách skal
aktivita březem až říjen, páření dubem až červen, MM silně teritoriální
dospívají ve věku 3-4 let

Podarcis muralis (Laurenti, 1768) – ještěrka zední

prosperující populace: opuštěné lomy a okolí těchto lokalit: Kotouč a Bílá hora u Štramberka (50. léta 20. stol., potvrzena od 1998), na Slovensku nejbliž v Suľovských skalách (58 km od Štramberka)

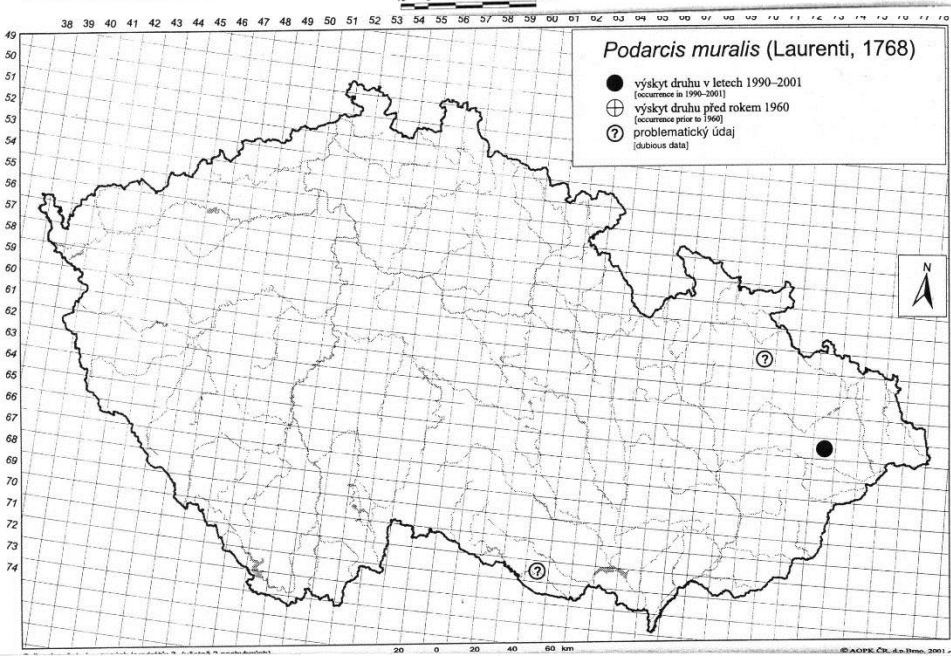
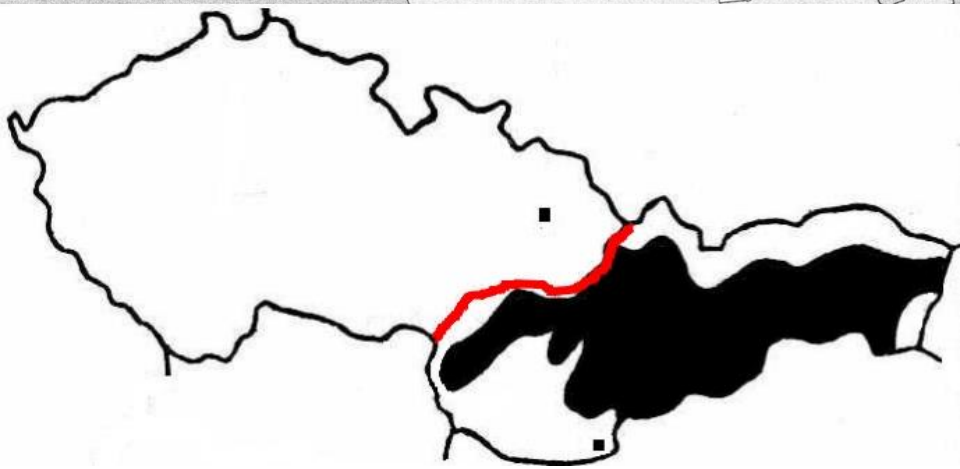
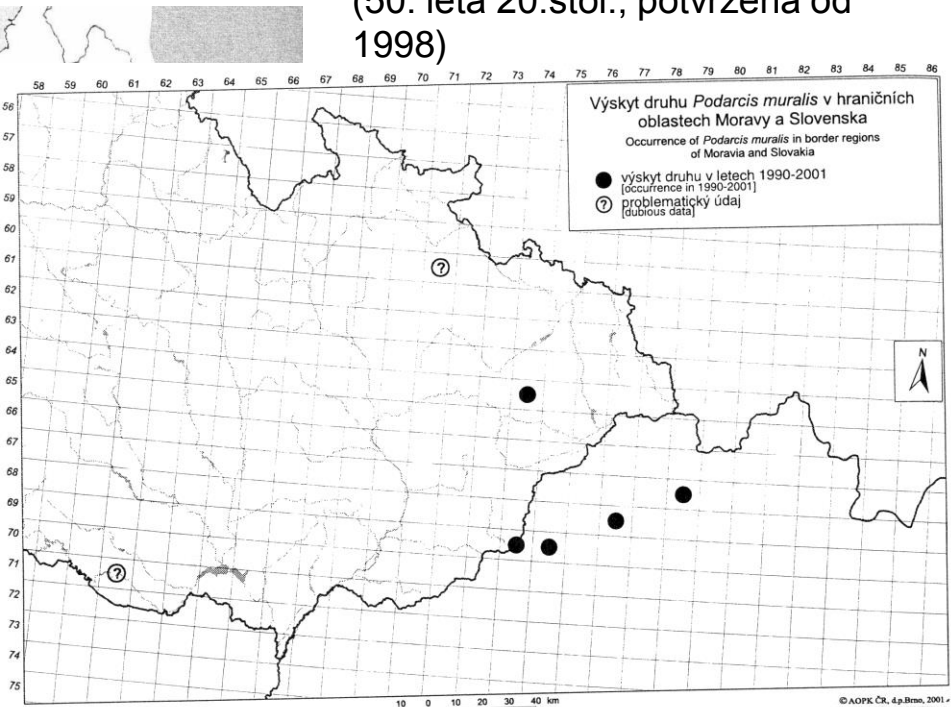
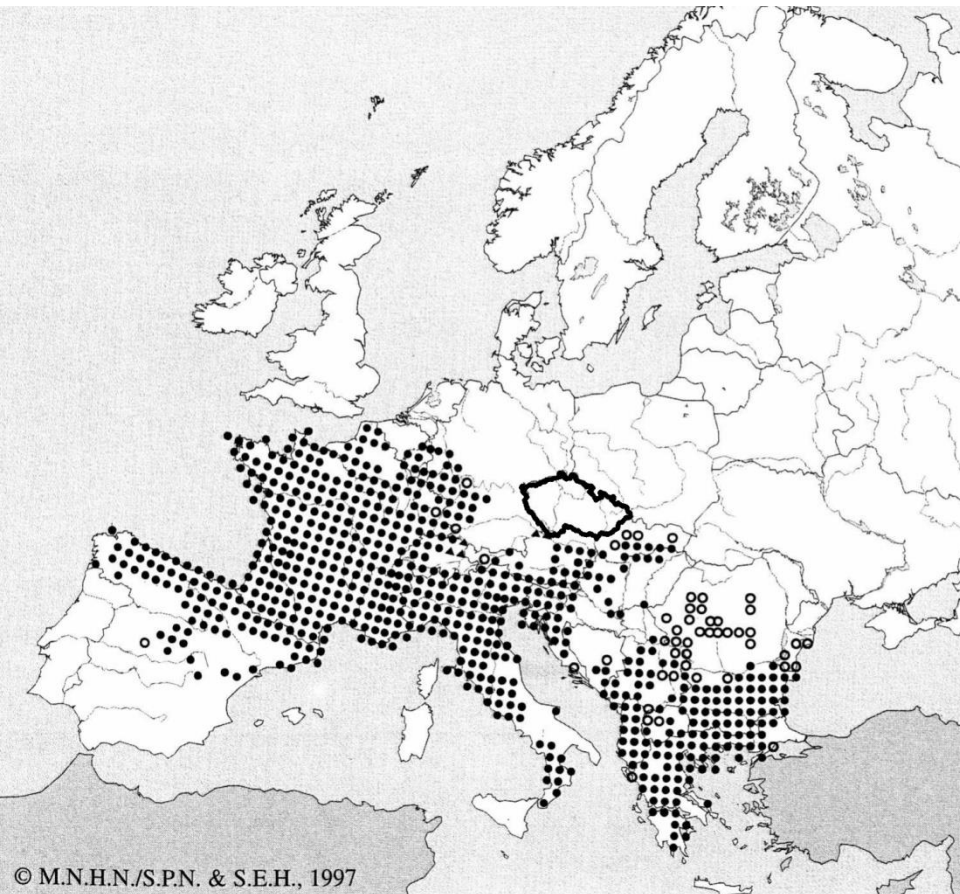
prosluněné stráně a suťoviska ve vápencových nebo andezitových oblastech, vyhýbá se kyselým horninám (např. žule) i na zříceninách, kamenných budovách, v opuštěných kamenolomech a na náspech cest, preferuje stinné skály, vyhýbá se extrémně suchým stanovištím

massetericum –
větší štítek mezi okem a sluchovým
otvorem obklopený drobnými štítky

Podarcis muralis (Laurenti, 1768) – ještěrka zední

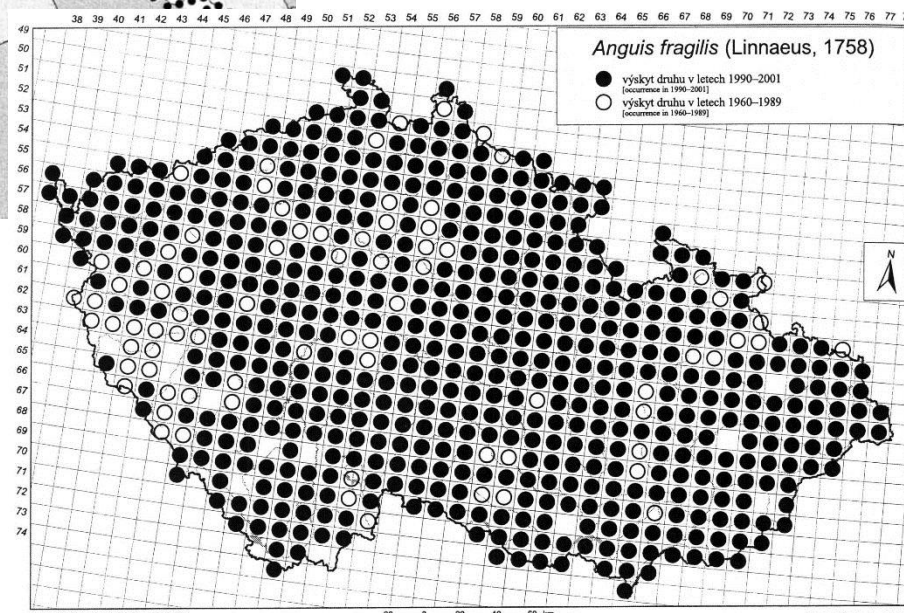
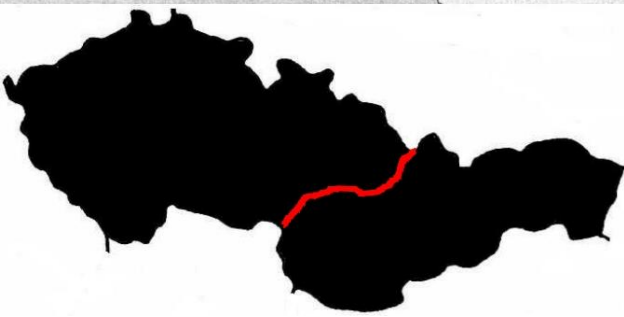
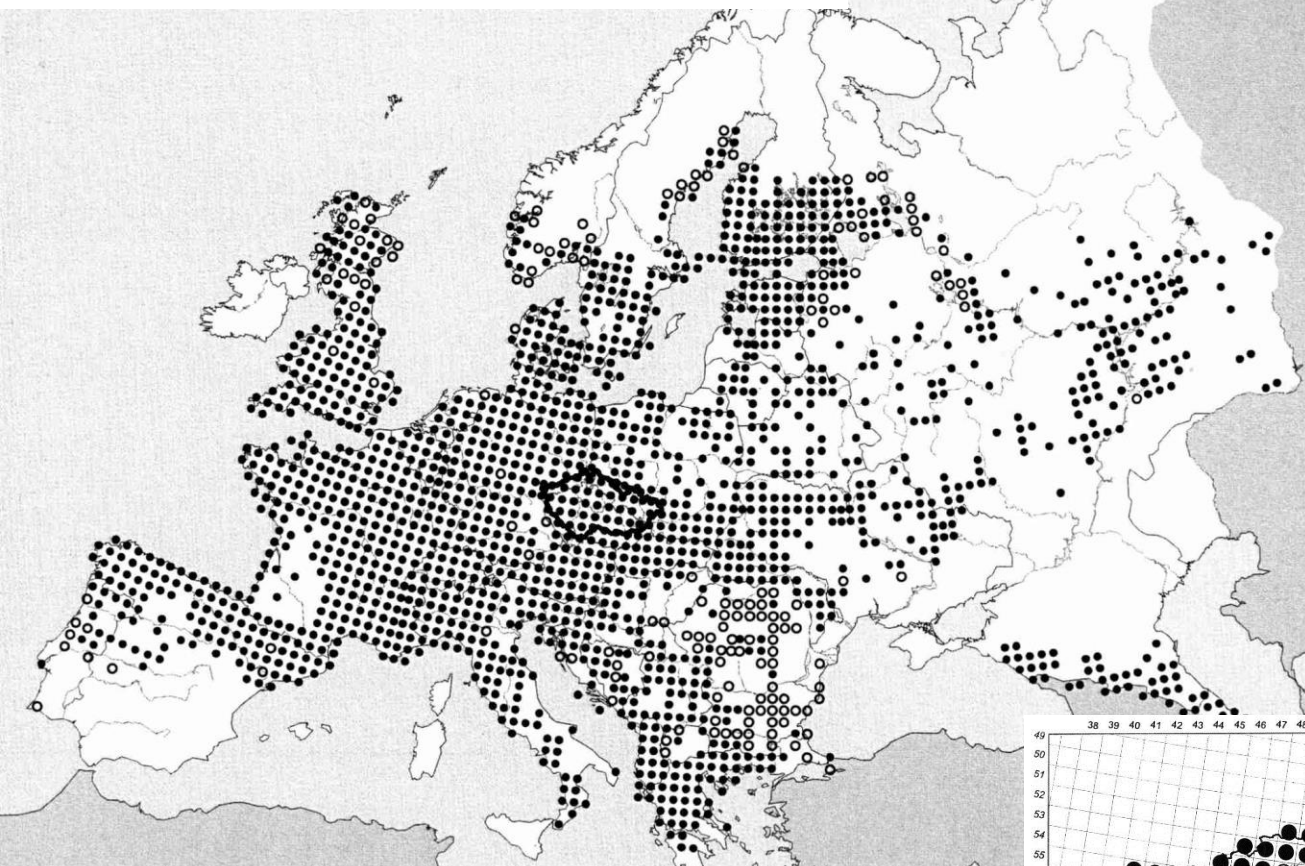
Kotouč a Bílá hora u Štramberka
(50. léta 20.stol., potvrzena od
1998)

Slepýš křehký - *Anguis fragilis* s. l.

Okraje listnatých a smíšených lesů.
 Forma severní (*fragilis*) – vlhké biotopy
 Čech a Moravy, forma východní
 (*colchica*) – teplé suché stráně v
 krasových oblastech Karpat,
 na Moravě hybridy

Slepýš křehký (severní) - *Anguis fragilis* (Linnaeus, 1758)

NT (LC),-, SO

Slepýš východní - *Anguis colchica* (Nordmann, 1840)

FF a mladí jedinci: úzký středový hnědý proužek, také po bocích
MM: hřbet i boky bez hnědých tmavých pruhů
někteří MM mohou mít na hřbetě a bocích světle modré skvrnky

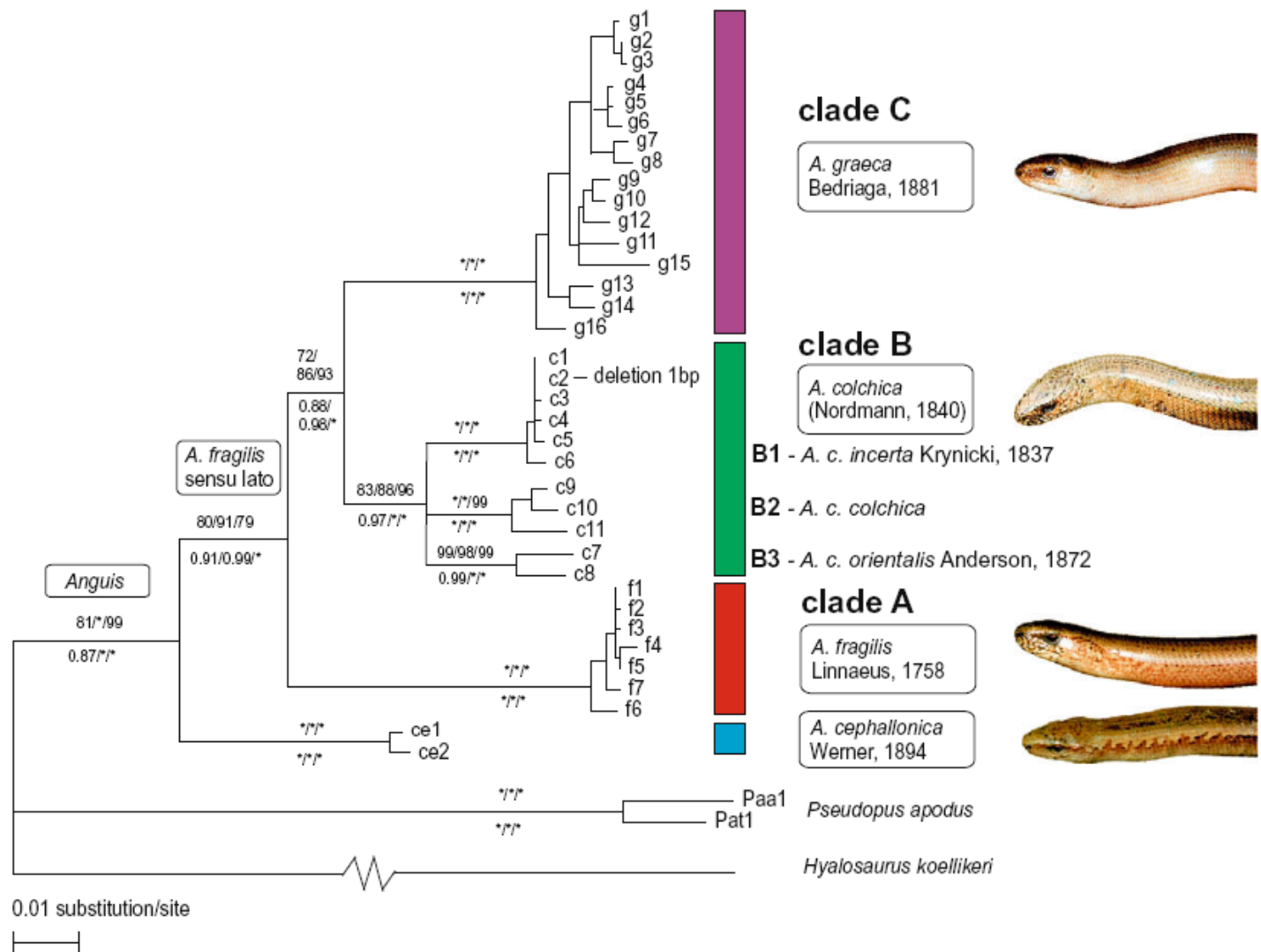
rozšířený na celém
území ČR i SR
od nížin po hory
nejčastěji v listnatých
a smíšených lesích,
zejm. na okrajích

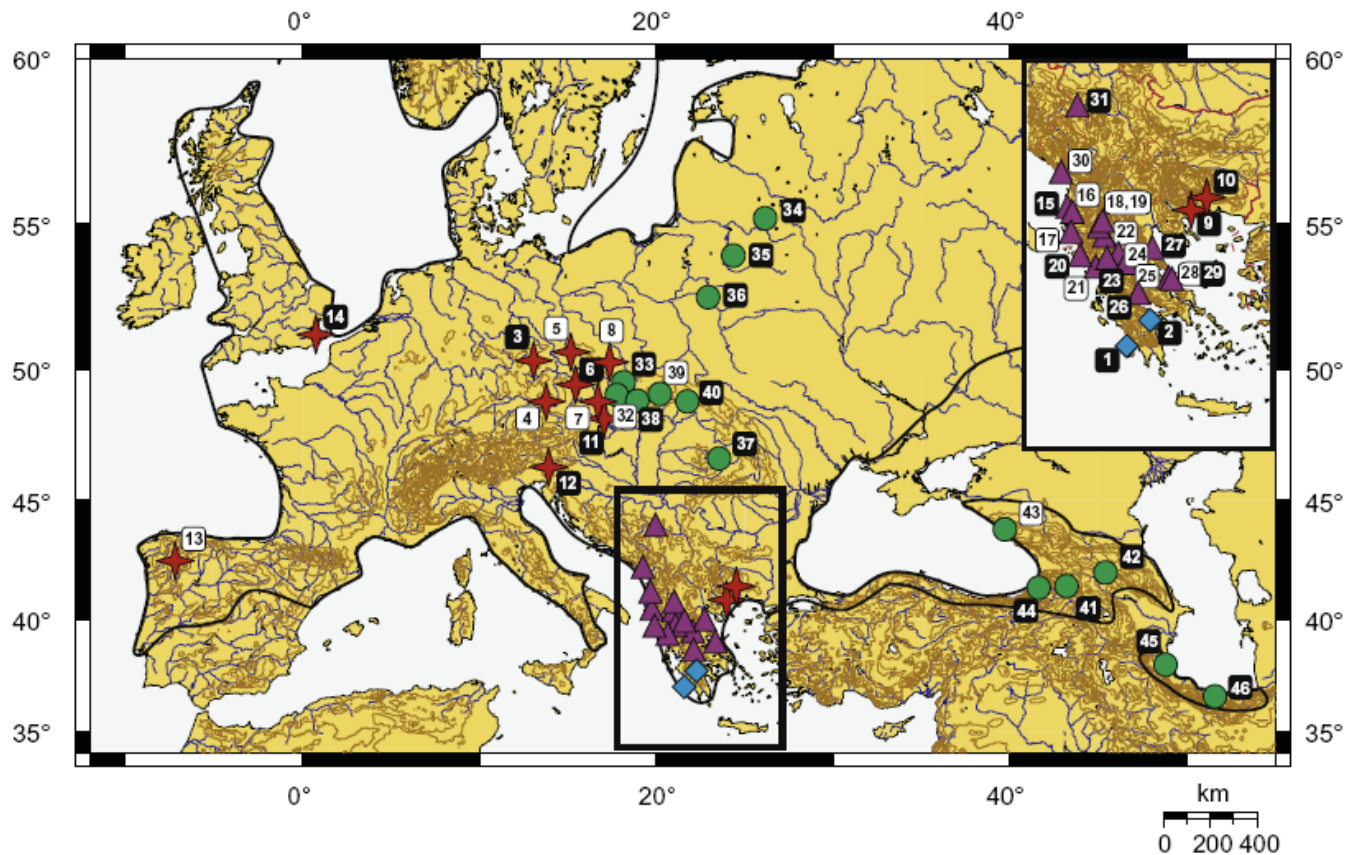
až 50 cm délky, hlava malá

Fig. 2. Maximum likelihood haplotype tree showing the *Anguis* phylogeny as inferred from the ND2 and five tRNAs mtDNA sequences. Substitution model TrN + I + G with following values was used: substitution rate matrix AC = AT = CG = GT = 1.00, AG = 26.43, CT = 9.17; proportion of invariable sites $P_{inv} = 0.091$; gamma shape rate variation among sites $\alpha = 0.201$; base frequencies A = 0.33, C = 0.32, G = 0.13, T = 0.22. Numbers above branches indicate bootstrap support values for maximum likelihood/maximum parsimony/neighbor-joining analyses. Numbers below branches indicate the PhyML (Guindon and Gascuel, 2003) approximate likelihood-ratio test for branches values/Bayesian posterior probability values/uncertainty due to model selection. Asterisk indicates full support (100 or 1.00) for particular clade. Haplotype names as presented in Table 1.

Fig. 1. Map showing localities of specimens used for the molecular analyses. Numbers correspond to those in Table 1; numbers in black squares indicate samples which were sequenced for both mt and nDNA. Black line delimits the distribution of *Anguis* according to Völkl and Alfermann (2007). Rhomboids = *A. cephalonica*; stars = *A. fragilis*; triangles = *A. graeca*; circles = *A. colchica*.

Slow Worms *Anguis* spp.

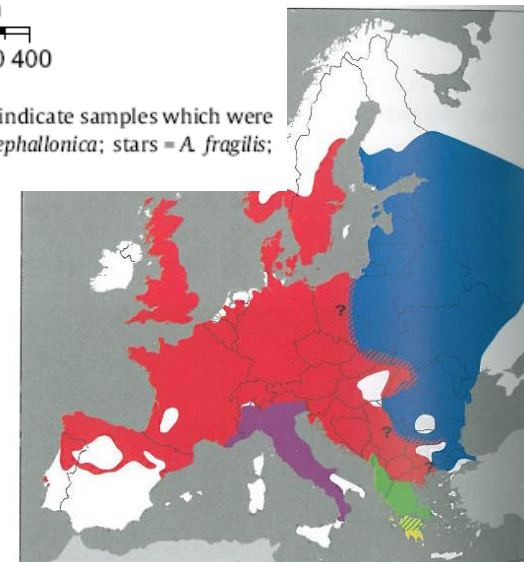
Slow Worm *Anguis fragilis* Linnaeus, 1758

Eastern Slow Worm *Anguis colchica* (Nordmann, 1840)

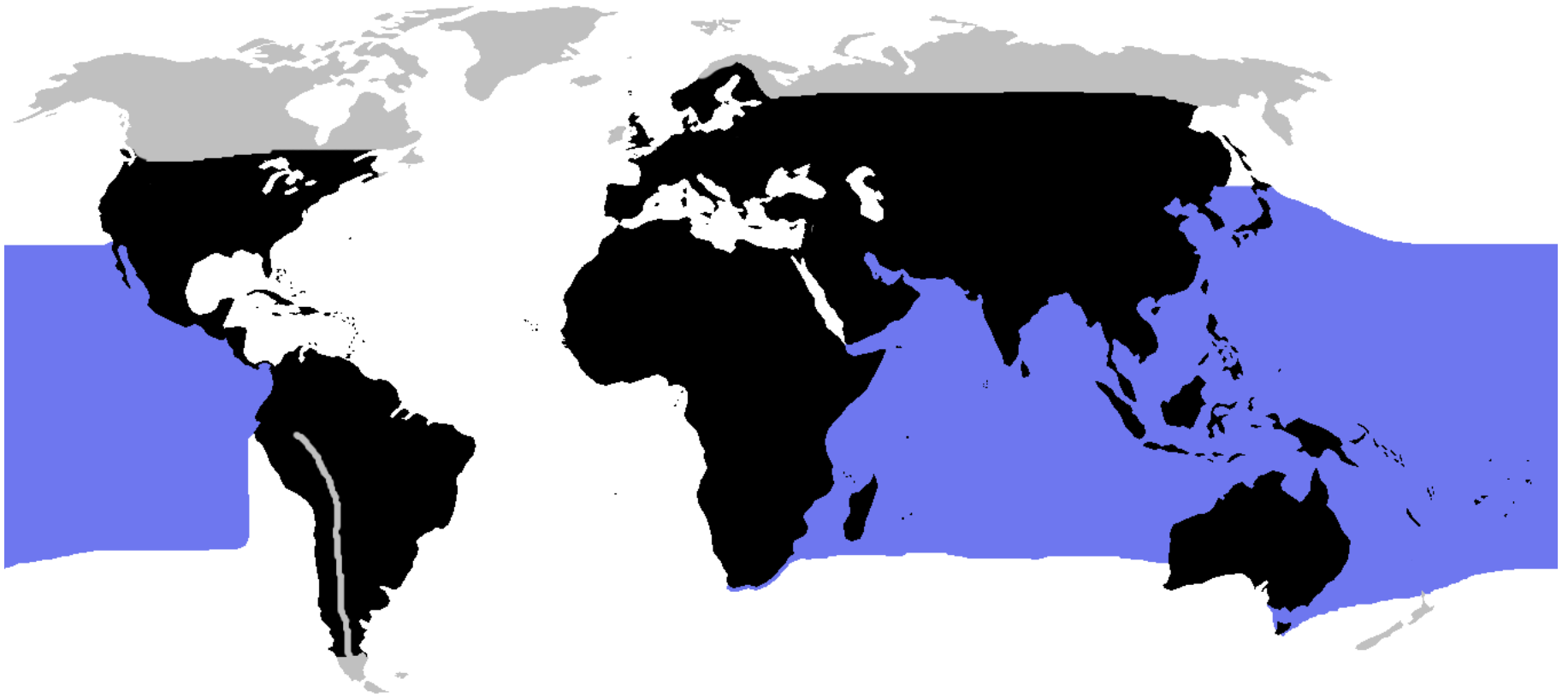
Peloponnese Slow Worm *Anguis cephalonica* Werner, 1894

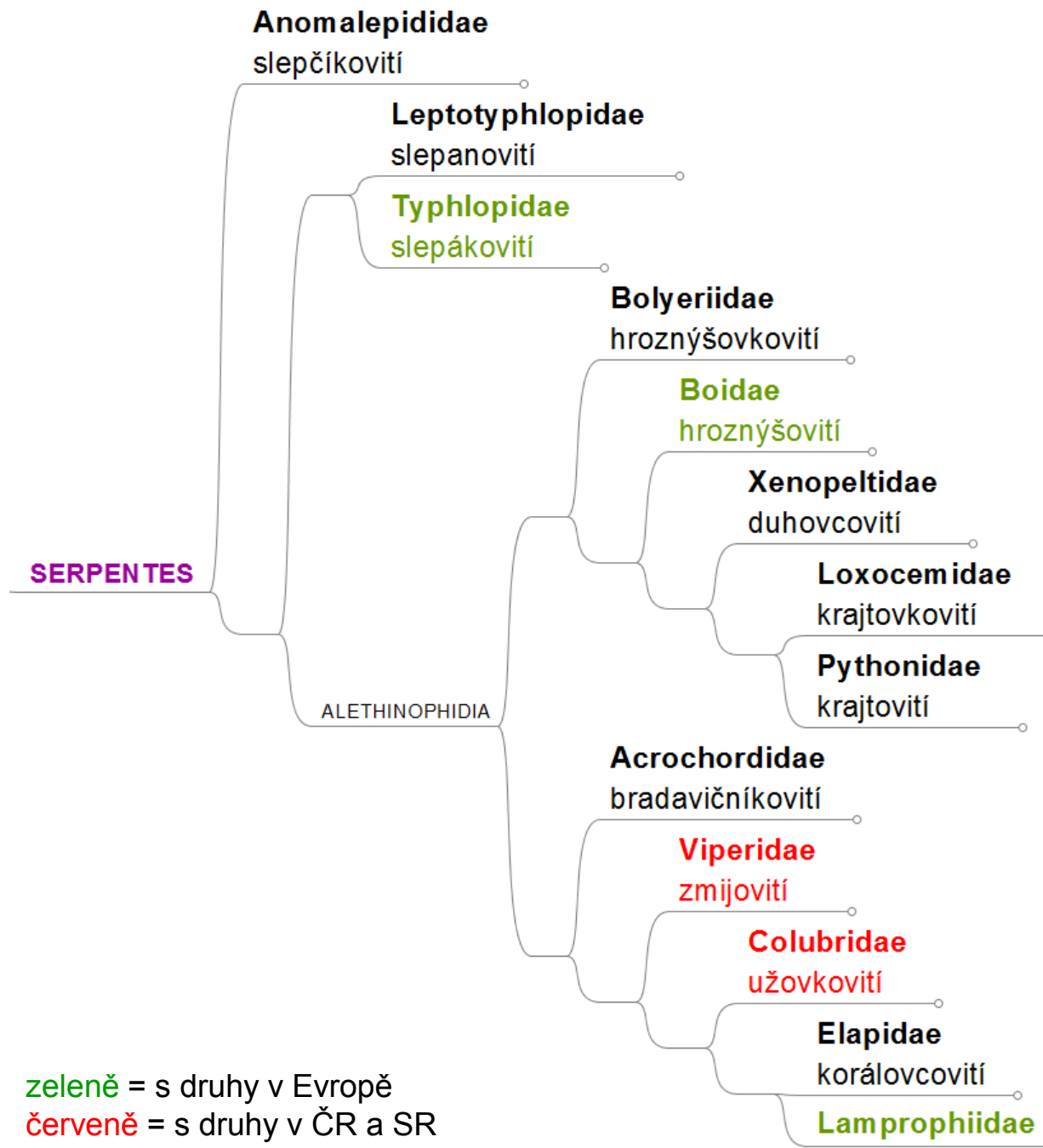
Greek Slow Worm *Anguis graeca* Bedriaga, 1881

Italian Slow Worm *Anguis veronensis* Pollini, 1818

Serpentes (Ophidia) - hadi

Typhlopidae (slepákovití): *Xerotyphlops vermicularis* (slepák nažloutlý)

30-40 cm

Boidae (hroznýšovítí) – Erycinae (hroznýšci):
Eryx jaculus (hroznýšek turecký)

Guy Haimovitch ©

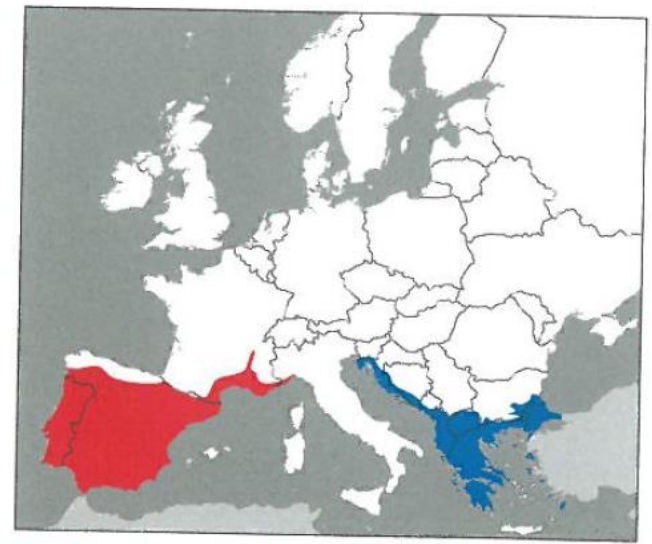

Do 80 cm

Lamprophiidae – Psammophiinae:

Malpolon monspessulanus (šírohlavec ještěrčí)

Malpolon insignitus

Western Montpellier Snake
Eastern Montpellier Snake

Obvykle méně než 200 cm, výjimečně až 250 m
Jedovatý, se slabým jedem, zadními jedovými zuby a mírnou povahou
není člověku nebezpečný

Serpentes (Ophidia) - hadi

Čeled': užovkovití (Colubridae)

Coronella austriaca Laurenti, 1768 – užovka hladká

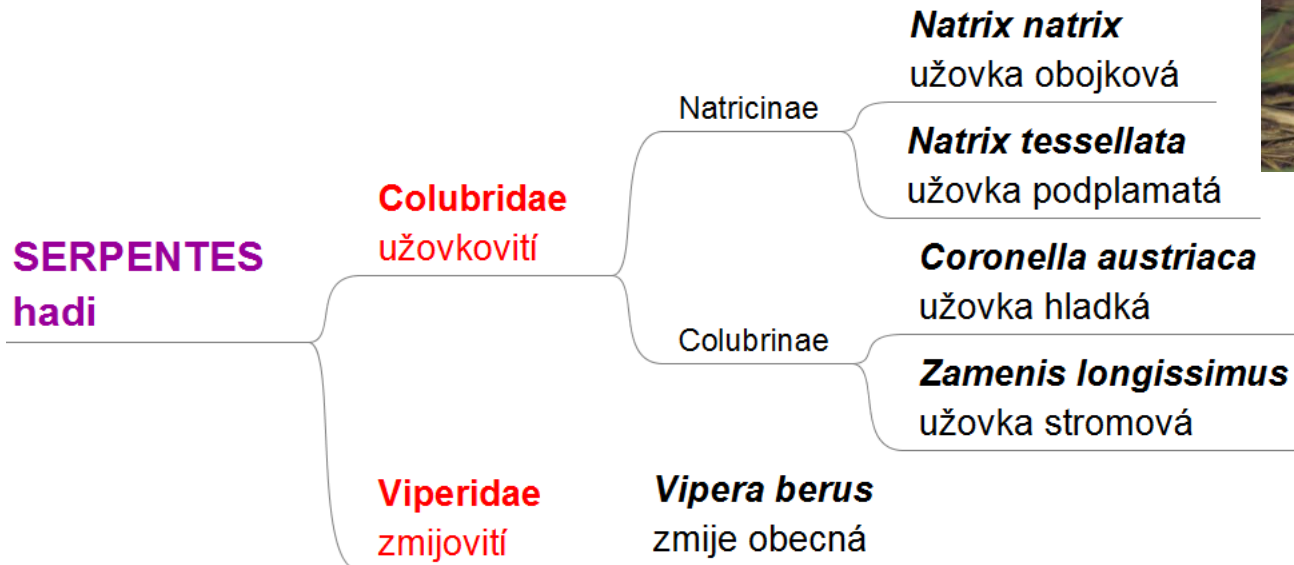
Zamenis longissimus (Laurenti, 1768) – užovka stromová (Aeskulapova)

Natrix natrix (Linnaeus, 1758) – užovka obojková

Natrix tessellata (Laurenti, 1768) – užovka podplamatá

Čeled': zmijovití (Viperidae)

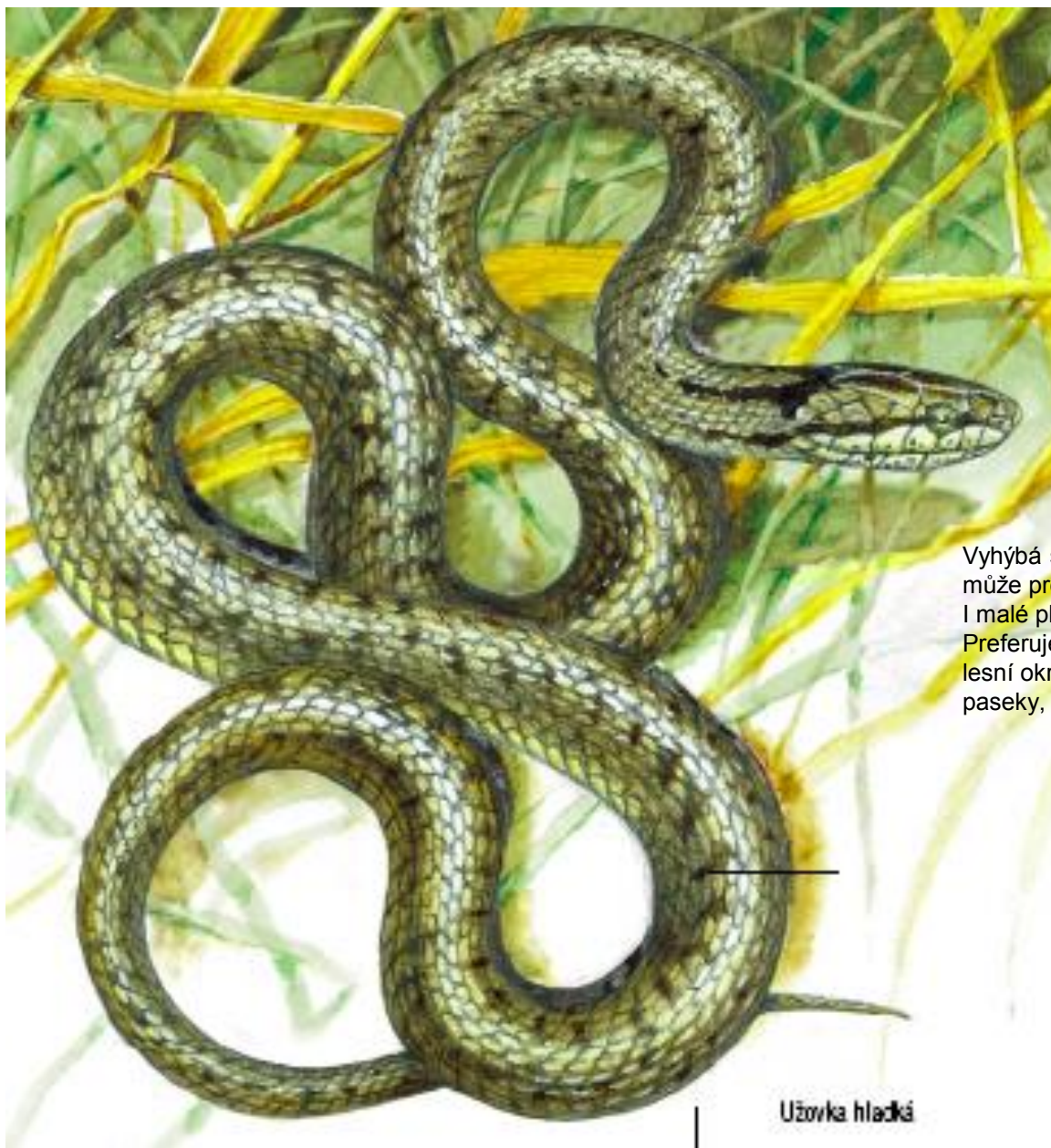
Vipera berus (Linnaeus, 1758) – zmije obecná

Coronella austriaca Laurenti, 1768 – užovka hladká

VU, -, SO

Užovka hladká

Náš nejmenší had – do 70 cm

Mozaikovitě v obou státech ve vhodných biotopech od nížin po hory (s výjimkou nejvyšších pohoří)
Nejčastěji 200-750 m n.m.

Vyhýbá se mokřadům a souvislým lesním celkům, ale do lesnaté krajiny může pronikat odlesněnými průseky, podél lesních cest, apod.
I malé plochy uvnitř kulturní krajiny (lomy, remízky v polích)
Preferuje biotopy stepního až lesostepního charakteru (např. prosluněné lesní okraje, křovinaté skalní svahy s jižní expozicí, louky, stráně, paseky, opuštěné lomy a pískovny s keřovým porostem)

Coronella austriaca – užovka hladká

Světlo- a suchomilný druh. Stepní a lesostepní biotopy od nížin po hory (v ČR cca do 800 m n.m.) – prosluněné lesní okraje. I v kulturní krajině – louky, remízky, pískovny, lomy, paseky. Vyhýbá se mokřadům a souvislým lesním celkům.

Zimuje od října do března ve skalních puklinách, norách hlodavců, sklepech ruin apod.

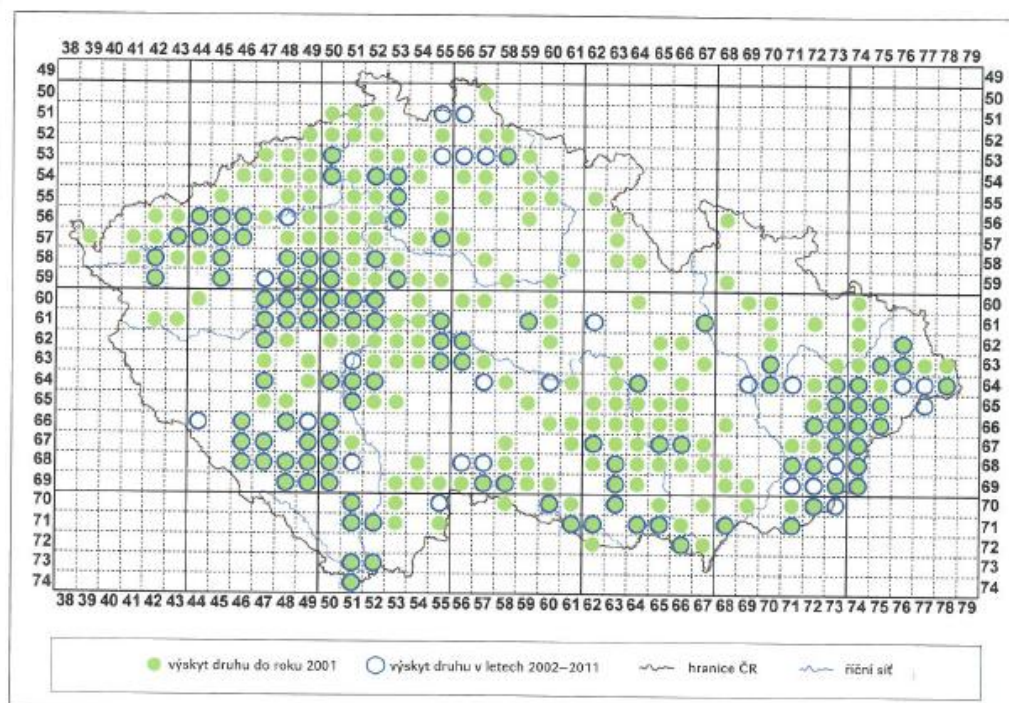
Vejcoživorodá (konec července až zač. září rodí 5-8 mláďat 12-20 cm dlouhých
MM dospívají ve 3., FF ve 4. roce života, délka života přes 8 let

Loví plazy: ještěrky, slepýše, vzácně i malé hady (ale i mladí hlodavci, drobní hmyzožravci, ptáci, čolci, žáby, kroužkovci a hmyz)

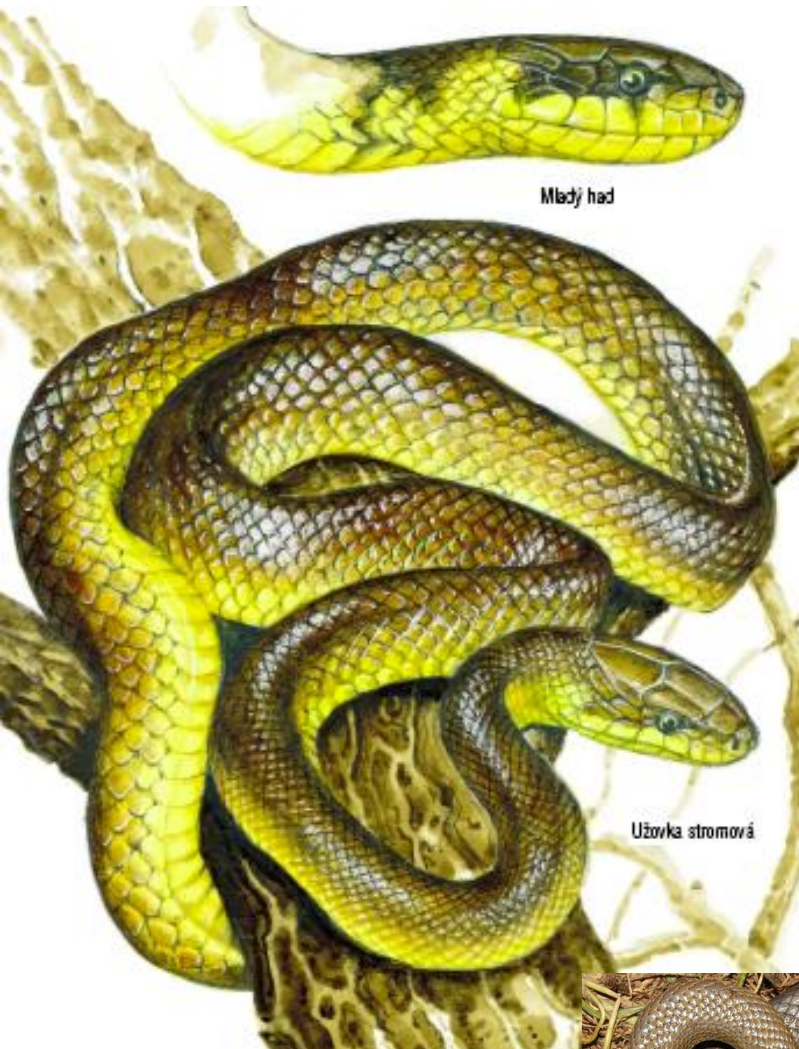
Kořist usmrcuje uškrcením několika smyčkami těla a poté ji vcelku polyká

Predátoři: dravci, ježci, lasičky

Obr. 197. Síťová mapa rozšíření užovky hladké v České republice (orig. L. JEŘÁBKOVÁ, J. VRBA, V. ZAVADIL a JM).

Zamenis longissimus (Laurenti, 1768) – užovka stromová EN (CR/EN), - , KO

CR – populace v SZ Čechách,
EN – moravské populace;
mladé užovky kontrastně
skvrnitě

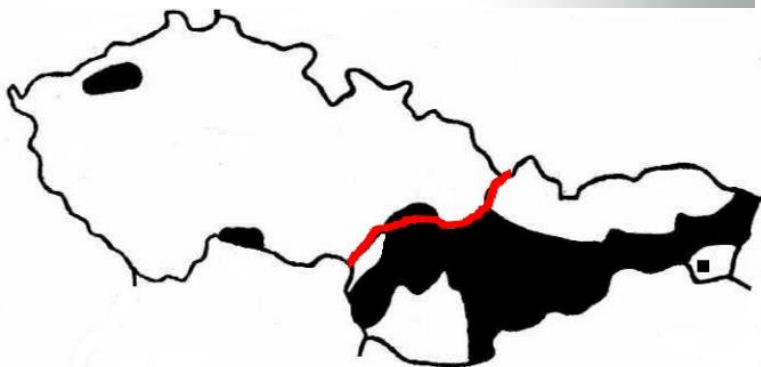
Zamenis longissimus – užovka stromová

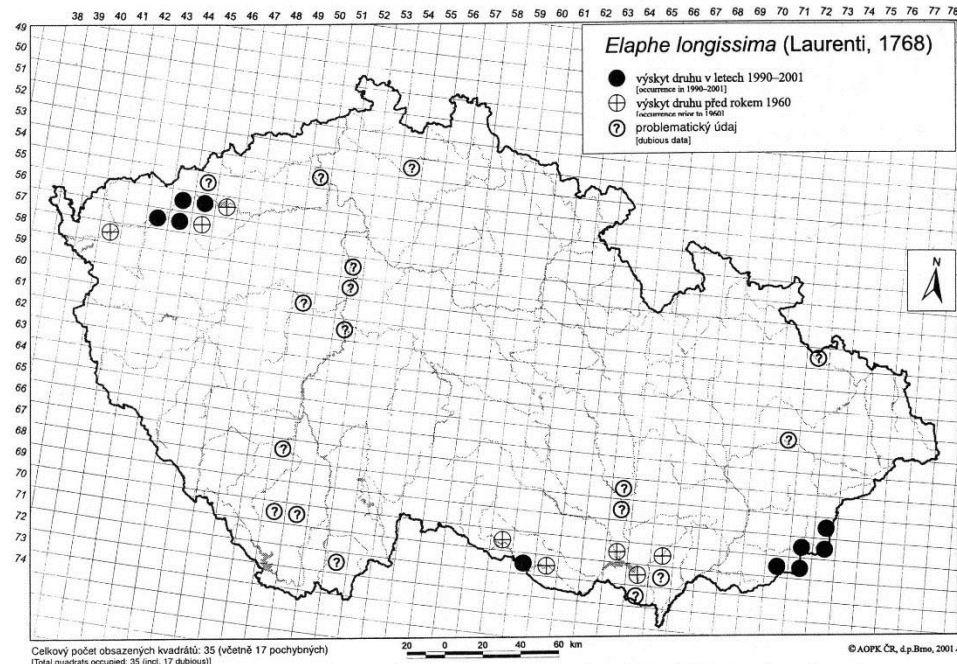
Centrem rozšíření je jižní Evropa
Ostrůvkovitý výskyt v obou státech – na okraji areálu – u jednotlivých populací nebývá jasné, zda jde o reliktní výskyt či introdukovanou populaci

V ČR v současnosti 3 populace:
Karlovarsko v Poohří – jediná izolovaná česká populace
Morava: Bílé Karpaty – spojení s trenčínskou populací
Podyjí na Znojemsku – patrně pozůstatek souvislejšího rozšíření

Preferuje nadm. výšky 300-600 m
Osluněné lesní okraje, kamenité a křovinaté svahy, lesní mýtiny, řídké lesíky, zarostlé vinice, zpustlé sady, rozvaliny budov i půdy budov a kůlny, příkopy a kamenité násypy silnic a železnic, staré zdivo, skalky v zahrádkách, na skládkách, hnojištích, v hromadách dřeva, atp.
Preferuje členitý terén
Vyhýbá se otevřenému, málo strukturovanému krajině a rozsáhlým lesům

Natrix natrix (Linnaeus, 1758) – užovka obojková

NT (LC),-, ○

Samice do 110 cm, výj. 1,3 m.
Samci nedosahují ani 1 m

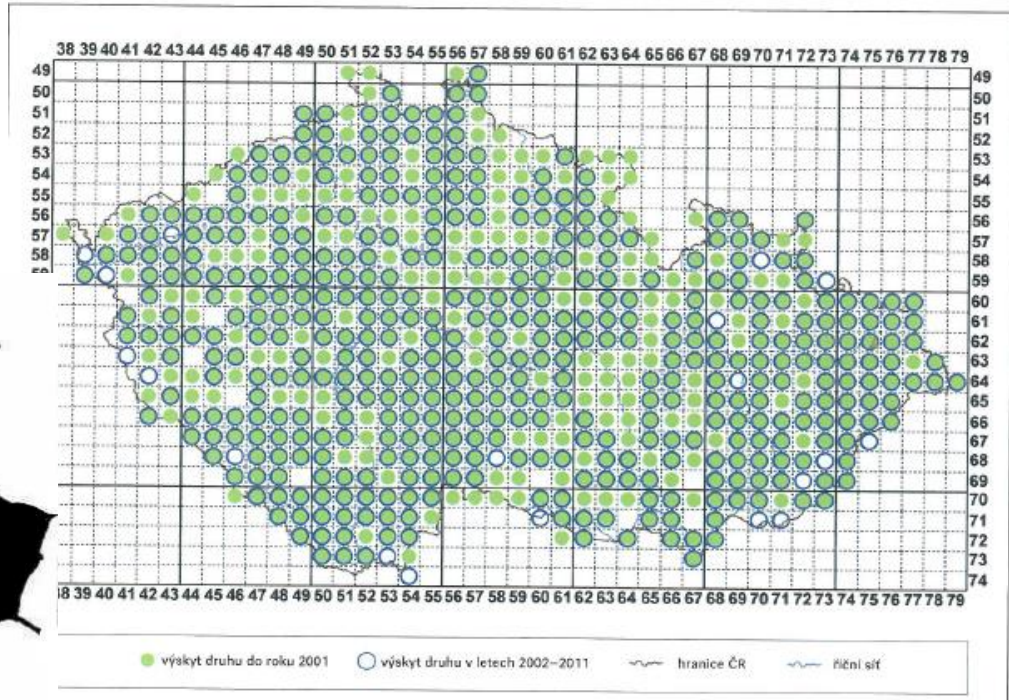
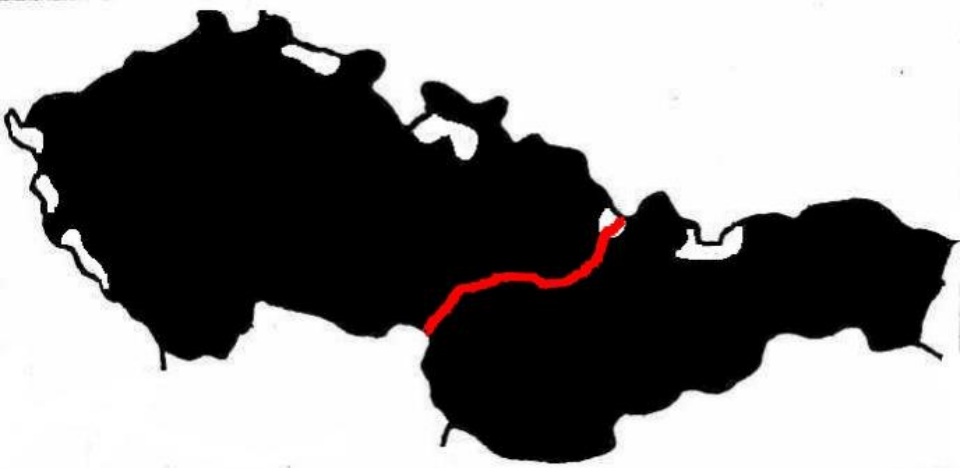
Náš nejběžnější a nejrozšířenější had
V blízkosti vod v nižších až středních nadm. výškách po celém území obou států (vzácněji i v horách, např. Jeseníky)
Denní aktivita, kořist však většinou loví na souši
Nejčastěji obojživelníci (vzácněji i hlodavi a ptáci či ryby)
Dospívají ve 3 roce, dožívají se až 16

Natrix natrix – užovka obojková

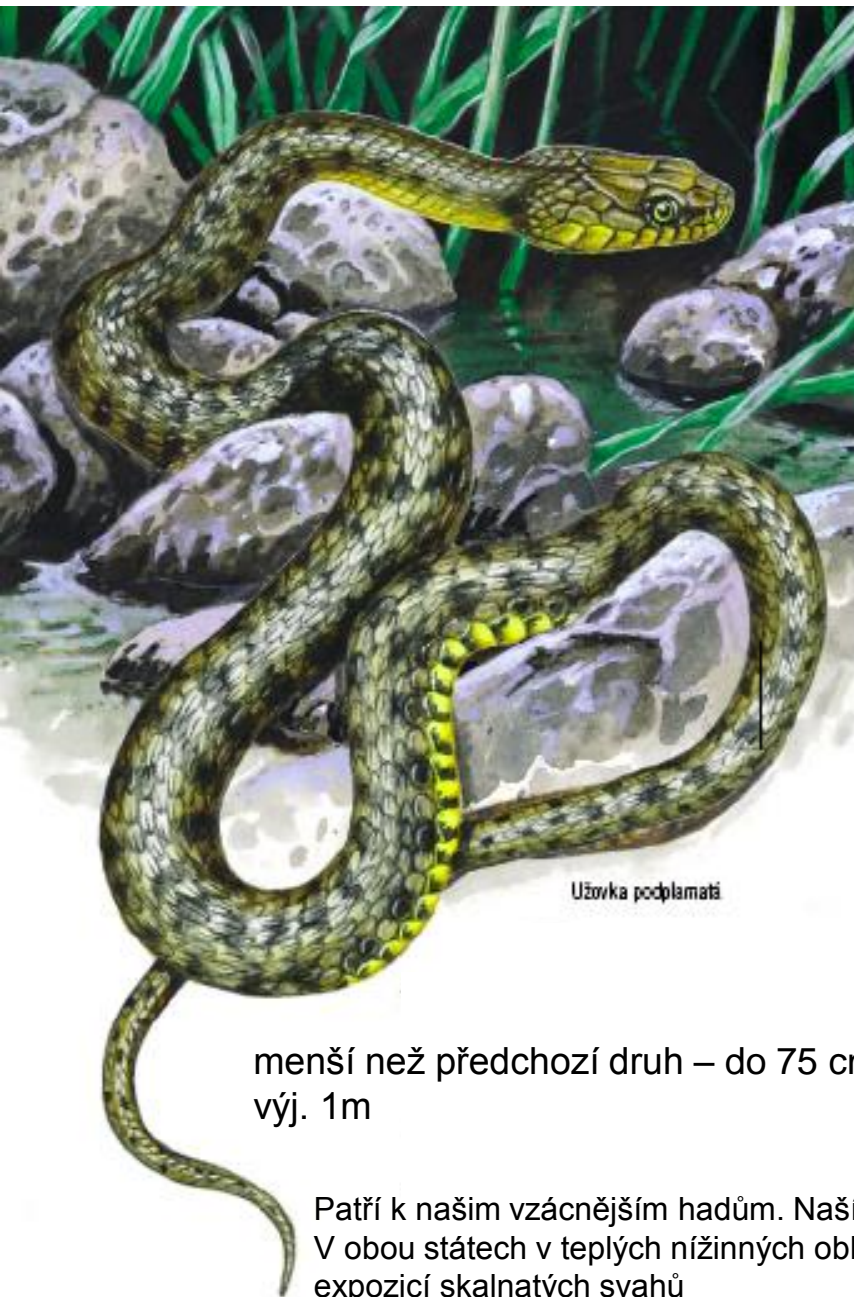
Zarostlé břehy tekoucích i stojatých vod, často v blízkosti sídel.

12. Síťová mapa rozšíření užovky obojkové v České republice (orig. L. JEŘÁBKOVÁ, I. VRBA, V. ZAVADIL a JM)

Natrix tessellata (Laurenti, 1768) – užovka podplamatá

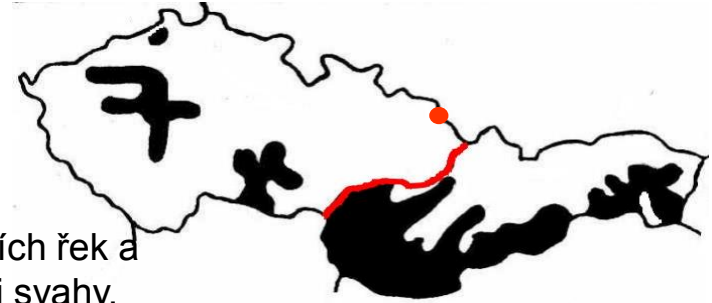
EN,-, KO

menší než předchozí druh – do 75 cm,
výj. 1m

Patří k našim vzácnějším hadům. Našim územím prochází severní hranice jejího areálu
V obou státech v teplých nížinných oblastech (do 400 m), v údolích větších řek nebo i v okolí údolních nádrží s jižní expozicí skalnatých svahů

Natrix tessellata – užovka podplamatá

Teplé nížiny, v údolí větších řek a nádrží se strmými jižními svahy.

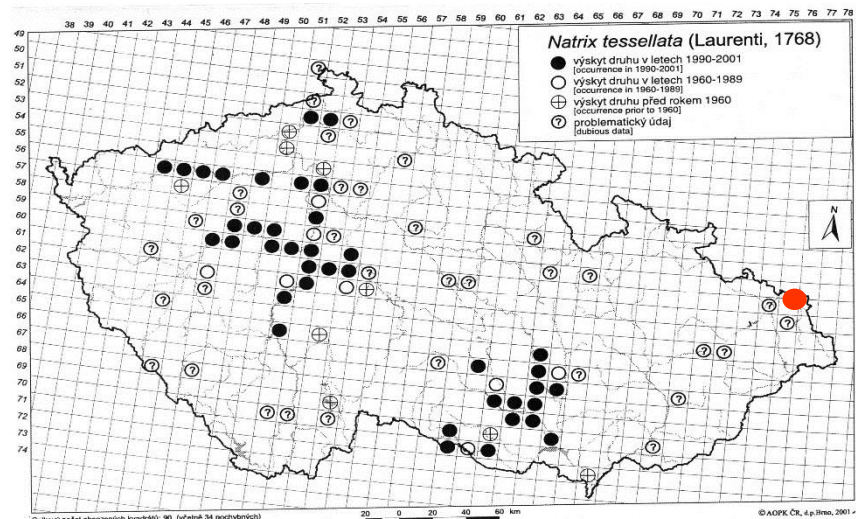
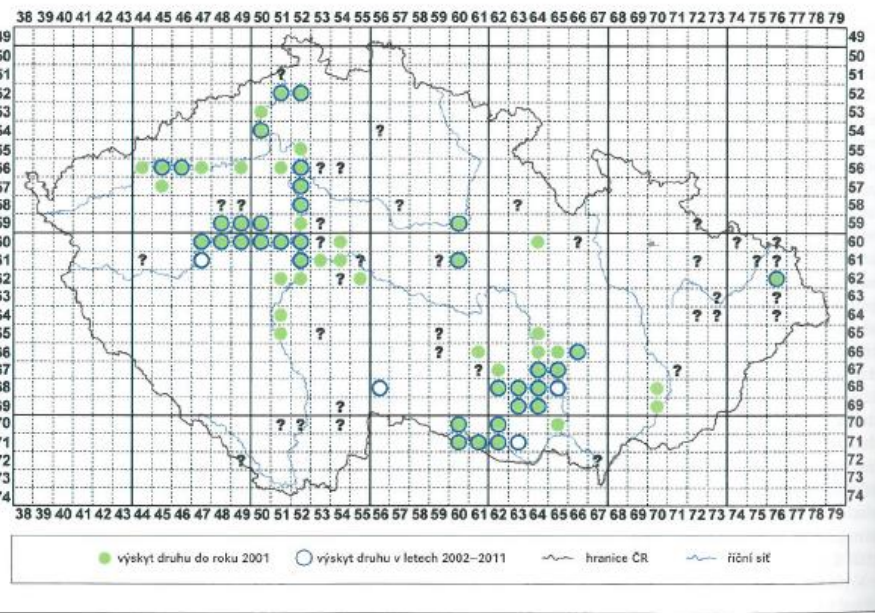
JZ Morava – povodí Dyje (Rokytná, Jihlava, Oslava, Svratka),

stř. a S Čechy (Vltava, Berounka, Ohře, Sázava, resp. Ploučnice), potápí se.

Více vázána na vodu než obojková

Pohl. zralost ve 3 letech, dožívá se 15.

Živí se zpravidla menšími rybami, ale i obojživelníky a jejich larvami, vzácněji plazy.

First records of the Dice Snake (*Natrix tessellata*) from the North-Eastern part of the Czech Republic and Poland

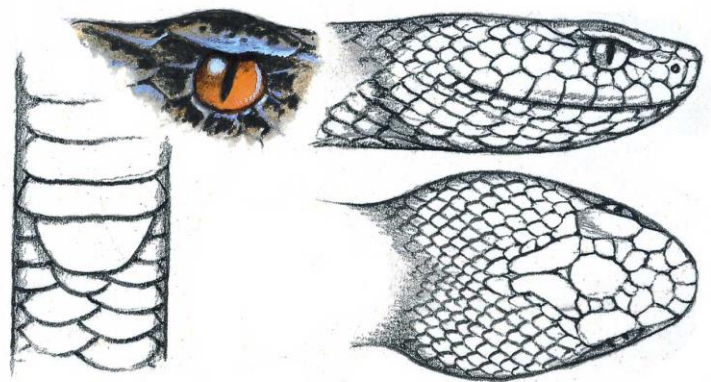
Petr Vlček^{1*}, Bartłomiej Najbar² and Daniel Jablonski³

Abstract. A stable reproducing population of *Natrix tessellata* is reported from the Czech Silesia (Czech Republic) for the first time. This report also brings the first corroboration of the occurrence of this species from the Polish Silesia (Poland). Both findings extend the known range from the nearest known Moravian locality for ca 144 and 154 km, respectively, to the North-East.

Vipera berus (Linnaeus, 1758) – zmije obecná

VU,-, KO

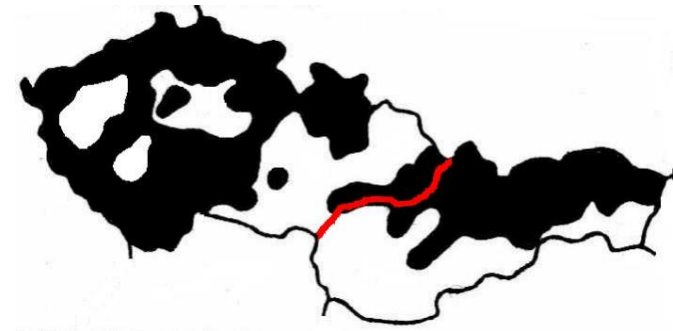
Vipera berus – zmije obecná

■ Adder
■ Walser Viper

V ČR obvykle nad 400 m
U nás do 80 cm, MM menší

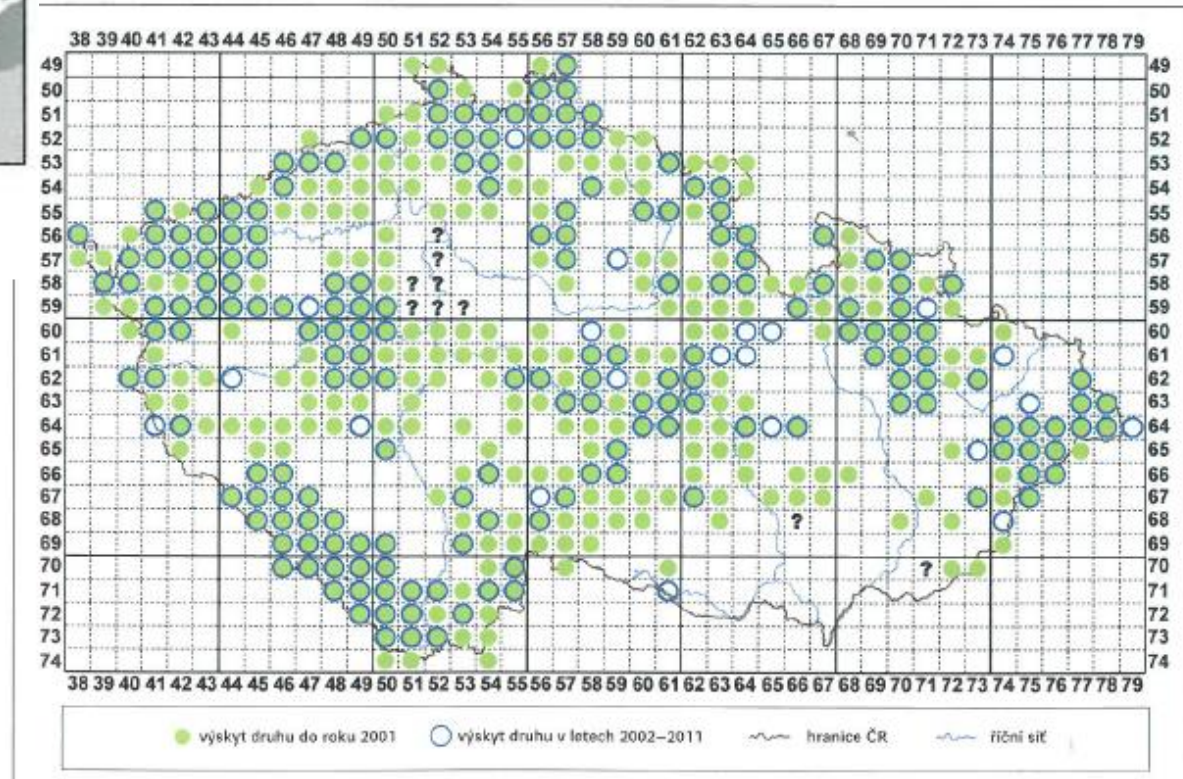
Lesnaté oblasti, chybí v odlesněné kulturní krajině. Osluněná a současně vlhká stanoviště středních a vyšších n. v.

Náš jediný živorodý plaz – s nepravou žlutkovou placentou

Dožívá se i více než 20 let

Letálních je 15 mg jedu, při kousnutí cca 3,5 mg

Obr. 291. Síťová mapa rozšíření zmije obecné v České republice (orig. L. JEŘÁBKOVÁ, J. VRBA, V. ZAVADIL a JM).

Vipera ursinii (Bonaparte, 1835) – zmije menší

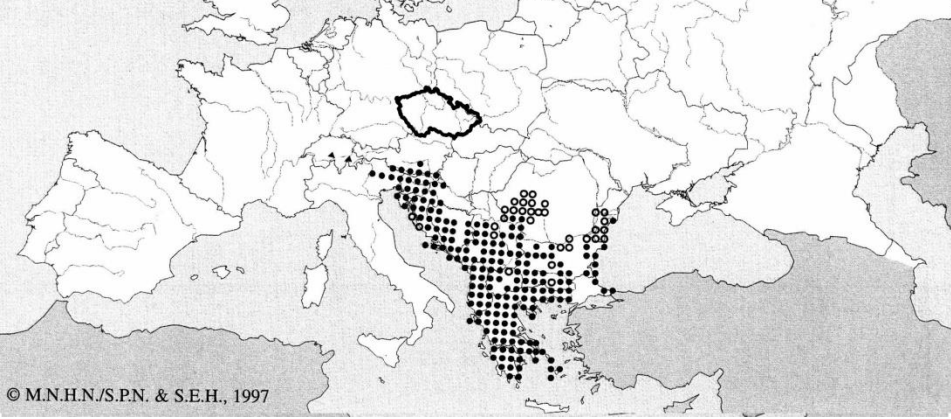
1. Zmije menší

2. Zmije růžkatá

Meadow Viper
Steppe Viper
Greek Meadow Viper

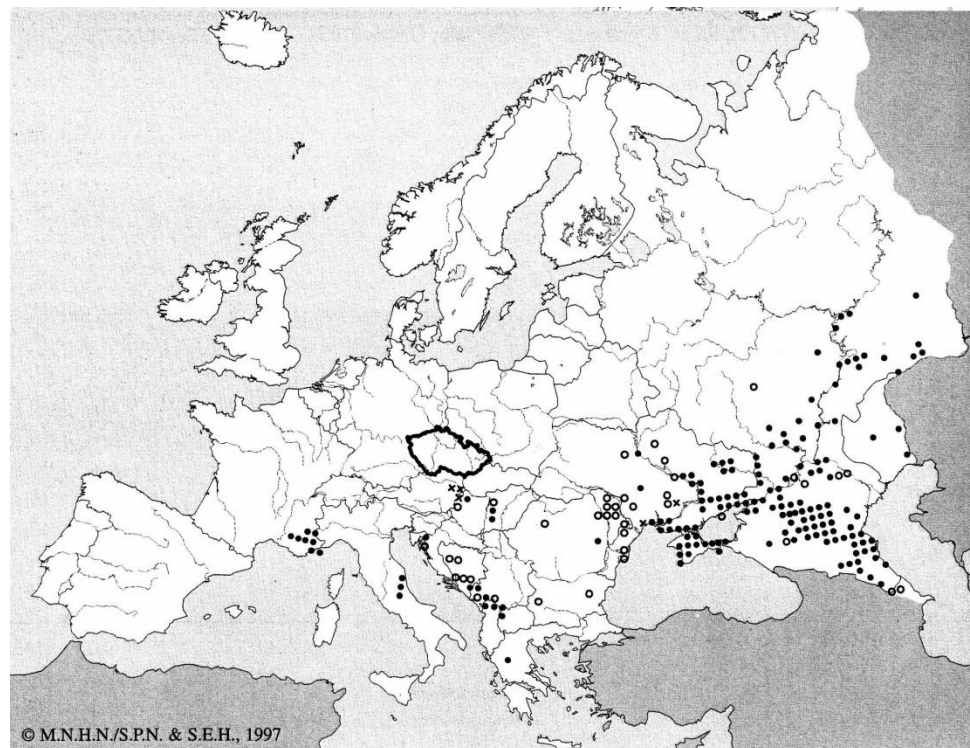
Vipera ursinii (Bonaparte, 1835)
Vipera renardi (Christoph, 1861)
Vipera graeca Nilson & Andrén, 1988

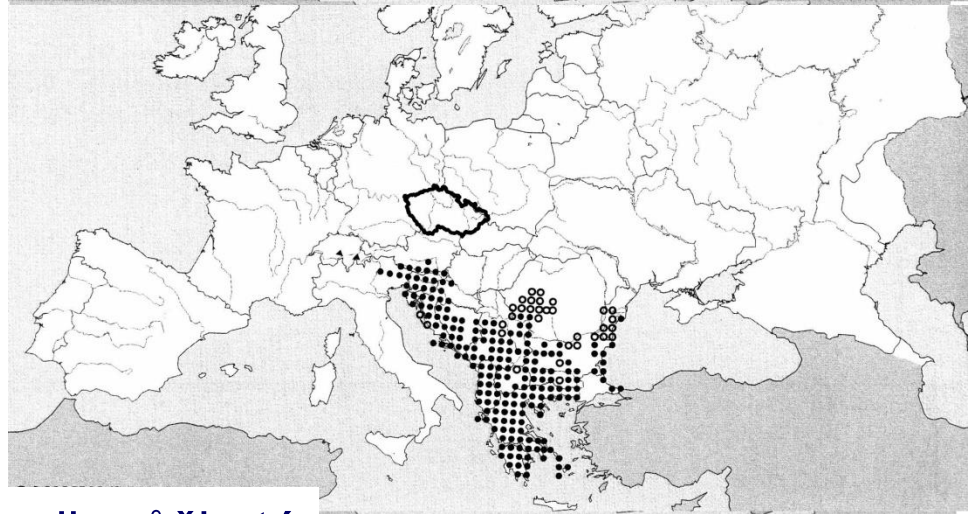
Vipera ammodytes (Linnaeus, 1758) – zmije růžkatá

Vipera ursinii (Bonaparte, 1835) – zmije menší

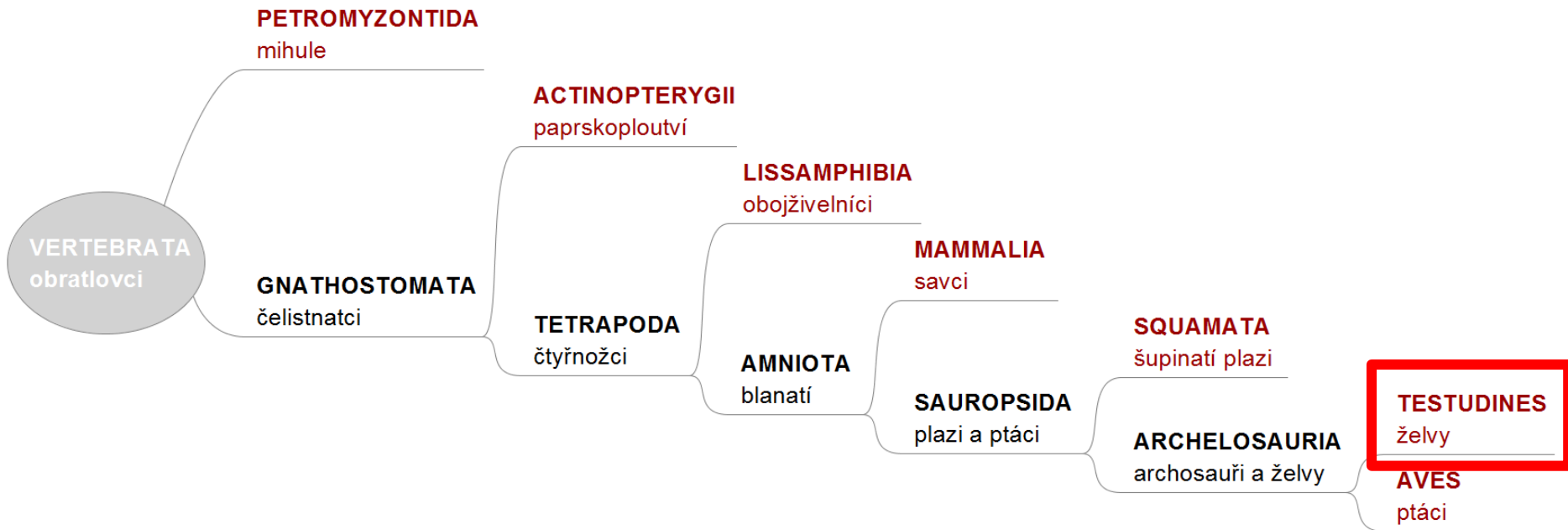
V. u. rakosiensis – rákošská, zasahovala ještě před 25 lety v Rakousku až k hranicím J Moravy, v Maďarsku k Rábu (Győr). Dnes jen Balkán. Nížinný druh!

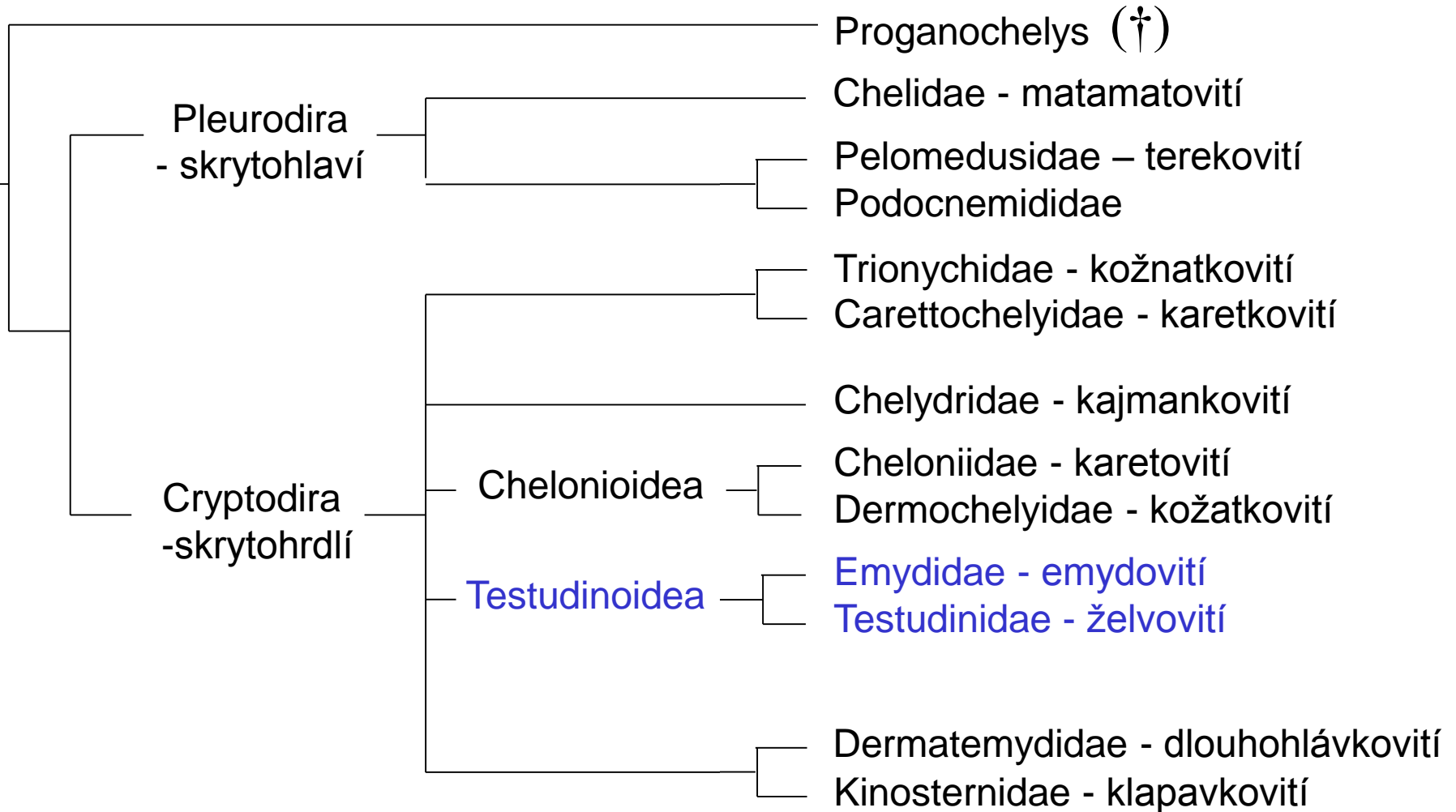
V. ammodytes – z. růžkatá, Balkán, nejbliže v rakouských Korutanech a ve Štýrsku. Skalnaté a kamenité stráně v horách. Prudce jedovatá!

Vipera ammodytes (Linnaeus, 1758) – zmije růžkatá

Testudines (Testudinata)

Testudines – želvy (nový systém)

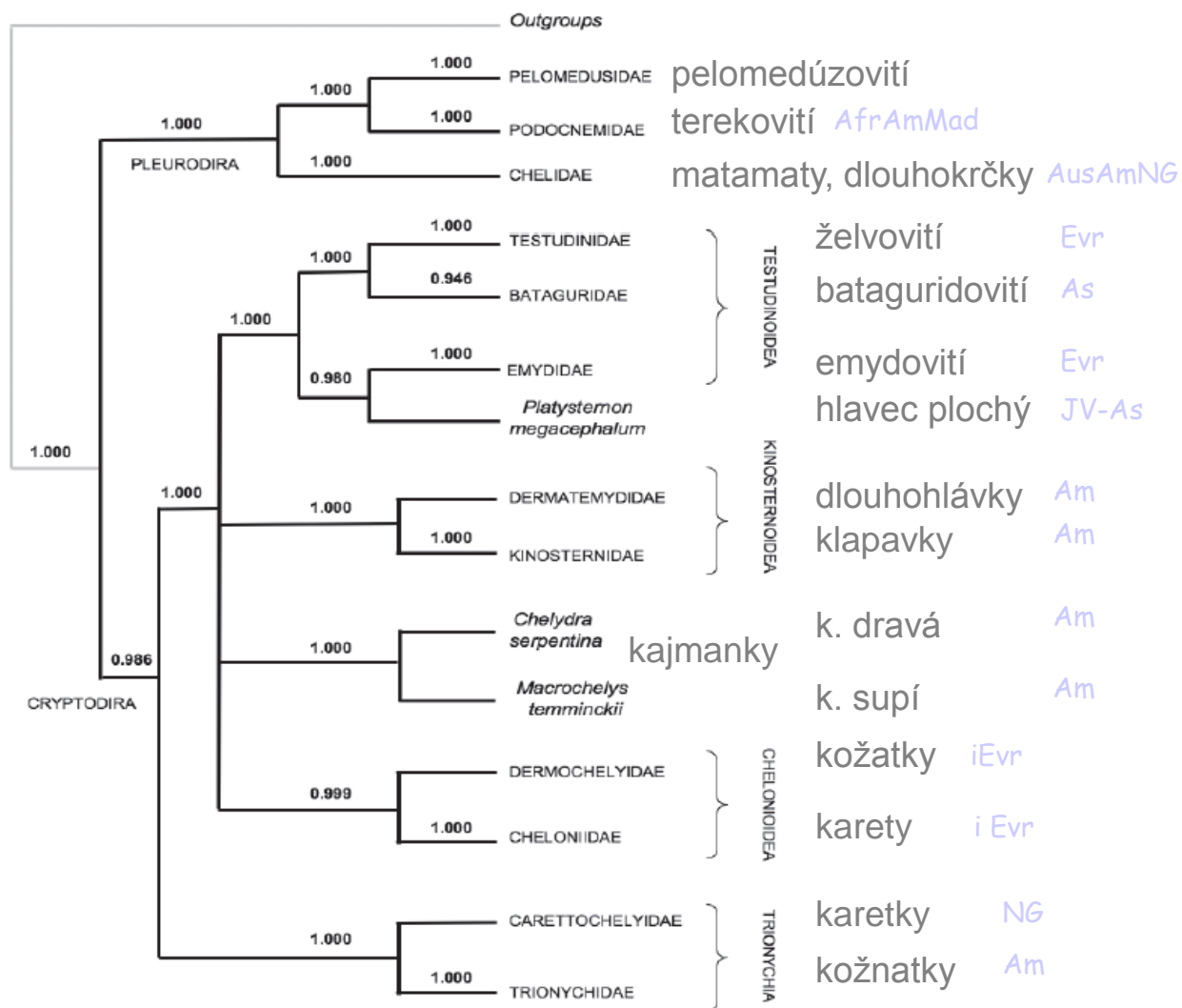

Fig. 1. Phylogenetic relationships between turtle major clades. Confidence values are indicated over each branch. Branches supports are in bold when exceeding 0.9.

Jean-Michel Guillon, Lorelei Guéry, Vincent Hulin, Marc Girondot, 2012:

A large phylogeny of turtles (Testudines) using molecular data. Contributions to Zoology, 81 (3): 147-158

Testudines (Testudinata)

Cryptodira - skrytohrdlí

Trionychidae - kožnatkovití
Carettochelyidae - karetkovití
Chelydridae - kajmankovití
Cheloniidae - karetovití
Dermochelyidae - kožatkovití
Dermatemydidae - dlouhohlávkovití
Kinosternidae - klapavkovití
Emydidae - emydovití
Testudinidae - želvovití

Pleurodira - skrytohlaví

Pelomedusidae - terekovití
Chelidae - matamatovití

Emydidae - emydovití

***Emys orbicularis* (Linnaeus, 1758) – želva bahenní**

Trachemys scripta (Schoepff, 1792) – želva nádherná

Testudinidae - želvovití

Testudo graeca Linnaeus, 1758 – želva žlutohnědá

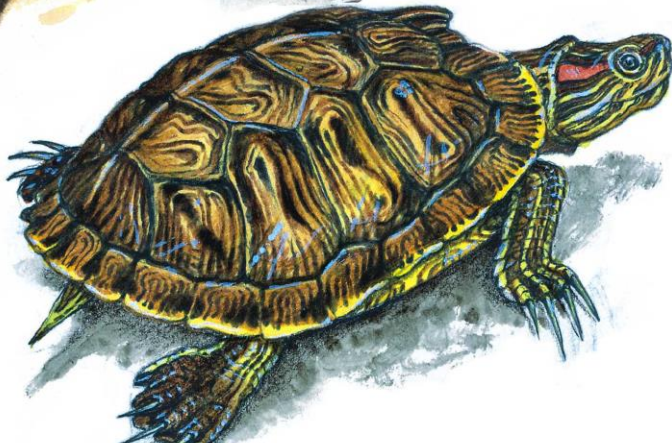
Testudo hermanni Gmelin, 1789 – želva zelenavá

Testudo horsfieldii Gray, 1844 – želva stepní

Testudo marginata Schoepff, 1795 - želva vroubená

Emys orbicularis (Linnaeus, 1758) – želva bahenní

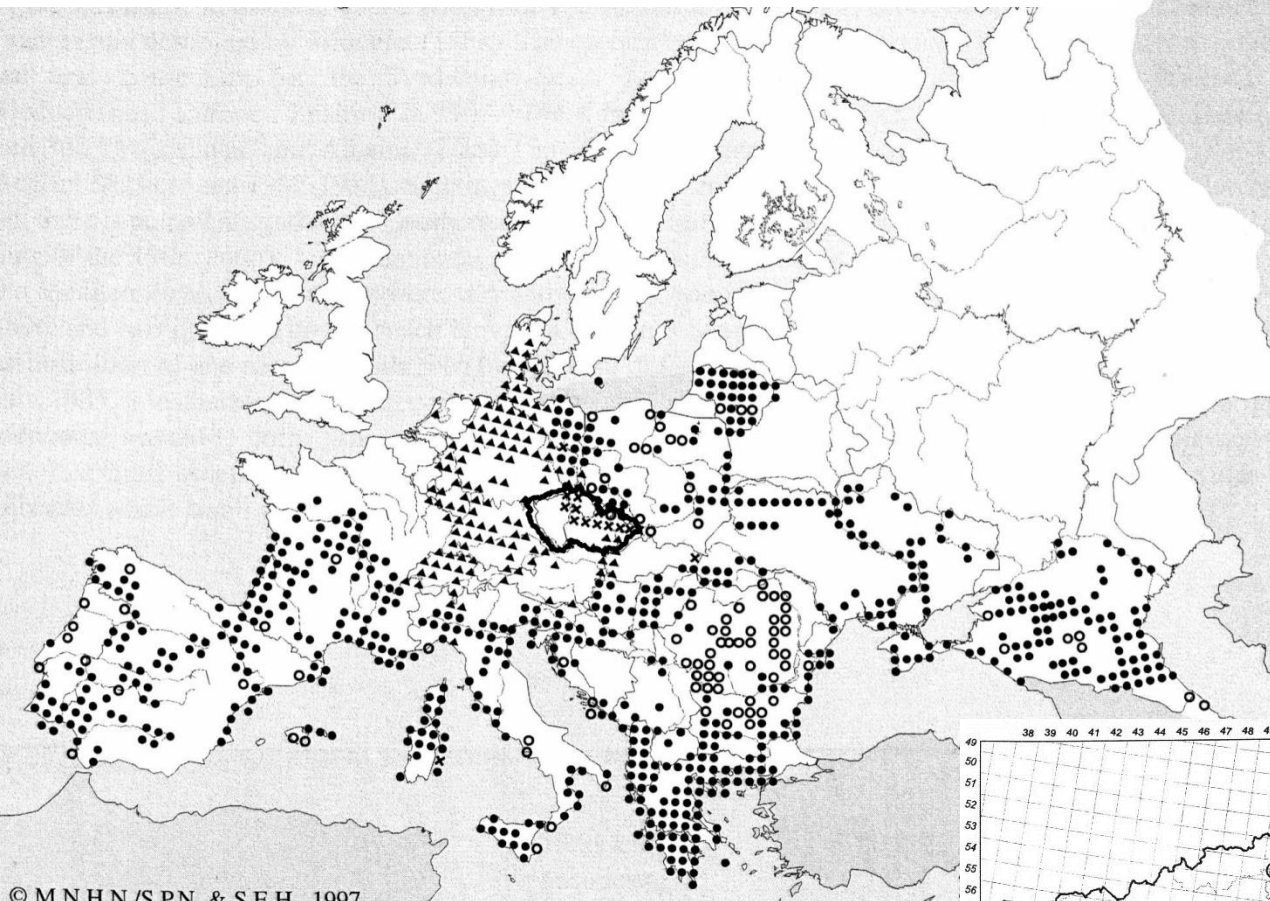
NE (DD), NT, KO

Trachemys scripta (Schoepff, 1792)
– želva nádherná

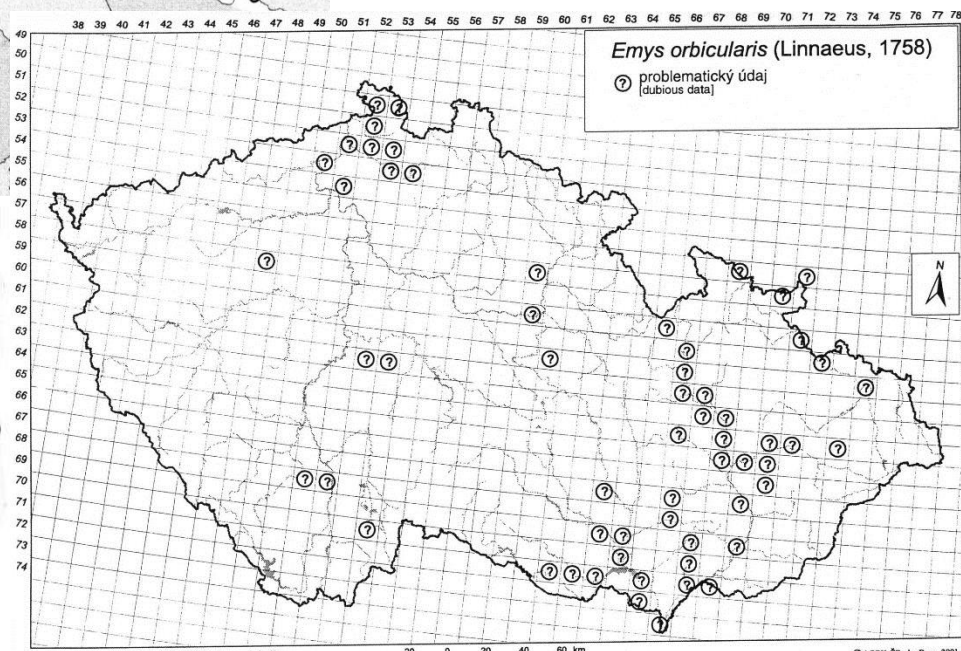
T. scripta elegans – introdukce z Ameriky, úniky nebo vypouštění z chovu. Výskyt v blízkosti velkých měst, Polabí, slepá ramena Moravy u OL, Krnovsko, Vidnavsko, Ostravsko. V okolí HK a Brna přezimuje. Reprodukce neprokázána.

Emys orbicularis (Linnaeus, 1758) – želva bahenní

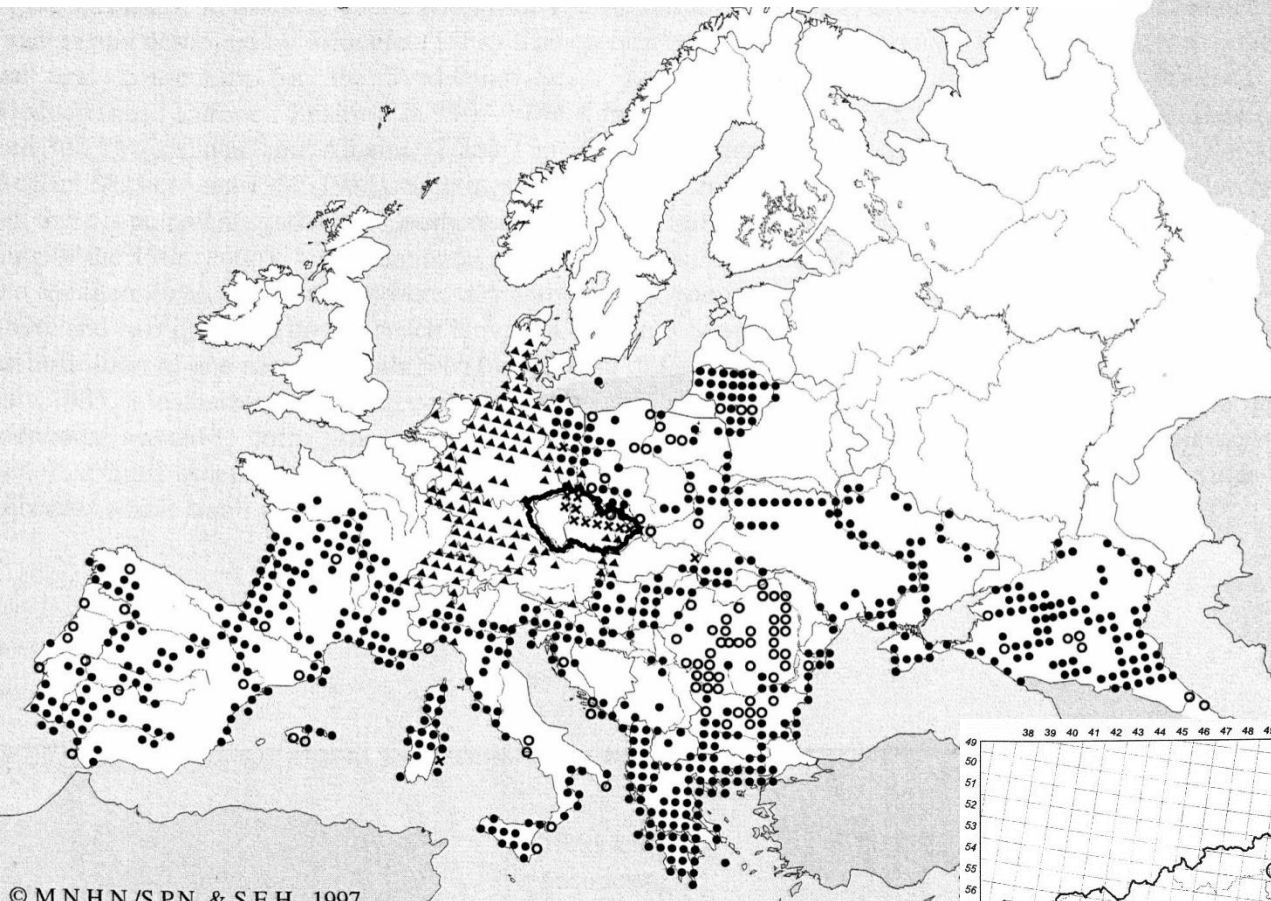

Jediná čistá původní populace na JV Slovensku u Bodrogu – **Tajba**.
Jediná životaschopná populace s prokázanou reprodukcí v ČR vznikla na **JV Moravě v NPR Betlém** po introdukci 18 želv z Rumunska. Teplé mokřady v nížinách do 200 m n.m., bahnité dno, písek.

© M.N.H.N./SPN & SFH 1997

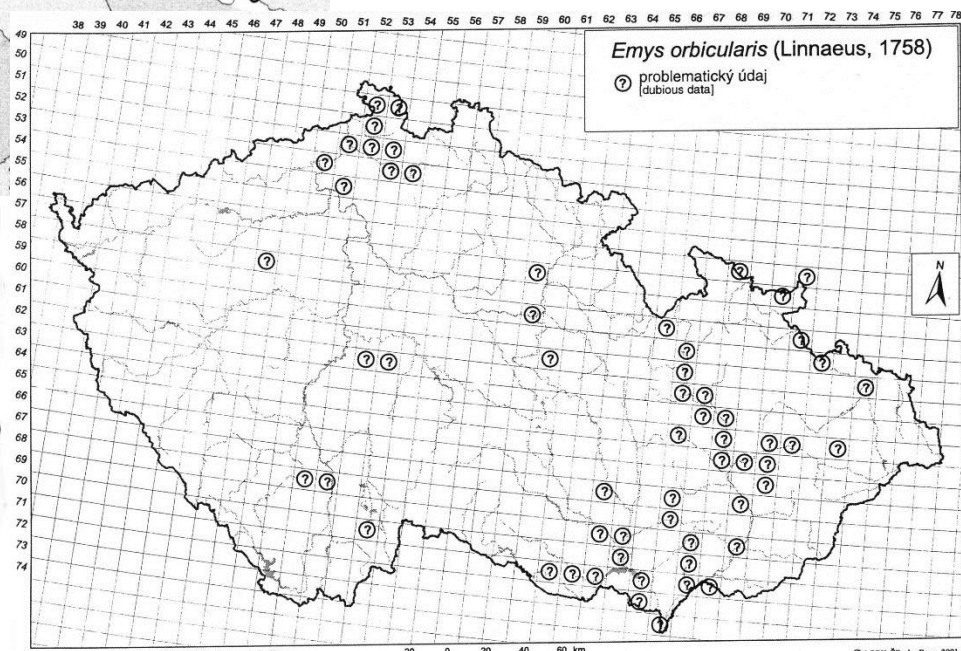
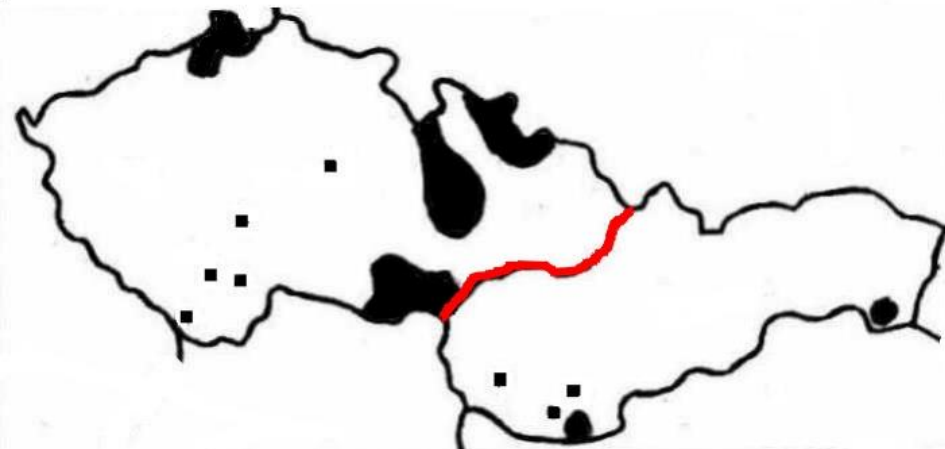

Emys orbicularis (Linnaeus, 1758) – želva bahenní

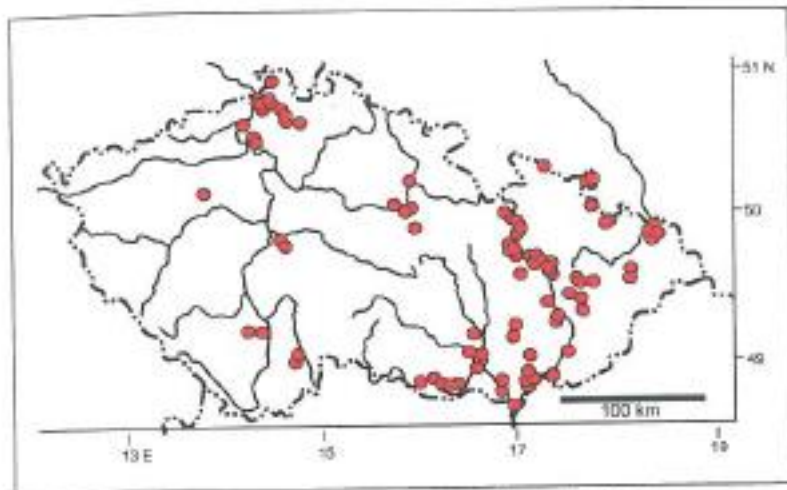

Jediná čistá původní populace na JV Slovensku u Bodrogu – **Tajba**.
Jediná životaschopná populace s prokázanou reprodukcí v ČR vznikla na **JV Moravě v NPR Betlém** po introdukci 18 želv z Rumunska. Teplé mokřady v nížinách do 200 m n.m., bahnité dno, písek.

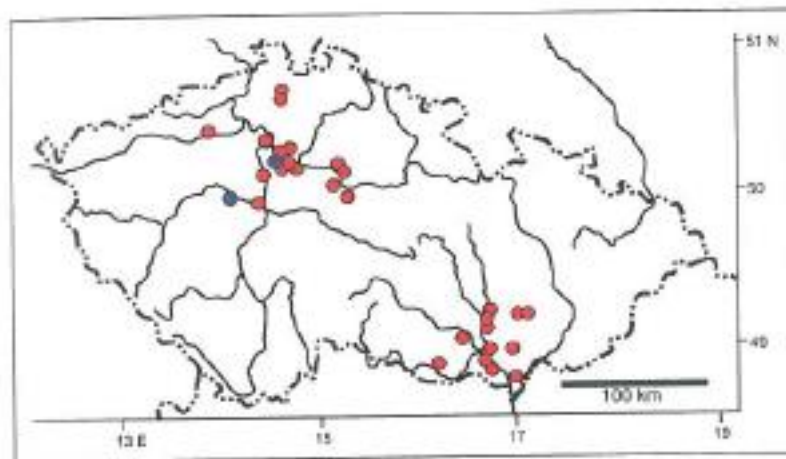
© M.N.H.N./SPN & SFH 1997

Emys orbicularis – želva bahenní (ČR)

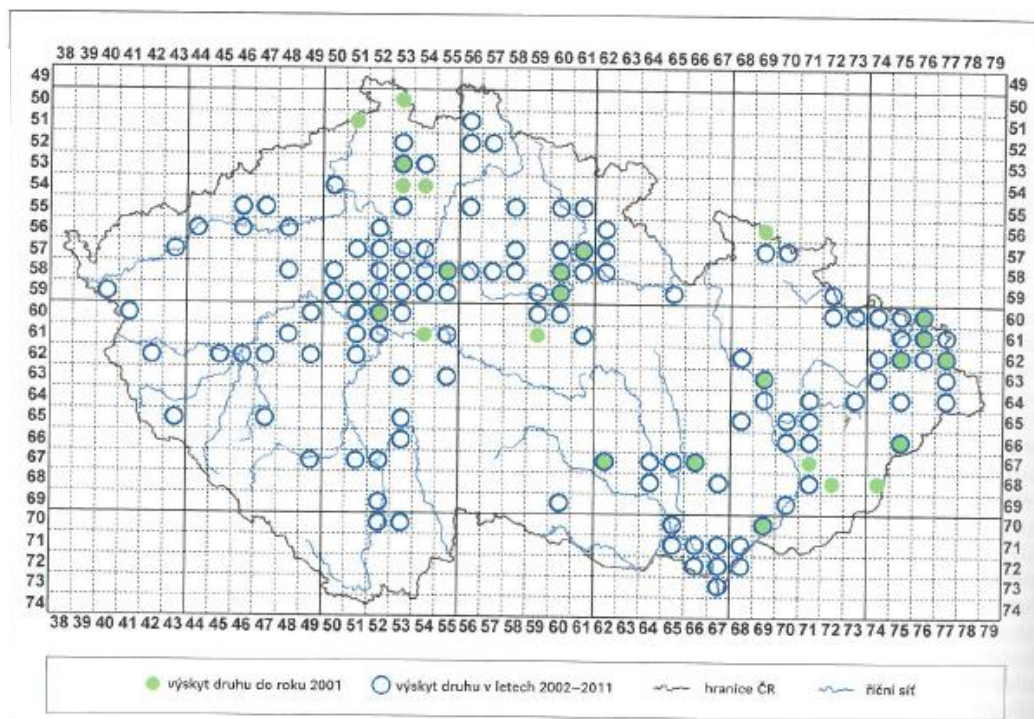

Obr. 54. Recentní nálezy nepůvodních jedinců želvy bahenní na území České republiky (orig. P. ŠIROKÝ a JM).

Obr. 55. Pleistocenní (modrá kolečka) a holocenní (červená kolečka) nálezy krunýřů želvy bahenní na území České republiky (orig. P. ŠIROKÝ a JM).

Trachemys scripta – želva nádherná (Am)

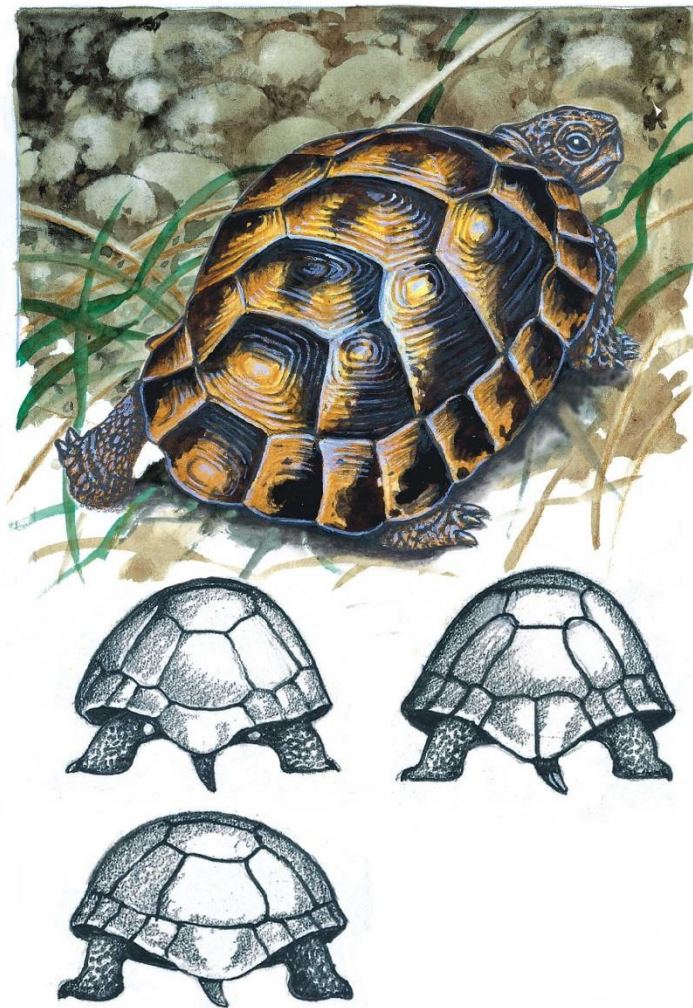

Obr. 300. Síťová mapa aktuálního rozšíření želvy nádherné v České republice (orig. J. BREJCHA, L. JEŘÁBKOVÁ a J. VRBA).

Testudo hermanni Gmelin, 1789 – želva zelenavá

Testudo graeca Linnaeus, 1758
– želva žlutohnědá

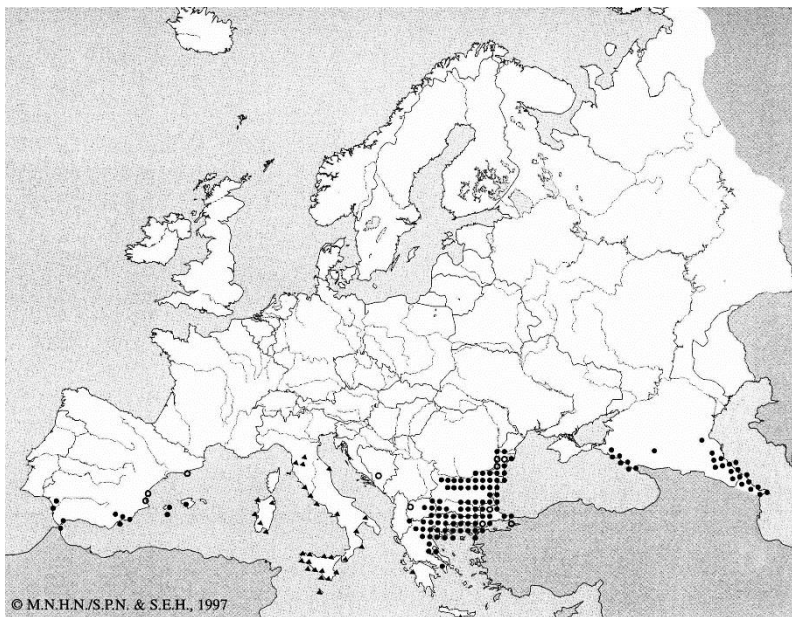

Testudo horsfieldii Gray, 1844 – želva stepní
Testudo marginata - želva vroubená

V minulosti dováženy z Balkánu, resp. stepí stř. Asie, CITES. Ve volné přírodě netvoří životaschopné populace.

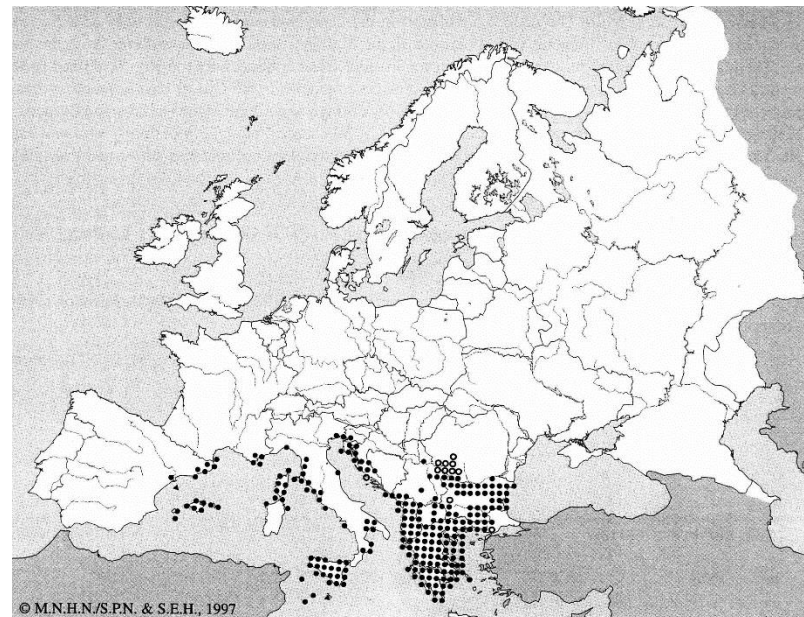
Testudo graeca Linnaeus, 1758

želva žlutohnědá

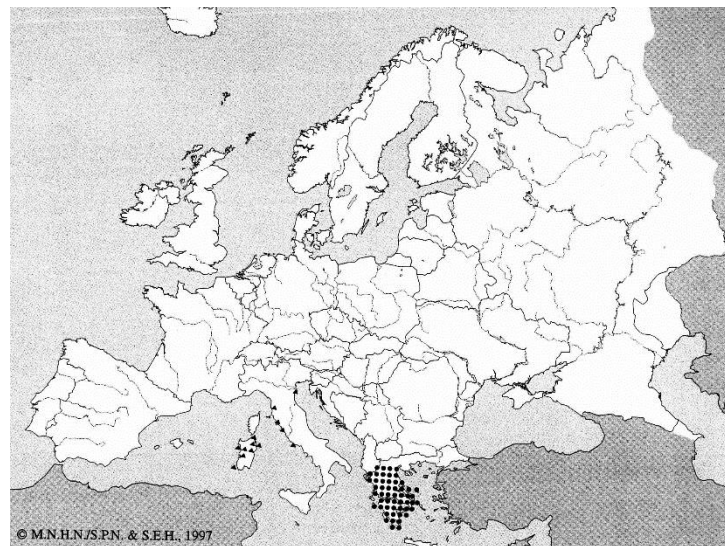

Testudo hermanni Gmelin, 1789

želva zelenavá

Testudo marginata - želva vroubená

Literatura:

- Arnold E.N., Burton J.A., 1978:** *Pareys Reptilien und Amphibienführer Europas*. Paul Parey, Hamburg und Berlin, 270 pp.
- Baruš V., Oliva O. (eds) et al., 1992:** *Obojživelníci (Amphibia)*. Fauna ČSFR, Academia, Praha, 338 pp.
- Baruš V., Oliva O. (eds) et al., 1992:** *Plazi (Reptilia)*. Fauna ČSFR, Academia, Praha, 222 pp.
- Duellman W.E., Trueb L., 1986:** *Biology of amphibians*. McGraw-Hill, New York.
- Dungel J. & Řehák Z., 2005:** *Atlas ryb, obojživelníků a plazů České a Slovenské republiky*. Academia, Praha, 181 pp.
- Engelmann W.-E. et al., 1985:** *Lurche und Kriechtiere Europas*. Neumann Verlag, Leipzig, Radebeul, 420 pp.
- Frost D.R. (ed), 2007:** *Amphibian species of the world (research.amph.org/herpetology/amphibia/index.html)*.
- Gasc J. et al., 1997:** *Atlas of Amphibians and Reptiles in Europe*. Museum National d'Historie Naturelle, Societas Europea Herpetologica, Paris, 494 pp.
- Gruber U.:** *Obojživelníci a plazi. Všechny evropské druhy*. NS Svoboda, 96 str.
- Chobot K. & Němec M. (eds) 2017:** *Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. Příroda 34:* 1-182.
- IUCN 2004:** *2004 IUCN Red List of Threatened Species (www.redlist.org, 5 July 2005)*.
- Mikátová B., Vlašín M., Zavadil V. (eds), 2001:** *Atlas rozšíření plazů v České republice*. AOPK Brno – Praha, 257 pp.
- Moravec J., 1994:** *Atlas rozšíření obojživelníků v České republice*. Národní muzeum, Praha, 148 pp.
- Moravec J., 1999:** *Svět zvířat VII. Obojživelníci a plazi*. Albatros, Praha, 183 pp.
- Moravec J. (ed.) et al., 2015:** *Fauna ČR. Plazi / Reptilia*. Academia, Praha, 531 pp.
- Nečas P., Modrý D., Zavadil V., 1997:** *Czech Recent and Fossil Amphibians and Reptiles. An Atlas and Field Guide*. Chimaira, Frankfurt am Main, 94 pp. and CD.
- Pough F. H. et al., 2001:** *Herpetology*. 2nd edition. Prentice Hall, Upper Saddle River.
- Uetz P. et al., 2007:** The European Molecular Biology laboratory Reptile Database ([www.embl – heidelberg.de/ ~ uetz/livingReptiles.html](http://www.embl-heidelberg.de/~uetz/livingReptiles.html))
- Speybroeck et al., 2016:** *Field Guide to the Amphibians and Reptiles of Britain and Europe*. Bloomsbury, 432 pp.
- Vlašín M., 2007:** *Klíč k určování obojživelníků a plazů*. Rezekvítek, Brno, 40 str.
- Zavadil V., Moravec J., 2004:** *Červený seznam obojživelníků (Amphibia) a plazů (Reptilia) z území České republiky. Příroda 22*.
- Zug G.R., 1993:** *Herpetology*. Academic Press, San Diego.